

BULETINUL

UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”

Nr. 1 / 2025

ISSN 1584-1928

eISSN 2065-8281

Publicație fondată în anul 1937

PUBLICAȚIE ȘTIINȚIFICĂ CU PRESTIGIU RECUNOSCUT
DIN DOMENIUL „ȘTIINȚE MILITARE, INFORMAȚII ȘI ORDINE
PUBLICĂ” AL CONSILIULUI NAȚIONAL DE ATESTARE A
TITLURILOR, DIPLOMELOR ȘI CERTIFICATELOR UNIVERSITARE,
INDEXATĂ ÎN BAZELE DE DATE INTERNAȚIONALE CEEOL,
GOOGLE SCHOLAR, INDEX COPERNICUS, CROSSREF

CONSILIUL EDITORIAL

Redactor-șef	Col.(Rtr.)prof.univ.Dr. HLIHOR Constantin – Facultatea de istorie, Universitatea din București
Redactor-șef adjunct	Lect.univ.Dr. MATEI Cris – Centre for Homeland Defence and Security, Department of National Security, Naval Postgraduate School, United States
	Gl.mr.Dr. MAVRIȘ Eugen – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
	Gl.bg.prof.univ.Dr. VIZITIU Constantin Iulian – Academia Tehnică Militară „Ferdinand I”, București
	Gl.bg.prof.univ.Dr. BÎRSAN Ghiță – Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu
	Gl.f.l.aer.conf.univ.Dr. ȘERBESZKI Marius – Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă”, Brașov
	Col.prof.univ.Dr. DRAGOMIRESCU Valentin – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
	Col.(Rz.)prof.univ.Dr. ROCEANU Ion – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
	Prof.asoc. Dr. PETERFI Carol Teodor – Academia Tehnică Militară „Ferdinand I”, București (Laureat al Premiului Nobel pentru Pace în 2013)
	Prof.asoc. Dr. PETROVA Elitsa – Universitatea Națională Militară „Vasil Levski”, Veliko Tarnovo, Bulgaria
	Conf.univ.Dr. BICHIR Florian – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Director Editură	Col. STAN Liviu-Vasile – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Redactori seniori	Col.conf.univ.Dr. DAN-ȘUTEU Ștefan-Antonio – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București Lt.col.prof.univ.Dr.Habil. MUSTAȚĂ Adi-Marinel – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Redactori executivi	MÎNDRICAN Laura – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București TUDORACHE Irina – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Secretar de redacție	MINEA Florica – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Corectori	IACOBESCU Carmen-Luminița – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București ROȘCA Mariana – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Tehnoredactare&Copertă	GÎRTONEA Andreea – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

	Dr. ANTON Mihail – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
	Dr. BĄK Tomasz – Facultatea de Drept și Administrație, Rzeszów, Polonia
	Dr. BLACK Jeremy – Universitatea Exeter, Marea Britanie
	Dr. BOGZEANU Cristina – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, București
	Dr. CHIFU Iulian – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; Președintele Centrului pentru Prevenirea Conflictelor și Early Warning, București
	Dr. COROPCEAN Ion – Agenția pentru Știință și Memorie Militară a Ministerului Apărării, Republica Moldova
	Dr. CORPĂDEAN Adrian Gabriel – Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
	Dr. CRISTESCU Sorin – Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară din București
	CS II DUMITRESCU Lucian – Institutul de Sociologie, Academia Română, București
	Dr. FLORIȘTEANU Elena – Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu
	Dr. FRUNZETI Teodor – Universitatea „Titu Maiorescu”; Academia Oamenilor de Știință din România; Academia de Științe ale Securității Naționale, București
	Dr. GAWLICZEK Piotr – Universitatea „Cuiavian” din Wloclawek, Polonia
	Dr. GOTOWIECKI Paweł – Universitatea de Afaceri și Antreprenoriat din Ostrowiec Świętokrzyski, Polonia
	Dr. GRAD Marius-Nicolae – Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
	Dr. GROCHMALSKI Piotr – Universitatea „Nicolaus Copernicus” din Torun, Polonia
	Dr. HARAKAL Marcel – Academia Forțelor Armate „General Milan Rastislav Štefánik”, Liptovský Mikuláš, Republica Slovacă
	Dr. HURDUZEU Gheorghe – Academia de Studii Economice din București
	Dr. IORDACHE Constantin – Universitatea „Spiru Haret”, București
	Dr. MINCULETE Gheorghe – Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu
	Dr. NĂSTASE Marian – Academia de Studii Economice din București
	Dr. NISTOR Filip – Academia Navală „Mircea cel Bătrân”, Constanța
	Dr. ORZAN Gheorghe – Academia de Studii Economice din București
	Dr. OTRISAL Pavel – Universitatea de Apărare, Brno, Republica Cehă
	Dr. PKHALADZE Tengiz – Institutul Georgian de Afaceri Publice, Georgia
	Dr. POPESCU Alba-Iulia Catrinel – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru al Academiei Oamenilor de Știință din România; vicepreședinte al DIS/CRIFST din Academia Română, București
	Dr.Habil. POPESCU Maria-Magdalena – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
	Dr. SARCINSCHI Alexandra – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Dr. TOGAN Mihai – Academia Tehnică Militară „Ferdinand I”, București
Dr. TOMA Alecu – Academia Navală „Mircea cel Bătrân”, Constanța
Dr. VASILESCU Cezar – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. VDOVYCHENKO Viktoriia – Director de programe studii de securitate,
Centrul pentru strategii de securitate, Ucraina
Dr. WARNES Richard – RAND Europe
Dr. WOJTAN Anatol – Universitatea de Afaceri și Antreprenoriat din Ostrowiec Świętokrzyski, Polonia
Dr. ŽNIDARŠIČ Vinko – Academia Militară, Universitatea de Apărare, Belgrad, Serbia

REFERENȚI

Dr. BUȘE Mihaiela – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. DRAGOMIR CONSTANTIN Florentina-Loredana – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. GRIGORAȘ Răzvan – Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, București
Dr. IGNAT Vasile-Ciprian – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. LEHACI Niculai-Tudorel – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. NICOARĂ Gabriela-Florina – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. PRISĂCARU Adrian – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. RÎȘNOVEANU Adriana – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
Dr. STANCIU Cristian-Octavian – Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

© Sunt autorizate orice reproduceri fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării sursei.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor revine în totalitate autorilor.

Articolele revistei sunt supuse verificării procentului de similitudine prin sistemantiplagiat.ro.

Articolele publicate în Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, ISSN 1584-1928, se regăsesc – titlu, autor, abstract, conținut, bibliografie – și în varianta în limba engleză a revistei, ISSN 2284-936X
L 2284-936X

Cuprins

Nr. 1/2025

Student-masterand Teodora-Ioana MORARU

Oportunitățile NATO în regiunea MENA
în contextul amenințării ruse 7

Comandor (Rz.) Dr. Sorin TOPOR

Dr. ing. Adrian Victor VEVERA

Dr. Alexandru GEORGESCU

Dr. Ella Magdalena CIUPERCĂ

Inteligența artificială în operațiile multidomeniu: o analiză SWOT 23

Lt.col. Adrian MIREA

Provocări ale înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat
de cal. 155 mm, din perspectiva DOTMLPF-I 37

Dr. Christine DEMETER

Dr. Dănuț MAFTEI

Lecții învățate pe tema propunerilor de proiecte în domeniul securității
cibernetice pentru obținerea cu succes a subvențiilor UE 51

Student-masterand Vasile PAȘCA

Securitatea umană în contextul amenințărilor neconvenționale
la adresa securității. O abordare teoretică 70

Lt.col. Adrian MIREA

Impactul înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat
de cal. 155 mm, din perspectiva funcțiilor luptei 85

Col. (Rz.) prof.univ.Dr. Daniel DUMITRU

Cpt.ing.Drd. Bogdan-Constantin PAGNEJER

Rolul României în implementarea
politicilor NATO și UE la nivel regional 101

Oportunitățile NATO în regiunea MENA în contextul amenințării ruse

NATO opportunities in the MENA region in the context of the Russian threat

Student-masterand Teodora-Ioana MORARU*

*Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, București
e-mail: banu.teodora@animv.eu

Abstract

Regiunea Orientului Mijlociu și Africii de Nord (MENA) reprezintă un spațiu geopolitic, marcat de instabilitate, competiție strategică și influența unor actori globali, inclusiv de Federația Rusă, care și-a consolidat prezența prin parteneriate economice, militare și campanii de influență informațională. În acest context, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) poate adopta noi strategii pentru a-și extinde angajamentul în regiune, având ca obiectiv contracararea acestor dinamici și reducerea capacității Rusiei de a destabiliza securitatea euroatlantică.

Studiul utilizează metode prospective de analiză, anume instrumentul RVAP-O (Riscuri, Vulnerabilități, Amenințări și Oportunități), pentru identificarea principalelor provocări și direcții de acțiune posibile în regiunea MENA, și metoda scanării mediului înconjurător (environmental scanning/horizon scanning – ES/HS) pentru evaluarea impactului acestora pe termen scurt. Astfel, cercetarea analizează în ce măsură implicarea NATO în MENA poate modifica raportul de forțe și poate reconfigura prioritățile strategice ale Federației Ruse, limitându-i marja de acțiune în spațiul euroatlantic.

The Middle East and North Africa (MENA) region represents a geopolitical space marked by instability, strategic competition and the influence of global actors, including the Russian Federation, which has strengthened its presence through economic and military partnerships, as well as information influence campaigns. In this context, the North Atlantic Treaty Organization (NATO) can adopt new strategies to expand its engagement in the region, aiming to counter these dynamics and reduce Russia's ability to destabilize Euro-Atlantic security.

This study employs prospective analysis methods, specifically the RVAP-O framework (Risks, Vulnerabilities, Threats and Opportunities) to identify the main challenges and possible courses of action in the MENA region and the environmental scanning/horizon scanning (ES/HS) method to assess their short-term impact. Thus, the research examines the extent to which NATO's involvement in MENA can alter the balance of power and reshape the Russian Federation's strategic priorities, thereby limiting its operational capabilities in the Euro-Atlantic space.

Cuvinte-cheie:

NATO; MENA; Federația Rusă; securitatea euroatlantică; studiu prospectiv.

Keywords:

NATO; MENA; Russian Federation; Euro-Atlantic security; prospective study.

Info articol

Primit: 10 februarie 2025; Evaluat: 28 februarie 2025; Acceptat: 4 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Moraru, T.I. 2025. „Oportunitățile NATO în regiunea MENA în contextul amenințării ruse”.

Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 14(1): 7-22. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-01>

Orientul Mijlociu și Africa de Nord (MENA) reprezintă un epicentru al dinamicii geopolitice globale, caracterizat de o complexitate strategică ridicată și de multiple provocări la adresa securității internaționale. Regiunea este marcată de fenomene precum expansiunea ideologiilor extremiste, amenințarea teroristă transnațională, traficul de droguri și riscurile asociate armelor de distrugere în masă. În paralel, instabilitatea politică și fragmentarea internă afectează numeroase state, precum Irak și Afganistan, în timp ce altele, precum Pakistan și Liban, sunt expuse unor tensiuni interne care pot degenera în conflicte civile. Chiar și în statele considerate relativ stabile, persistența clivajelor etnice și sectare constituie factori de vulnerabilitate cu potențial destabilizator.

Pe acest fond, MENA rămâne un spațiu în care se manifestă intens competiția strategică dintre marile puteri globale, precum Statele Unite ale Americii (SUA), Rusia și China, fiecare urmărind consolidarea propriei influențe în regiune. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), ca actor fundamental în arhitectura de securitate euroatlantică, își menține interesul pentru stabilitatea regiunii, într-un context în care amenințarea rusească asupra continentului european impune o reevaluare a priorităților strategice.

În acest context, cercetarea își propune să identifice oportunitățile pe care NATO le poate valorifica în regiunea MENA, având în vedere evoluția riscurilor și provocărilor de securitate, precum și impactul asupra securității europene. Vor fi utilizate drept metode de analiză calitativă instrumentul RVAP-O (Riscuri, Vulnerabilități, Amenințări, Pericole și Oportunități), care permite o evaluare sistematică a dinamicii securitare regionale, și metoda scanării mediului înconjurător (environmental scanning/horizon scanning – ES/ HS), prin care va fi explorat impactul potențial al acțiunilor NATO în regiune. Această abordare metodologică va facilita nu doar înțelegerea riscurilor emergente, ci și identificarea unor posibile direcții de acțiune strategică pentru NATO în MENA.

1. Context geopolitic

În perioada Războiului Rece, diverse mișcări politice și ideologice dominante în lumea arabă au contribuit semnificativ la consolidarea unei percepții negative asupra NATO în rândul statelor și populațiilor din regiune (Liteanu, Degeratu și Toma 2007, 162-167). Mișcarea naționalistă arabă, mișcarea socialistă arabă, grupările de stânga și comuniste, alături de organizațiile islamiste au fost și continuă să fie forțe politice profund ostile Occidentului și, prin extrapolare, NATO. Concomitent, o mare parte dintre aceste grupări au dezvoltat afinități ideologice cu fosta Uniune a Republicilor Sovietice Socialiste (URSS) și cu statele membre ale Pactului de la Varșovia, percepute ca o contrapondere la influența occidentală în regiune. Aceste simpatii s-au manifestat prin sprijin diplomatic, economic și militar, oferit de URSS unor regimuri arabe, precum cel al lui Gamal Abdel Nasser în Egipt, al lui Hafez al-Assad în Siria și al lui Ahmed Ben Bella în Algeria, precum și prin adoptarea unor politici de orientare socialistă în state arabe, precum Irak, Libia și Sudan.

Deși NATO s-a afirmat ca organizație cu dimensiune atât politică, cât și militară, imaginea sa în perioada Războiului Rece a fost în mare măsură asociată cu intervențiile occidentale în fostele colonii europene. Spre exemplu, criza Suezului din 1956 ([US Department of State 2017b](#)), în care Franța și Marea Britanie, alături de Israel, au intervenit militar în Egipt pentru a prelua controlul Canalului Suez, naționalizat de regimul lui Nasser, a fost percepută în lumea arabă ca o acțiune imperialistă, cu toate că NATO, ca organizație, nu a fost implicată direct. De asemenea, susținerea occidentală pentru Israel în conflictele arabo-israeliene, mai ales în Războiul de Șase Zile din 1967 ([Lorch 2008, 1-8](#)), a consolidat percepția conform căreia NATO și statele sale membre sprijineau hegemonia occidentală în Orientul Mijlociu, în detrimentul statelor arabe. Această percepție a fost amplificată de propaganda statelor socialiste și a mișcărilor panarabe, care au descris NATO ca un instrument al imperialismului occidental și al neocolonialismului ([Droin și alții 2024](#)).

În perioada Războiului Rece, NATO s-a concentrat, în principal, pe apărarea teritoriului euroatlantic și pe descurajarea URSS, fără o implicare semnificativă în campanii de comunicare strategică în statele arabe. Ca urmare, percepția Alianței în regiunea MENA a fost influențată de factori externi, iar imaginea sa a fost adesea modelată de retorica naționalistă și antioccidentală ([Baban 2018, 351–357](#)), promovată de anumite regimuri și mișcări ideologice.

Ulterior, NATO a plasat diplomația publică printre prioritățile sale, în special după atacurile din 11 septembrie 2001, pe fondul intensificării eforturilor de contracarare a radicalizării și a percepțiilor negative, asociate prezenței occidentale în Orientul Mijlociu și Africa de Nord. În acest sens, Alianța a lansat inițiative, precum Dialogul Mediteranean din anul 1994 ([NATO 2024b](#)) și Inițiativa de Cooperare de la Istanbul, din anul 2004 ([NATO 2024a](#)), menite să consolideze relațiile cu statele din regiune și să promoveze o mai bună înțelegere a obiectivelor sale strategice. Cu toate acestea, impactul acestor inițiative a fost limitat, în principal din cauza contextului politic sensibil și a suspiciunilor persistente față de intervențiile occidentale în lumea arabă.

Percepția NATO în regiunea MENA este influențată de factori istorici și geopolitici, fiind adesea asociată cu interesele strategice ale Occidentului, în special ale SUA. Spre deosebire de alte alianțe internaționale, în care deciziile sunt adesea dominate de cei mai puternici membri, NATO funcționează printr-un mecanism colectiv de luare a deciziilor, implicând toți aliații săi în procesul de elaborare a politicilor și strategiilor de securitate ([NATO 2023](#)). Cu toate acestea, în lumea arabă persistă percepția conform căreia NATO este un instrument de proiecție a puterii americane, un punct de vedere, consolidat de rolul pe care SUA l-au jucat în intervențiile din regiune.

Această percepție nu este specifică doar regiunii MENA, ci este prezentă și în rândul opiniei publice, unde există dezbateri privind influența predominantă a SUA asupra deciziilor NATO ([Ivanov 2011, 242](#)). În statele arabe, această viziune este amplificată de un climat marcat de scepticism și de tendința de a interpreta evenimentele internaționale prin prisma teoriilor conspirației.

Deși zece state membre ale Ligii Arabe au aderat la inițiativele NATO de cooperare cu regiunea MENA, obiectivele și impactul acestora rămân insuficient înțelese atât la nivelul elitelor politice, cât și în rândul opiniei publice arabe. Dialogul Mediteranean, lansat în 1994, include șapte state partenere, dintre care șase sunt membre ale Ligii Arabe: Algeria, Egipt, Iordania, Mauritania, Maroc și Tunisia ([NATO 2024b](#)). Inițiativa de Cooperare de la Istanbul, lansată în 2004, a fost adoptată de patru state din Consiliul de Cooperare al Golfului: Bahrain, Kuweit, Qatar și Emiratele Arabe Unite ([NATO 2024a](#)). Chiar dacă NATO și-a asumat acest angajament formal, nu a reușit să transmită un mesaj clar privind beneficiile concrete ale acestor parteneriate ([Zara 2006](#), 146-148), ceea ce alimentează percepția că implicarea Alianței în regiune este limitată și lipsită de o direcție strategică bine conturată.

Lipsa unei direcții clare a NATO în regiunea MENA generează incertitudini cu privire la rolul său și la capacitatea sa de a influența evoluțiile politice și de securitate. De asemenea, concepte precum „dialog”, „inițiativă” și „parteneriat” sunt adesea percepute ca fiind vagi, în absența unor rezultate concrete care să demonstreze impactul acestor colaborări asupra securității regionale. În acest context, Uniunea Europeană (UE) beneficiază de o percepție mai favorabilă în rândul actorilor din regiune ([EEAS 2021](#)), datorită abordării sale diplomatice și a implicării în negocieri strategice, fără a fi direct asociată cu intervenții militare. Un exemplu relevant este rolul UE în gestionarea dosarului nuclear iranian, unde a acționat ca mediator în cadrul negocierilor care au condus la Planul Comun și Cuprinzător de Acțiune (JCPOA), semnat în 2015 între Iran și cele cinci state membre permanente ale Consiliului de Securitate al ONU ([US Department of State 2017a](#)).

În acest proces, UE a facilitat dialogul, a implementat și ulterior a relaxat sancțiunile economice impuse Iranului, iar împreună cu Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA), a monitorizat respectarea acordului. După retragerea SUA din JCPOA în 2018, UE a încercat să mențină acordul prin mecanisme alternative, precum Instrumentul de Sprijin pentru Schimburile Comerciale (INSTEX) ([European Parliament 2023](#)), destinat facilitării comerțului cu Iranul, fără folosirea dolarului american.

Un element esențial de documentare pentru cercetare este faptul că statele din Consiliul de Cooperare al Golfului care au aderat la Inițiativa de Cooperare de la Istanbul – Bahrein ([Bureau of Near Eastern Affairs 2022](#)), Kuweit ([US Embassy in Kuwait 2025](#)), Qatar ([Bureau of Near Eastern Affairs 2020a](#)) și Emiratele Arabe Unite ([Bureau of Near Eastern Affairs 2020b](#)) – beneficiază deja de parteneriate instituționalizate de securitate și cooperare militară cu SUA. Aceste acorduri bilaterale acoperă domenii precum combaterea terorismului, prevenirea proliferării armelor de distrugere în masă, asistență în planificarea apărării, instruire și exerciții militare, securitatea frontierelor și protecția infrastructurii critice. Având în vedere suprapunerea dintre aceste angajamente și obiectivele NATO în regiune, percepția generală este că Alianța nu și-a definit încă un rol distinct și autonom, în raport cu inițiativele americane.

2. Metodologia cercetării științifice

Scopul cercetării este identificarea oportunităților pe care NATO le poate valorifica în regiunea MENA, în contextul amenințării generate de Federația Rusă asupra securității euroatlantice și, ulterior, stabilirea potențialului impact asupra situației de securitate.

Astfel, obiectivul principal de cercetare stabilit este *determinarea modalității optime de acțiune a NATO pentru consolidarea poziției strategice în regiunea MENA în vederea contracarării amenințării ruse la adresa securității euroatlantice.*

Aceștia i se subordonează două obiective specifice:

- *identificarea oportunităților pe care NATO le poate valorifica în regiunea MENA pentru a-și consolida influența;*
- *stabilirea modalității optime de acțiune a NATO în regiunea MENA, astfel încât să contracareze amenințarea generată de Federația Rusă în spațiul euroatlantic, fără a compromite relațiile cu partenerii regionali.*

Obiectivele de cercetare vor fi îndeplinite prin intermediul următoarelor întrebări de cercetare:

- *Ce oportunități poate valorifica NATO în regiunea MENA pentru a-și extinde influența?*
- *Care este modalitatea optimă de acțiune a NATO în regiunea MENA pentru a limita capacitatea Rusiei de a-și proiecta influența strategică în spațiul euroatlantic?*

În acest context, cercetarea își propune să identifice oportunitățile pe care NATO le poate valorifica în regiunea MENA, având în vedere evoluția riscurilor și provocărilor de securitate, precum și impactul pe termen scurt asupra securității europene. Vor fi folosite drept metode de analiză calitativă instrumentul RVAP-O (Riscuri, Vulnerabilități, Amenințări, Pericole și Oportunități), care va permite o evaluare sistematică a dinamicii securitare regionale, și metoda scanării mediului înconjurător, prin care va fi explorat impactul potențial al acțiunilor NATO în regiune.

Din punctul de vedere al colectării de date, analiza este fundamentată pe surse oficiale și documente strategice, validate la nivel instituțional, incluzând rapoarte, elaborate de NATO, UE și SUA privind tendințele globale emergente și evoluțiile geopolitice recente din regiunea MENA. Pentru o perspectivă amplă asupra contextului geostrategic, aceste surse au fost completate cu analize academice și cu date din surse deschise, precum articole de specialitate și rapoarte din mass-media, utilizate strict pentru contextualizare și verificarea corelărilor dintre date. Pentru a asigura relevanța cercetării, perioada analizată este limitată la ultimii cinci ani (2019-2024), permițând astfel o evaluare a tendințelor recente și a impactului pe termen scurt al strategiilor NATO în regiune.

Analiza relației dintre statele MENA și NATO sau Rusia este realizată pe trei dimensiuni: diplomatică, militară și economică. Fiecare dintre acestea este examinată printr-un set de variabile specifice, corelate cu indicatori relevanți.

În cadrul dimensiunii diplomatice, indicatorul vizat este relația statelor MENA cu NATO și Rusia, analizat prin două variabile. Prima variabilă, eficiența mecanismelor regionale de cooperare, se reflectă în capacitatea structurilor regionale de a gestiona crizele, rivalitățile interne asupra mecanismelor de luare a deciziilor și coerența organizațiilor regionale, în raport cu actorii globali. Cea de-a doua variabilă, relația instituțională cu NATO și Rusia, este analizată prin coerența angajamentelor de securitate asumate, în raport cu cei doi actori, impactul schimbărilor din politica externă asupra poziționării statelor MENA și tendințele generale în orientarea strategică a acestora.

În ceea ce privește dimensiunea militară, indicatorul vizat este dependența statelor MENA de NATO sau Rusia pentru asigurarea securității și apărării, analizat prin două variabile. Prima dintre acestea, rolul importurilor de armament în definirea parteneriatelor strategice, examinează direcția predominantă a achizițiilor de echipamente militare, tiparele de colaborare militară și de transfer tehnologic dintre statele MENA și NATO sau Rusia. A doua variabilă, legătura dintre actorii nonstatali și sprijinul militar extern, analizează modul în care acțiunile acestor grupări influențează dependența statelor MENA de ajutorul militar extern, precum și tendințele de sprijin, oferit de NATO sau de Rusia, în contexte în care sunt implicați actori nonstatali.

Din perspectiva dimensiunii economice, indicatorul vizat este gradul de stabilitate a piețelor economice interne în statele MENA, analizat prin două variabile. Prima variabilă, nivelul de dependență economică, include analiza structurii economiilor naționale, în raport cu principalele resurse și sectoare economice dominante, vulnerabilitatea față de factorii economici globali și rolul resurselor petroliere și gazifere în structura economică a statelor producătoare. A doua variabilă, sprijinul economic din partea NATO sau Rusia, se referă la modul în care dependența de sprijinul extern influențează politicile economice interne și la efectele investițiilor strategice asupra stabilității piețelor locale.

Pornind de la metodele de cercetare utilizate, analiza va fi structurată în jurul a două direcții principale. Prima direcție de cercetare vizează evaluarea strategică a oportunităților pe care NATO le poate valorifica în regiunea MENA în domeniul diplomatic, militar și economic, având ca fundament instrumentul de analiză RVAP-O, dezvoltat de I. Deac și R. Grigoraș (2014, 62-70). Aceasta presupune identificarea principalelor avantaje pe care NATO le poate exploata pentru a-și consolida poziția, în raport cu partenerii regionali și pentru a limita capacitatea Rusiei de a-și menține sau extinde influența. În acest context, vor fi identificate riscurile, vulnerabilitățile, amenințările și pericolele, generate de actualul statu-quo din regiunea MENA, urmând a fi determinate oportunități de acțiune pentru NATO.

A doua direcție de cercetare urmărește stabilirea modalității optime de acțiune a NATO în regiunea MENA, având ca fundament metoda scanării mediului înconjurător, cu scopul de a evalua impactul potențial al diferitelor strategii adoptate de Alianță. Această abordare va permite analizarea modului în care NATO

poate interveni în MENA, menținând, totodată, relațiile cu partenerii regionali și evitând escaladarea tensiunilor geopolitice, cu scopul final de contracarare a influenței Federației Ruse în spațiul euroatlantic și de descurajare. Astfel, pe baza oportunităților identificate, vor fi construite planuri de acțiune care servesc drept evenimente potențiale. Ulterior, sunt identificate consecințele posibile și impactul acestora asupra situației geopolitice.

Instrumentul de analiză RVAP-O (Deac și Grigoraș 2014, 62-70) a fost dezvoltat pentru aplicarea unui cadru de analiză coerent asupra structurii conceptului de strategie națională de securitate. Astfel, după identificarea riscurilor, vulnerabilităților, amenințărilor și pericolelor, autorii sugerează stabilirea oportunităților de acțiune, aspect care poate favoriza contracararea elementelor anterioare. Acest instrument s-a dovedit util în analiza dinamicii conflictelor și planificării strategice, ca urmare a rezultatelor potențiale.

Metoda scanării mediului înconjurător poate fi definită ca „un proces de colectare a datelor și a informațiilor despre anumite evenimente și cauzalități care pot influența viitorul organizației” (Grigoraș 2022, 38), fiind calificată drept o metodă prospectivă de estimare, cu o aplicabilitate viabilă pe termen scurt (până în cinci ani). Aceasta a fost utilizată inițial în planificarea strategică (Renfro 1993) pentru identificarea unor markeri ai schimbării. Astfel, după evaluarea rezultatelor inițiale (a cursurilor de acțiune), pot fi elaborați factorii determinanți pentru planificare.

Demersul de cercetare pornește de la un cadru teoretic, fundamentat pe conceptele asumate de statul român cu privire la vulnerabilități, riscuri, amenințări și pericole, așa cum sunt definite în cadrul Ghidului Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 (Administrația Prezidențială 2015, 7).

3. Identificarea oportunităților

În cadrul prezentei secțiuni, vor fi analizate vulnerabilitățile, riscurile, amenințările și pericolele din regiunea MENA, percepute prin prisma domeniilor diplomatic, militar și economic. Acestea vor fi urmate de realizarea sintezei, sub formă tabelară, a principalelor rezultate obținute, care vor include și oportunități de acțiune pentru NATO, care pot afecta negativ capacitatea Rusiei de a proiecta puterea în spațiul euroatlantic.

3.1. Vulnerabilitățile din regiunea MENA

Din perspectiva dimensiunii diplomatice, lipsa unui mecanism de coordonare eficient afectează stabilitatea diplomatică a statelor MENA. În absența unor structuri funcționale de cooperare, statele din regiune nu reușesc să adopte poziții unitare în gestionarea crizelor și în raportarea la actorii internaționali (Trobbiani 2017, 25-30). Diferențele de orientare strategică sunt evidente, cu unele state din Golf menținând relații strânse cu SUA, în timp ce Algeria și Siria își consolidează parteneriatele cu Rusia și China, ceea ce subminează eficiența inițiativelor diplomatice regionale.

Din perspectiva dimensiunii militare, vulnerabilitățile statelor MENA sunt determinate de dependența de importurile de armament, precum și de capacitățile limitate de producție internă. Deși Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite investesc în modernizarea forțelor lor armate, state precum Libia, Yemen și Siria rămân afectate de conflicte prelungite, care le-au slăbit capacitatea de apărare autonomă ([van den Bosch și Lindstaedt 2024](#), 376).

Din perspectiva dimensiunii economice, statele MENA sunt vulnerabile la fluctuațiile prețului petrolului și gazului, din cauza dependenței de exporturile de hidrocarburi ([Mezni și Nesrine 2022](#), 7-10). Statele din Golf, deși beneficiază de resurse vaste, încearcă să își diversifice economiile pentru a reduce expunerea la șocurile pieței energetice, în timp ce statele din nordul Africii, precum Algeria și Egipt, se confruntă cu provocări economice persistente, din cauza creșterii demografice și instabilității politice.

3.2. Riscurile din regiunea MENA

Din perspectiva dimensiunii diplomatice, creșterea tensiunilor interstatale reprezintă un risc semnificativ în regiunea MENA. Divergențele politice și strategice dintre state, precum Arabia Saudită și Qatar sau Turcia și Egipt, alimentează competiția regională și împiedică stabilirea unor relații de cooperare funcționale ([Quero 2023](#), 114-116). Aceste tensiuni reduc eficiența mecanismelor diplomatice și amplifică riscul escaladării conflictelor în regiune.

Sub aspectul dimensiunii militare, cursa înarmării este un trend ascendent în regiune, crescând riscul escaladării conflictelor. Statele din Golf, precum Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, au crescut semnificativ achizițiile de armament avansat ([Vieira și Eslami 2023](#)), în timp ce Iranul își dezvoltă capabilitățile de rachete balistice și de sisteme de război electronic.

Un alt risc militar semnificativ este dependența de actori nonstatali în conflictele regionale. Grupări, precum Hezbollah în Liban, Houthi în Yemen și forțele paramilitare din Libia, sunt utilizate ca instrumente de influență de statele aflate în conflict ([National Intelligence Council 2021](#), 86), ceea ce slăbește controlul guvernelor centrale asupra securității interne și facilitează perpetuarea conflictelor.

Din perspectiva dimensiunii economice, regiunea se confruntă cu riscuri majore, în special din cauza nivelului ridicat al dependenței de împrumuturi externe ([Rustamov, Ozatac și Taspinar 2024](#), 107). Creșterea presiunii asupra bugetelor naționale limitează capacitatea statelor de a investi în dezvoltare și securitate, ceea ce poate amplifica instabilitatea socială.

Un alt risc emergent este legat de instabilitatea piețelor financiare și comerciale din regiune, cauzată de fragmentarea reglementărilor și de incertitudinile politice. Investitorii străini sunt reticenți să dezvolte proiecte pe termen lung în state precum Libia, Irak și Siria ([Muhamad și Khayyat 2024](#), 77-80), ceea ce împiedică redresarea economică și creșterea nivelului de trai în aceste țări.

3.3. Amenințările din regiunea MENA

În ceea ce privește dimensiunea diplomatică, o amenințare semnificativă este intervenția marilor puteri în afacerile interne ale statelor MENA, care generează instabilitate diplomatică (Ipsos 2023, 117). SUA, Rusia și China își consolidează influența prin sprijinirea unor regimuri sau grupuri rivale, ceea ce subminează suveranitatea statelor din regiune și intensifică polarizarea alianțelor internaționale.

Din perspectiva dimensiunii militare, proliferarea armelor de distrugere în masă încă reprezintă o amenințare majoră în regiunea MENA (National Intelligence Council 2008, 61-63). Extinderea capabilităților nucleare și dezvoltarea programelor de înarmare de către state ca Iranul și Israelul, precum și posibilitatea diseminării tehnologiilor nucleare către actori nonstatali amplifică confruntările armate la scară extinsă.

De asemenea, amenințarea reprezentată de grupările extremiste și paramilitare rămâne ridicată. Dawla al-Islamiya fi al-Iraq wa al-Sham (Daesh), Hezbollah, gruparea Houthi și alte organizații insurgente continuă să se adapteze (National Intelligence Council 2021, 107), utilizând tehnologii moderne pentru a desfășura atacuri și pentru a controla teritoriile instabile. Sprijinul pe care unele state din regiune îl oferă acestor grupări agravează conflictul și complică soluționarea acestora pe termen lung.

Sub aspectul dimensiunii economice, amenințarea reprezentată de competiția globală pentru resurse este în creștere, pe fondul implicării unor actori majori, precum Federația Rusă, China și India, care își extind influența prin achiziția de active strategice și prin investiții în infrastructura energetică din regiune (Muhamad și Khayyat 2024, 75). Această competiție duce la reconfigurarea piețelor și la presiuni economice asupra statelor producătoare din MENA.

3.4. Pericolele din regiunea MENA

Din perspectiva dimensiunii diplomatice, un pericol major este creșterea numărului de conflicte nesoluționate (Moosa, Yasmin și Tamer 2024, 132), ceea ce împiedică stabilirea unor mecanisme de cooperare și menține instabilitatea diplomatică. În condițiile în care Liga Arabă și Consiliul de Cooperare al Golfului sunt afectate de rivalități interne, iar influența puterilor externe se intensifică, capacitatea regiunii de a acționa unitar este grav compromisă.

Din perspectiva dimensiunii militare, escaladarea confruntărilor indirecte reprezintă un pericol major în regiunea MENA (Vieira și Eslami 2023, 369). Rivalitățile dintre state sunt amplificate de competiția pentru superioritate militară și de creșterea dependenței de actori nonstatali. Pe fondul extinderii capabilităților nucleare și al dezvoltării programelor de înarmare de către state precum Iranul și Israelul, confruntările indirecte devin tot mai dificil de controlat.

Din perspectiva dimensiunii economice, un pericol semnificativ este intensificarea crizelor economice și umanitare, cauzate de reducerea accesului la resurse

(National Intelligence Council 2021, 71). Egipt, Sudan și Algeria se confruntă cu o deteriorare economică accentuată, determinată de accesul limitat la hrană și apă, ceea ce amplifică migrația și disputele pentru controlul resurselor.

TABEL NR. 1

Rezultatele analizei RVAP-O

	Intenție	Nonintenție	Domeniul
Mediu intern	RISCURI	VULNERABILITĂȚI	
	- creșterea tensiunilor interstatale	- lipsa unui mecanism de coordonare eficient	Diplomatic
	- cursa înarmării - dependența de actori nonstatali în conflictele regionale	- dependența de importurile de armament	Militar
	- dependența de împrumuturi externe - instabilitatea piețelor financiare	- dependența de exporturile de hidrocarburi pentru statele producătoare	Economic
	OPORTUNITĂȚI		
	- consolidarea parteneriatelor strategice prin inițiative de cooperare multilaterală - îmbunătățirea comunicării strategice printr-o platformă digitală în limba arabă, bazându-se pe precedentul protejării comunităților musulmane - consolidarea cooperării în domeniul securității nucleare și al prevenirii proliferării		
Mediu extern	AMENINȚĂRI	PERICOLE	
	- intervenția marilor puteri	- creșterea numărului de conflicte nesoluționate	Diplomatic
	- proliferarea armelor de distrugere în masă - intensificare activității grupărilor extremiste și paramilitare	- escaladarea confruntărilor indirecte	Militar
	- competiția globală pentru resurse	- intensificarea crizelor economice și umanitare	Economic

Ca urmare a factorilor identificați (vezi Tabelul nr. 1), una dintre oportunitățile pe care NATO le poate valorifica în MENA este consolidarea parteneriatelor strategice prin inițiative de cooperare multilaterală, utilizând Dialogul Mediteranean și Inițiativa de Cooperare de la Istanbul ca platforme principale. Având în vedere fragmentarea alianțelor regionale și incapacitatea statelor MENA de a adopta poziții unitare în fața crizelor regionale, NATO poate facilita dialogul dintre statele arabe și partenerii săi globali, oferind un cadru stabil pentru coordonarea inițiativelor diplomatice și de securitate. Alianța ar putea extinde rolul acestor platforme prin organizarea unor forumuri diplomatice periodice, în care statele membre ale NATO și cele din MENA să colaboreze pentru soluționarea unor probleme regionale, precum combaterea terorismului, gestionarea conflictelor sau cooperarea în domeniul securității maritime. În acest mod, NATO nu doar că își consolidează influența în regiune, dar contribuie și la reducerea influenței altor actori, precum Federația Rusă, care încearcă să-și extindă parteneriatele strategice în MENA.

O altă oportunitate pe care NATO o poate valorifica în regiunea MENA este îmbunătățirea comunicării strategice pentru a-și consolida poziția diplomatică și a contracara influența competitorilor globali. Crearea unei platforme digitale oficiale în limba arabă, care să ofere informații clare despre misiunile și obiectivele Alianței, ar permite NATO să combată dezinformarea și să corecteze percepțiile negative, într-un context în care Federația Rusă își intensifică eforturile de influență asupra opiniei publice din regiune. Prin promovarea unui mesaj clar și transparent, această inițiativă ar facilita dialogul cu elitele academice, cu experții în securitate și cu mass-media din MENA, contribuind la crearea unui cadru favorabil cooperării diplomatice. Consolidarea prezenței NATO în spațiul informațional regional ar putea reduce marja de influență a altor puteri și ar sprijini consolidarea parteneriatelor strategice.

O altă oportunitate pe care NATO o poate valorifica în regiunea MENA este consolidarea cooperării în domeniul securității nucleare și al prevenirii proliferării, având în vedere pericolul extinderii programelor de arme de distrugere în masă și riscul diseminării tehnologiilor nucleare către actori nonstatali. Prin întărirea mecanismelor de monitorizare și control al materialelor nucleare și prin colaborarea cu partenerii regionali, folosindu-se de necesitatea protejării comunităților musulmane ca un precedent favorabil – demonstrat prin intervențiile din Bosnia-Herțegovina, din provincia Kosovo, din fosta Republică a Macedoniei și din Afganistan –, NATO ar putea contribui la reducerea amenințărilor emergente. Aceste inițiative ar reduce influența Rusiei asupra statelor arabe, diminuând dependența acestora de Federația Rusă în materie de securitate și tehnologie militară și consolidând astfel poziția Alianței ca partener strategic în regiune.

4. Evaluarea impactului strategiilor

Conform celei de a doua direcții de cercetare, în cadrul acestei secțiuni, va fi evaluat impactul pe termen scurt al strategiilor implementate, respectiv al oportunităților identificate anterior prin instrumentul RVAP-O.

Primul pas în evaluarea impactului strategiilor NATO în regiunea MENA constă în determinarea evenimentelor potențiale, care, în această analiză, sunt reprezentate de oportunitățile strategice identificate. Acest proces este esențial pentru scanarea mediului înconjurător, întrucât permite conturarea unor scenarii realiste, bazate pe acțiunile pe care Alianța le-ar putea implementa. În acest sens, trei direcții majore se disting ca având un potențial semnificativ pentru influența NATO în regiune.

Consolidarea parteneriatelor strategice prin Dialogul Mediteranean și Inițiativa de Cooperare de la Istanbul ar putea facilita un mecanism de consultare mai eficient între statele MENA și NATO, oferind o alternativă la dependența acestora de actori externi, precum Federația Rusă. Pe termen scurt, o astfel de inițiativă ar putea determina anumite state arabe să exploreze opțiuni de securitate aliniate cu NATO, reducând astfel nevoia de sprijin militar și tehnologic din partea Moscovei. Acest demers ar forța Rusia să își intensifice eforturile de menținere a influenței

în MENA, ceea ce ar putea diminua capacitatea sa de a-și concentra resursele pe proiecția puterii în spațiul euroatlantic. Totuși, această strategie ar putea întâmpina opoziție din partea unor state membre ale NATO, în special din partea SUA, care ar putea considera că o extindere a implicării NATO în MENA ar intra în contradicție cu propriile sale parteneriate bilaterale de securitate, în special cu statele din Golf. În acest scenariu, succesul strategiei ar depinde de echilibrul dintre sprijinul european pentru un angajament extins în MENA și eventualele rezerve exprimate de Washington, care ar putea prefera menținerea unui control direct asupra relațiilor sale cu partenerii regionali.

Îmbunătățirea comunicării strategice printr-o platformă digitală NATO în limba arabă ar putea avea un impact imediat asupra percepției Alianței în regiune, contribuind la combaterea dezinformării și la consolidarea unei imagini mai echilibrate. Accesul direct la informații verificate privind obiectivele și angajamentele NATO ar putea limita efectul campaniilor informaționale, desfășurate de Federația Rusă, și ar putea reduce gradul de influență exercitat de Moscova în mediul regional. Pe termen scurt, acest demers ar putea determina Rusia să își reorienteze resursele strategice spre menținerea influenței în MENA, ceea ce ar diminua capacitatea sa de a proiecta putere în spațiul euroatlantic. Cu toate acestea, un astfel de proiect ar putea fi privit cu scepticism de către unele state membre ale NATO, care ar putea considera că inițiativa ar atrage reacții ostile din partea actorilor statali din MENA care mențin legături strânse cu Federația Rusă.

Consolidarea cooperării în domeniul securității nucleare și al prevenirii proliferării armelor de distrugere în masă ar putea contribui la limitarea accesului actorilor nonstatali la tehnologii nucleare și la reducerea riscurilor emergente, legate de dezvoltarea unor capacități strategice autonome de către state din MENA. Această inițiativă ar putea forța Rusia să își intensifice eforturile de menținere a influenței asupra statelor care caută sprijin tehnologic în acest domeniu, ceea ce ar putea reprezenta un avantaj pentru securitatea euroatlantică. În acest context, succesul inițiativei ar depinde nu doar de receptivitatea statelor MENA la o astfel de cooperare, ci și de poziția unor membri NATO care ar putea considera că o implicare extinsă în acest domeniu ar atrage riscuri diplomatice semnificative. De exemplu, Turcia, care și-a exprimat interesul pentru dezvoltarea unui program nuclear propriu și care colaborează cu Rusia pentru construirea centralei de la Akkuyu (Nuclear Regulatory Authority 2024), ar putea manifesta reticență.

Evaluarea impactului strategiilor NATO în MENA nu poate fi realizată fără a lua în considerare echilibrul dintre costurile și beneficiile acestor inițiative pentru securitatea euroatlantică. Dacă aceste strategii determină Federația Rusă să își reorienteze resursele către menținerea influenței sale în MENA, în loc să se concentreze asupra extinderii prezenței sale în zona euroatlantică, acest lucru poate fi considerat un avantaj strategic. Într-un astfel de scenariu, NATO ar putea obține un câștig indirect prin reducerea capacității ruse de a exercita presiuni asupra flancului estic al Alianței, ceea ce ar putea constitui unul dintre efectele pozitive ale acestor strategii pe termen scurt.

Dintre cele trei scenarii analizate, cel mai benefic pentru NATO este acela de îmbunătățire a comunicării strategice printr-o platformă digitală NATO în limba arabă. Respectivul scenariu oferă avantajul maximizării influenței NATO în MENA fără implicare militară directă, reducând capacitatea Federației Ruse de a controla discursul public și de a-și consolida influența în regiune. Un astfel de demers ar permite NATO să combată propaganda rusă, să își clarifice angajamentele și să sprijine parteneriatele regionale prin crearea unui canal de comunicare direct și accesibil populației și factorilor de decizie locali. Totodată, această strategie nu ar genera opoziție semnificativă în rândul statelor membre ale NATO, fiind un demers nonmilitar care nu interferează cu interesele bilaterale ale SUA în regiune sau cu pozițiile altor membri.

Cel mai important aspect al scenariului este impactul asupra influenței Federației Ruse în regiune. Rusia utilizează în mod activ strategii de dezinformare în MENA pentru a-și consolida poziția geopolitică, pentru a submina încrederea în parteneriatele occidentale și pentru a-și menține accesul la piețele de armament și energie. Prin implementarea unei platforme digitale NATO în limba arabă, Alianța ar putea diminua dependența informațională a statelor din regiune de resursele rusești, determinând astfel Moscova să își redirecționeze resursele pentru a menține dominarea asupra discursului strategic în MENA. Acest efort ar reduce implicit capacitatea Rusiei de a-și concentra atenția asupra spațiului euroatlantic, ceea ce reprezintă un câștig strategic pentru securitatea NATO.

Pentru implementarea acestei strategii, NATO trebuie să adopte un set de măsuri concrete. În acest sens, prima direcție de acțiune constă în crearea și lansarea unei platforme digitale NATO în limba arabă, care să ofere informații actualizate despre angajamentele Alianței în MENA și care să clarifice pozițiile sale, în raport cu partenerii regionali. Platforma poate fi gestionată de un centru specializat de comunicare strategică, format din experți în politică regională și combaterea dezinformării, astfel încât mesajele să fie calibrate specificului cultural și politic al publicului-țintă.

Un al doilea element esențial al strategiei este stabilirea unui parteneriat cu experți locali și cu instituții academice din statele MENA, pentru a conferi credibilitate platformei și a o integra în peisajul informațional regional. Implicarea personalului local ar contribui la reducerea percepției potrivit căreia această inițiativă reprezintă un instrument de influență externă și ar facilita acceptarea mesajelor NATO în rândul factorilor de decizie.

Pentru ca această inițiativă să își atingă obiectivele, este necesară combaterea dezinformării printr-o strategie proactivă care să includă monitorizarea constantă a campaniilor de influență, desfășurate de Federația Rusă, și dezvoltarea unor contranarațiuni bazate pe informații verificate. Integrarea unor abordări interactive, precum analize detaliate ale evenimentelor geopolitice și sesiuni de întrebări și răspunsuri cu experți NATO, ar putea facilita înțelegerea pozițiilor Alianței și ar putea contracara mesajele ostile.

O altă direcție de acțiune vizează integrarea platformei într-un cadru mai larg de cooperare regională, astfel încât acestea să sprijine Dialogul Mediteranean și Inițiativa de Cooperare de la Istanbul. În acest mod, platforma nu ar fi doar un instrument de informare, ci și un mecanism complementar de consolidare a relațiilor dintre NATO și statele MENA în domeniul securității.

Pentru a asigura eficiența acestei strategii, este necesară evaluarea impactului platformei asupra percepției NATO în regiune prin sondaje periodice și analiză de date, astfel încât mesajele să fie ajustate, în funcție de reacțiile publicului și de dinamica geopolitică. Monitorizarea constantă ar permite adaptarea conținutului la evoluțiile regionale și o calibrare mai precisă a mesajelor, în raport cu interesele specifice ale statelor MENA.

Concluzii

În concluzie, implicarea NATO în MENA trebuie observată nu doar ca o strategie regională, ci și ca un instrument esențial pentru diminuarea capacității Federației Ruse de a-și proiecta puterea în spațiul euroatlantic. Reducerea influenței Moscovei în regiune poate determina necesitatea redistribuirii resurselor strategice rusești, limitând presiunea asupra flancului estic al NATO și consolidând securitatea regională.

Dintre scenariile analizate, îmbunătățirea comunicării strategice printr-o platformă digitală NATO în limba arabă se conturează drept cea mai fezabilă soluție pe termen scurt, având potențialul de a contracara dezinformarea rusă și de a oferi statelor din MENA o opțiune credibilă în materie de securitate. Prin implementarea acestei strategii, NATO poate slăbi influența Federației Ruse, fără a genera opoziție internă semnificativă în cadrul Alianței, ceea ce o face o opțiune viabilă și sustenabilă.

Astfel, consolidarea prezenței NATO în MENA nu doar că îmbunătățește relațiile cu partenerii regionali, dar și contribuie direct la echilibrarea raportului de forțe dintre Alianță și Federația Rusă, reducând presiunea strategică asupra Europei și oferind NATO mai multă libertate de acțiune în gestionarea provocărilor de securitate euroatlantice.

Referințe

Administrația Prezidențială. 2015. *Ghidul Strategiei Naționale De Apărare A Țării Pentru Perioada 2015-2019*. București: Administrația Prezidențială.

Baban, Feyzi. 2018. "Nationalism and the crisis of community in the Middle East." *Dialect Anthropol* 42: 351–357. doi:10.1007/s10624-018-9534-5.

Bureau of Near Eastern Affairs. 2020a. "U.S. Relations With Qatar." <https://www.state.gov/u-s-relations-with-qatar/>.

_____. 2020b. "U.S. Relations With United Arab Emirates." <https://www.state.gov/u-s-relations-with-united-arab-emirates/>.

_____. 2022. "U.S. Relations With Bahrain." <https://www.state.gov/u-s-relations-with-bahrain/>.

- Deac, Ioan și Răzvan Grigoraș.** 2014. „Modelarea autopoietică a Strategiei de Securitate Națională.” *Impact strategic* 50 (1): 62-70.
- Droin, Mathieu, Carlota G. Encina, Cameron Hudson și Selin Uysal.** 2024. ”Critical Questions.” <https://www.csis.org/analysis/nato-and-its-south-redefining-terms>.
- EEAS.** 2021. ”League of Arab States (LAS) and the EU.” https://www.eeas.europa.eu/eeas/league-arab-states-las-and-eu_en.
- European Parliament.** 2023. ”The collapse of the controversial INSTEX mechanism and the motivations behind the EU’s wrong policy towards the Islamic Republic of Iran.” https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-001509_EN.html.
- Grigoraș, Răzvan.** 2022. *Metode științifice prospective în securitatea națională*. București: Top Form.
- Ipsos.** 2023. *Global Trends 2023*. Washington: Ipsos Publishing.
- Ivanov, Dinev.** 2011. *Transforming NATO: New Allies, Missions, and Capabilities*. USA: Rowman & Littlefield Publishing Group.
- Liteanu, Traian, Constantin Degeratu și Gheorghe Toma.** 2007. *Evoluția Arhitecturilor de Securitate sub Impactul Globalizării*. București: Academia Națională de Informații.
- Lorch, Netanel.** 2008. ”The Arab-Israeli Wars.” Report, Online: Ministry of Foreign Affairs. https://publikationen.uni-frankfurt.de/opus4/frontdoor/deliver/index/docId/11317/file/The_Arab_Israeli_Wars.pdf.
- Mezni, Mohamed și Djebali Nesrine.** 2022. ”External Debt and Human Development Index: MENA Region Case.” *Research Square* 1-18. doi:10.21203/rs.3.rs-1650276/v1.
- Moosa, Elayah, Bashir Yasmin și Qarmout Tamer.** 2024. ”Navigating Conflict: The Dynamics of Palestinian Civil Society Organizations amidst Internal Divisions.” În *Conflicts in the Middle East and Africa*, de Elayah Moosa și Alzandi Bakeel, 121-133. New York: Routledge.
- Muhamad, Goran și Nabaz Khayyat.** 2024. *Resource Management Performance: A Sectoral Analysis in the Post-Conflict Kurdistan Region of Iraq*. Singapore: Springer Nature.
- National Intelligence Council.** 2008. ”Global Trends 2025: A Transformed World.” www.dni.gov/nic/NIC_2025_project.html.
- _____. 2021. ”Global Trends 2040.” www.dni.gov/nic/globaltrends.
- NATO.** 2023. ”The consultation process and Article 4.” https://www.nato.int/cps/bu/natohq/topics_49187.htm.
- _____. 2024a. ”Istanbul Cooperation Initiative.” https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52956.htm.
- _____. 2024b. ”Mediterranean Dialogue.” https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52927.htm.
- Nuclear Regulatory Authority.** 2024. ”Licensing of Akkuyu Nuclear Power Plant. Authorization of Nuclear Facilities.” <https://www.ndk.gov.tr/en-US/licensing-of-akkuyu-nuclear-power-plant>.

- Quero, Jordi.** 2023. *Overlapping Regional Orders in the Middle East and North Africa*. New York: Routledge.
- Renfro, William.** 1993. *Issues Management in Strategic Planning*. Westport: Quorum Books.
- Rustamov, Bezhan, Nesrin Ozatac și Nigar Taspinar.** 2024. "Sustainable Development in Banking and Finance." *7th International Conference on Banking and Finance Perspectives, Famagusta, Northern Cyprus* (Springer Nature).
- Trobbiani, Riccardo.** 2017. *EU Cultural Diplomacy in the MENA Region: A Qualitative Mapping of Initiatives Promoting Regional Cooperation*. EL-CSID Working Paper 2017 - 2, Bruges: UNU Institute on Comparative Regional Integration Studies.
- US Department of State.** 2017a. "Joint Comprehensive Plan of Action." <https://2009-2017.state.gov/e/eb/tfs/spi/iran/jcpoa/>.
- _____. 2017b. "The Suez Crisis, 1956." <https://history.state.gov/milestones/1953-1960/suez>.
- US Embassy in Kuwait.** 2025. "U.S. – Kuwait Relations." <https://kw.usembassy.gov/policy-history/#Assistance>.
- van den Bosch, Jeroen și Natasha Lindstaedt.** 2024. *Research Handbook on Authoritarianism*. United Kingdom: Edward Elgar Publishing.
- Vieira, Alena și Mohammad Eslami.** 2023. *The Arms Race in the Middle East*. Switzerland: Springer.
- Zara, Ion.** 2006. *Europa – Qvo Vadis?* Constanța: Ex-ponto.

Inteligența artificială în operațiile multidomeniu: o analiză SWOT

Artificial intelligence in multidomain operations: a SWOT analysis

Comandor (Rz.) Dr. Sorin TOPOR*
Dr. ing. Adrian Victor VEVERA**

Dr. Alexandru GEORGESCU***
Dr. Ella Magdalena CIUPERCĂ****

*Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București/
Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România,

e-mail: sorin.topor@ici.ro

**Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București

e-mail: victor.vevera@ici.ro

***Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București

e-mail: alexandru.georgescu@ici.ro

****Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București

e-mail: ella.ciuperca@ici.ro

Abstract

Operațiile multidomeniu reprezintă un concept strategic care integrează multiple domenii de operare (terestru, marin, aerian, spațial și cibernetic) pentru a atinge obiective comune într-un mediu complex și dinamic. În contextul în care tehnologia evoluează rapid, Inteligența Artificială (AI) a devenit un instrument esențial pentru optimizarea și eficientizarea operațiilor multidomeniu, oferind soluții inovatoare pentru sectoare precum mobilitatea și manevrarea forțelor și armelor, logistică, decizie și alte tehnologii militare. În această lucrare, vom evidenția aplicațiile, beneficiile și provocările asociate implementării AI în operațiile multidomeniu, printr-o analiză SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) și vom propune câteva direcții de dezvoltare viitoare.

Multidomain operations are a strategic concept that integrates multiple domains of operation (land, sea, air, space and cyber) to achieve common objectives in a complex and dynamic environment. In the context of rapidly evolving technology, Artificial Intelligence (AI) has become an essential tool for optimizing and streamlining multi-domain operations, providing innovative solutions for sectors such as mobility and maneuver of forces and weapons, logistics, decision-making and other military technologies. In this paper, we will highlight the applications, benefits and challenges associated with the implementation of AI in multi-domain operations through a SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analysis and propose some future development directions.

Cuvinte-cheie:

inteligență artificială; operații multidomeniu; analiza SWOT.

Keywords:

Artificial Intelligence; multidomain operations; SWOT analysis.

Info articol

Primit: 15 februarie 2025; Evaluat: 3 martie 2025; Acceptat: 14 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Topor, S., A.V. Vevera, A. Georgescu și E.M. Ciupercă. 2025. „Inteligența artificială în operațiile multidomeniu: o analiză SWOT”. *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, 14(1): 23-36. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-02>

Implementarea Inteligenței Artificiale (AI) în operațiile multidomeniu este considerată un punct de cotitură care va oferi soluții inovatoare, bazate pe valorificarea tuturor experiențelor și cunoștințelor anterioare ale domeniului militar, înglobând nu doar capacități noi în sisteme de procesare a datelor și de luare a deciziilor, dar și alte tehnologii emergente, cum ar fi realitatea augmentată, criptografia cuantică și modele noi de securitate cibernetică.

Cu toate acestea, succesul implementării sale depinde de abordarea corectă a punctelor slabe și a amenințărilor, precum și de capitalizarea oportunităților. În lucrarea noastră, prin analiza SWOT vom demonstra că o armată care investește în AI, într-o perspectivă echilibrată, combinând inovația tehnologică cu responsabilitatea etică și strategică, nu numai că va deține un instrument esențial de sprijin decizional, dar deține și o reală capacitate de conectare la un viitor tot mai inteligent.

State of the art – specificul utilizării AI în operațiile militare multidomeniu

Inițial, operațiile multidomeniu erau considerate un set de funcții operative. În prezent, acestea reprezintă un element doctrinar central, prin care se modelează armatele moderne și prin care se transformă militarii în luptători capabili să facă față viitoarelor operații militare. Operațiile multidomeniu integrează utilizarea capacităților spațiale și cibernetice în operații terestre, aeriene și navale ([Headquarters, Department of the Army 2022](#)). Această etapă istorică reprezintă o revoluție a desfășurării operațiilor militare prin faptul că, pentru prima dată, tehnologii specifice acestor capacități au fost utilizate de către forțe adverse, în scopul contestării deciziilor și executării unor măsuri ofensive asupra forțelor întrunite proprii.

Modelul de înțelegere a mediului operațional reprezintă noutatea absolută a acestei noi doctrine. Cunoașterea mediului operațional este precursorul oricărei activități eficiente. Acesta este format din cinci domenii (terestru, maritim, aerian, cosmic și cibernetic) și are trei dimensiuni (fizică, informațională și umană). Pentru cunoașterea și înțelegerea acestuia, tehnologia disruptivă, în special AI, reprezintă un real suport pentru culegerea, analiza și procesarea informațiilor, sprijin în elaborarea deciziilor și în diseminarea informațiilor către platformele de luptă autonome sau către cele care integrează sisteme de comandă-control (C2) ale capacităților diferite și specifice fiecărui domeniu.

Spațiul cibernetic, unul dintre cele cinci domenii ale mediului operațional, integrează rețele digitale și infrastructuri ale tehnologiei informațiilor, informații rezidente, rețele de telecomunicații, sisteme informatice, procesoare și controlere încorporate, benzi de frecvențe relevante din spectrul electromagnetic etc. în rețele globale, care permit conexiuni rapide, oriunde și oricând, dar și în contextul geostrategic în care

funcționează (Vevera și Ciupercă 2019, 31-36). În cadrul acestor rețele, operează sisteme ale forțelor proprii, prietenoase sau aliate, ale inamicilor, ale națiunilor gazdă sau susținătorilor unei cauze, sisteme de comunicații și de telefonie mobilă, rețele sociale și ale mass-mediei, alte infrastructuri tehnice, precum arme, platforme autonome, computere, controlere etc.

AI are potențialul de a fi cea mai importantă dezvoltare tehnologică a perioadei istorice pe care o parcurgem, atrăgând atenția multor specialiști în domeniul științelor de securitate și apărare. De altfel, în raportul final al *Comisiei de securitate pentru AI din SUA* (National Security Commission on Artificial Intelligence 2025) se menționează că această tehnologie este atât de versatilă încât se poate face o paralelă istorică cu efectul transformator al electricității în toate câmpurile activității umane, efect pe care inventatorul american Thomas Edison îl descria astfel „un câmp de câmpuri (...) deține secrete cu care se va reorganiza viața întregii lumi” („it is a field of fields (...) it holds the secretes which wil reorganize the life of the world”) (Schmidt 2021).

Stadiul actual de dezvoltare și de implementare a AI este la un nivel la care putem înregistra amenințări și vulnerabilități noi, precum și evenimente disruptive, ca urmare a implementării pe scară largă a tehnologiei (Georgescu 2022, 13-22). Această tendință modelează relațiile internaționale și cadrele globale de cooperare în această problemă (Ciupercă și alții 2022), stimulând ambițiile de confirmare a poziției de putere normativă în domeniul UE și SUA, pe de o parte, și a Chinei și Rusiei, de cealaltă parte. Aceste puteri caută să implementeze AI într-un mod sustenabil și sigur pentru a maximiza impactul pozitiv asupra propriilor capacități militare, economice și strategice, dar în același timp, încearcă să se asigure că actorii proprii și ai altora nu generează riscuri inadmisibile la adresa infrastructurilor critice și sistemelor digitale de care depinde funcționarea lumii globalizate.

Noul mediu operațional îi obligă pe liderii militari să înțeleagă relațiile informaționale specifice războiului prin trei dimensiuni, anume: cea fizică, cea informațională și cea umană. În această viziune, oricare activitate militară presupune organizarea eșaloanelor și desfășurarea coordonată a activităților lor pe cele trei direcții, determinate de termeni de timp, spațiu și scop. Astfel, puterea de luptă a unei componente operaționale dominante se aplică celorlalte componente ale forței întrunite, coordonarea fiind realizată prin cerințe unice privind organizarea, desfășurarea și conducerea luptei.

Provocarea majoră constă în aceea că oricine poate utiliza aceste tehnologii, adaptându-le rapid pentru a fi folosite în siguranță și pentru a le contracara eficacitatea versiunilor anterioare. În acest context, înțelegerea avantajului relativ al adversarului necesită înțelegerea capacităților tuturor actorilor implicați, scopul și obiectivele adversarului, particularitățile mediului operațional pentru zona geografică în care se desfășoară conflictul și mai mult decât atât, influențele și relațiile interdependente ale fiecărui domeniu și dimensiune. Numărul mare de

activități specifice conflictului armat, de la asigurarea logistică până la lupta directă, ne determină să ne concentrăm pe analiza unui set de provocări și circumstanțe esențiale pentru menținerea securității forțelor, în condițiile creșterii letalității armelor și sistemelor de luptă. De interes deosebit sunt deciziile operativ-tactice în cadrul confruntărilor directe, decizii elaborate cu suportul tehnologiilor disruptive (AI). Acestea se concretizează în ordine de luptă, în proiectarea cursurilor de acțiune și alegerea cursului optim, în selectarea măsurilor de reacție ofensivă, ca răspuns la amenințările din mediul operativ și ale inamicului, în măsuri de coordonare a eforturilor și de realizare a unei cooperări eficiente, cu consecințe potențial letale.

În unele armate, sunt elaborate norme și recomandări privind utilizarea sistemelor autonome în luptă, spre exemplu, reglementările privind utilizarea munițiilor dirijate cu precizie (fire-and-forget missile), concepute cu sisteme de supraveghere a identificării țintei de către un operator uman, fără posibilitatea de intervenție a acestuia ([U.S. Department of Defence 2012](#)).

Reglementarea dezvoltării și utilizării AI de către forțele armate este o chestiune complexă, guvernată nu doar la nivel național, dar și la nivel european, la nivel de alianță sau la nivel corporatist. Pe lângă cadrul emergent național, cel mai important cadru este cel european, care caută să încurajeze AI etică și de încredere prin legislație specifică ([Comisia Europeană 2021a](#)), prin plan de acțiune ([Comisia Europeană 2021b](#)) și standarde voluntare, generate de Grupuri de Experti la Nivel Înalt ([Comisia Europeană 2019](#)), care definesc, în linii mari, aplicații fără risc, aplicații cu risc minim, aplicații cu risc major și aplicații cu risc inacceptabil, fiecare cu niveluri diferite de reglementare și cu accent diferit pus pe autoreglementare.

Cele mai importante două cadre pentru o perspectivă a reglementării AI pentru forțele armate sunt cele create de Departamentul Apărării din SUA ([Defense Innovation Board 2019](#)) și de NATO ([Stanley-Lockman și Christie 2021](#)), care au o compatibilitate puternică de viziune, ambele fiind focusate asupra câtorva principii de forță: responsabilitate, legalitate, echitate, explicabilitate și trasabilitate, guvernabilitate, fiabilitate. Aici, ar trebui să adăugăm și cadrele voluntare, create de companiile din industria AI sau din industrii care implementează AI. Aceste cadre pot fi mai eficiente sub raport cost/beneficiu, fiind specializate pe provocările specifice industriei respective. Un exemplu în acest sens este industria automobilelor, prin cadrul BMW de guvernare AI ([BMW Group 2020](#)). Însă am putea asista la cadre voluntare și în industria de armament, pentru că aceste companii vor dori să preîntâmpine riscul suprareglementării de către stat prin demonstrarea responsabilității proprii.

Lecțiile învățate din conflictele contemporane demonstrează pe deplin că tehnologia militară actuală oferă multiple oportunități, progresele din toate domeniile de știință stabilind bariere tot mai puține în limitarea amenințărilor și violențelor la adresa păcii globale. Tendințele revizioniste și revanșarde ale unor actori vor declanșa inevitabil tensiuni, care se vor baza pe performanțele tehnologiilor militare și pe cursa de

realizare a echilibrului relativ în privința eficienței militare. Probabil, tehnologia AI va fi cea mai importată pentru delegarea autorității către sisteme/platforme de luptă, precum și pentru stabilirea nivelului de control uman. Alegerea unei direcții greșite în diplomația cibernetică, chiar dacă va reprezenta un set de promisiuni și declarații de intenție, nu va putea fi estompată cu efecte atenuate, fără o gândire prealabilă atentă, fără identificarea cursului optim dintr-o multitudine de scenarii.

În acest sens, analiza tehnologiei AI, în contextul operațiilor multidomeniu, urmată de identificarea unor posibile soluții de rezolvare a provocărilor viitoare și de utilizare a oportunităților în scopuri benefice pentru siguranța oamenilor, poate aduce plusvaloare în cercetarea și dezvoltarea domeniului științelor militare.

Metoda – analiza SWOT

În baza analizei literaturii existente, specifice domeniului științelor militare, am utilizat metoda SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities și Threats) pentru o mai bună reflectare a caracteristicilor AI în operațiile multidomeniu. Scopul acestei analize este de a identifica avantajele dezvoltării aplicațiilor militare bazate pe AI, pentru a distila oportunitățile implementării progreselor științifice în viitoarele operații militare, precum și a provocărilor curente pentru domeniile țintă ale raportului cerințelor de consolidare a securității umane vs. dezvoltarea economică și tehnologică. Considerăm că rezultatele acestei analize vor oferi câteva orientări care să garanteze o schimbare pozitivă a dezvoltării și utilizării tehnologiei AI în sprijinul componentei decizionale pentru organizarea și planificarea operațiilor multidomeniu.

Ca urmare a literaturii analizate, identificăm următoarele puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări pe care AI le poate aduce în fiecare domeniu și direcție, stabilite pentru operațiile multidomeniu, prezentate în Tabelul nr. 1.

Strengths/Puncte tari

S.1 – *Automatizarea deciziilor privind viteza și eficiența:* AI poate analiza rapid informații, provenite de la o diversitate de surse, precum: sateliți, drone, senzori individuali sau implementați în tehnica de luptă etc., poate căuta în publicații științifice online și poate propune soluții în elaborarea strategiilor sau pentru coordonarea eficientă a operațiunilor care se desfășoară simultan în domenii multiple. Sistemele autonome, cum ar fi dronele sau roboții terestri și navali, pot fi sprijinite sau chiar coordonate de AI pentru a efectua misiuni complexe, fără intervenție umană directă. Sisteme de AI suficient de avansate pot chiar să sistematizeze în timp real informații, provenite de la agenți umani care raportează verbal schimbări în câmpul de luptă.

S.2 – *Capabilități avansate de analiză a datelor:* algoritmi AI pot reduce erorile umane, pot oferi soluții mai precise, analizând volume mari de date și informații, pot executa operațiuni complexe și pot învăța să se adapteze noilor situații. De asemenea,

TABEL NR. 1

Implementarea AI în operațiile militare multidomeniu: o analiză SWOT

	FACTORI FAVORABILI IMPLEMENTĂRII AI ÎN OPERAȚIILE MULTIDOMENIU	FACTORI NEFAVORABILI IMPLEMENTĂRII AI ÎN OPERAȚIILE MULTIDOMENIU
SURSA INTERNĂ (ARMATA)	PUNCTE TARI <i>S1: Automatizarea deciziilor privind viteza și eficiența</i> <i>S2: Capabilități avansate de analiză a datelor</i> <i>S3: Optimizarea consumului de resurse și a logisticii</i> <i>S4: Creșterea interoperabilității</i> <i>S5: Reducerea riscurilor pentru componenta umană</i> <i>S6: Precizie și creșterea letalității pentru adversar</i>	PUNCTE SLABE <i>W1: Dependența de tehnologie</i> <i>W2: Costuri ridicate de implementare și întreținere</i> <i>W3: Complexitatea integrării în structurile organice actuale</i> <i>W4: Intensivitatea în capital</i> <i>W5: Erori în procesul decizional (de programare, de interpretare a datelor etc.), cu consecințe grave</i> <i>W6: Compromiterea în cascadă a sistemelor informaționale militare</i> <i>W7: Vulnerabilități cibernetice</i>
SURSĂ EXTERNĂ	OPORTUNITĂȚI <i>O1: Dezvoltarea și implementarea de tehnologii</i> <i>O2: Integrarea cunoștințelor din mai multe domenii științifice</i> <i>O3: Colaborare și cooperare interinstituțională și internațională</i> <i>O4: Spin-offs și spin-ins ca modalitate de compensare a costurilor crescute</i>	AMENINȚĂRI <i>T1: Utilizare AI în scopuri agresive</i> <i>T2: Provocări etice și legale</i> <i>T3: Problema resursei umane în competiția pentru AI performantă</i> <i>T4: Amplificarea decalajului tehnologic dintre componentele naționale din forțele înarmate</i> <i>T5: Dependența de mediul economic civil pentru resurse specifice</i>

pot fi folosiți pentru a crea modele predictive și simulări de scenarii operative, asigurând un sprijin esențial în anticiparea rezultatelor și optimizarea strategiilor.

S.3 – *Optimizarea consumului de resurse și a logisticii*: prin AI, se pot automatiza procesele repetitive și complexe, reducându-se timpul de execuție și valoarea efectelor erorilor umane. Prin analiza cerințelor operative și a predictibilității lor, se poate optimiza distribuția pe teren, minimizând întârzierile și riscurile asociate cu aprovizionarea. În plus, AI facilitează comunicarea și coordonarea dintre componentele operative implicate într-o operație multidomeniu, în timp real, protejând infrastructura critică și informațiile sensibile. Aplicarea modelelor AI predictive, împreună cu tehnologii blockchain, permite gestionarea sigură și eficientă a rețelelor inteligente, informaționale și energetice, permițând o precizie ridicată și o exploatare eficientă a resurselor umane, a armelor și sistemelor de luptă. Mai ales în operațiile multidomeniu, acest aspect reprezintă gestionarea rapidă și eficientă a resurselor în cadrul asigurării logistice.

S.4 – *Creșterea interoperabilității*: tehnologiile AI pot contribui la creșterea interoperabilității dintre diferite forțe armate multinaționale și organizații ale națiunii gazdă ori internaționale. Algoritmii AI pot optimiza comunicarea dintre unități, chiar și în condiții de mare diversitate și complexitate tehnologică.

S.5 – *Reducerea riscurilor pentru componenta umană*: sistemele autonome sau semiautonomie pot prelua sarcinile cu risc, sporind securitatea generală a misiunii și siguranța vieții umane. În plus, pot oferi experiențe personalizate, crescând nivelul de pregătire și de antrenare a militarilor în condiții de reducere substanțială a riscurilor fizice de distrugere a echipamentului și de rănire a militarilor.

S.6 – *Precizie și creșterea letalității în rândul adversarilor*: AI poate contribui la creșterea preciziei atacurilor, identificând cu precizie țintele. Creșterea letalității poate apărea prin analiza și predicția comportamentului inamic, prin creșterea autonomiei și eficienței în luptă și prin dezvoltarea sistemelor de armament autonom. Desigur, aici apar o serie de probleme etice, care necesită clarificare.

Weaknesses/Puncte slabe

W.1 – *Dependența de tehnologie*: unul dintre principalele riscuri este legat de dependența excesivă de AI care poate duce la pierderea abilităților umane esențiale de gândire critică și la noi tipuri de vulnerabilități, în cazul defecțiunilor tehnologice și de sistem. Dacă un sistem bazat pe AI ar fi afectat de un atac cibernetic, întregul ecosistem operațional ar putea fi compromis. Pe de altă parte, rezistența la schimbare din partea decidenților sau a operatorilor care se tem de înlocuire sau de pierderea poziției funcției lor poate reprezenta o amenințare în interiorul echipei destinate rezolvării unei misiuni.

W.2 – *Costuri ridicate de implementare și întreținere*: dezvoltarea și implementarea unor soluții de AI avansate necesită resurse considerabile, financiare și de specialiști umani. Aceste costuri includ cercetarea, dezvoltarea algoritmilor, infrastructură specializată, achiziții specifice și programe de formare a personalului specializat. În plus, mentenanța continuă și actualizarea sistemelor, pentru a le menține la cele mai înalte standarde de performanță, reprezintă un alt factor economic critic.

W.3 – *Complexitatea integrării în structurile organice actuale*: integrarea tehnologiei AI în cadrul tehnologiilor specifice eșaloanelor militare poate constitui o provocare majoră. Aceasta implică pregătirea personalului și schimbări cognitive pentru ca operatorii să se adapteze rapid la noile tehnologii și să renunțe la tehnologiile și procesele tradiționale.

W.4 – *Intensivitatea în capital*: nevoile crescute de capital tehnologic pentru industria de apărare, necesară derulării operațiilor multidomeniu pot reprezenta o vulnerabilitate majoră prin limitarea investițiilor în echipamente militare, precum și în sisteme de comunicații, de război cibernetic, de AI, drone, sateliți etc., dar și în pregătirea personalului pentru a opera eficient în domeniile militare specifice. Astfel, costurile operaționale ridicate și riscul de supraîncărcare economică vor agrava instabilitatea economică și capacitatea de desfășurare a operațiilor multidomeniu. Un alt aspect ține de lipsa de sustenabilitate pe termen lung, sectorul investițiilor nemaifiind gestionat corect, întreținerea echipamentelor și a infrastructurilor va depăși planurile de mentenanță, colapsul capacităților de susținere financiară și tehnologică fiind o posibilitate clară.

W.5 – *Erori în procesul decizional (de programare, de interpretare a datelor etc.) cu consecințe grave*: deși AI poate îmbunătăți procesul decizional, erorile de programare sau de interpretare a datelor pot duce la consecințe grave. În operațiile multidomeniu, unde deciziile greșite pot duce la pierderi mari de vieți omenești sau la escaladarea conflictelor, dependența excesivă de AI fără supraveghere umană critică poate reprezenta o amenințare

serioasă. Un subiect de interes în acest context este fenomenul cunoscut sub numele de „cutia neagră” a inteligenței artificiale, care se referă la faptul că procesele decizionale ale algoritmilor pot fi dificil de înțeles și de auditat de către oameni. Neînțelegerea modului în care algoritmi iau decizii conduce la reducerea responsabilității și la o incapacitate de optimizare a algoritmilor prin corectarea erorilor acestor sisteme. Consecința acestei situații poate fi bifațată – algoritmi pot fi acceptați în mod nejustificat, cu asumarea unor efecte necunoscute, posibil devastatoare, sau pot fi respinși, cu afectarea competitivității și creșterea decalajelor tehnologice, în raport cu inamicul.

W.6 – Compromiterea în cascadă a sistemelor informaționale militare în scopul afectării nu doar a sistemului vizat, ci și a altor componente din rețea (sisteme de arme, comunicații, rețele de armament etc.), cu efecte în lanț, care periclitează întreaga capacitate operațională. Astfel, dacă un sistem de control al unui domeniu este compromis, spre exemplu un sistem cibernetic al forțelor terestre, vor fi afectate și capacitățile componentelor aeriene și navale, perturbând sincronizarea și coordonarea operațiilor desfășurate pe mai multe direcții.

W.7 – Vulnerabilități cibernetice: tehnologia AI este strâns legată de infrastructura digitală și poate deveni ținta atacurilor cibernetice. În plus, exploatarea erorilor de programare sau admiterea unor informații controlate de adversar în timpul procesului de învățare automată poate conduce la decizii greșite sau la eșecul misiunilor și pierderea încrederii în tehnologie. Vulnerabilitățile la atacuri cibernetice pot fi amplificate de complexitatea rețelelor de comunicații și de numărul mare al punctelor de conectare a dispozitivelor electronice în rețelele utilizate. De asemenea, arhitectura sistemelor AI poate fi opacă pentru personalul de suport tehnic militar, ceea ce înseamnă că remedierea problemelor cauzate de un adversar sau a erorilor ar putea fi făcută numai de furnizor, introducând un element adițional de complexitate în planificarea și derularea operațiilor.

Opportunities/Oportunități

O.1 – Dezvoltarea și implementarea de tehnologii: tehnologiile disruptive și mai ales AI pot fi utilizate pentru a crea soluții inovatoare în domenii precum gestionarea situațiilor catastrofale, a crizelor și a altor operații multidomeniu, unde este esențială coordonarea rapidă între entitățile diverselor componente ale forțelor întrunite. Inovațiile în domeniul învățării automate a limbajului natural sau a observării vizuale digitalizate pot fi noi capacități care să îmbunătățească eficiența operațională.

O.2 – Integrarea cunoștințelor din mai multe domenii științifice: utilizarea algoritmilor AI permite integrarea cunoștințelor din mai multe domenii, îmbunătățind procesul de descoperire a cunoștințelor și de luare a deciziilor. Această abordare valorifică punctele tari ale tehnologiei AI specifică aplicațiilor miliare pentru oferirea unor informații mult mai cuprinzătoare.

O.3 – Colaborare și cooperare interinstituțională și internațională: utilizarea AI poate stimula colaborarea dintre diverse entități guvernamentale și organizații

internaționale, combinarea expertizei din diverse domenii profesionale și științifice, facilitând schimbul de informații și coordonarea resurselor pentru rezolvarea unor evenimente transnaționale, cum ar fi terorismul sau conflictele cibernetice. În plus, AI poate contribui la identificarea unor soluții pentru probleme globale complexe, precum adaptarea la schimbările climatice sau consolidarea apărării cibernetice.

O.4 – *Spin-offs și spin-ins ca modalitate de compensare a costurilor crescute:* interacțiunea dintre sectoarele civil și militar facilitează transferul tehnologic și de resurse pentru dezvoltarea operațiilor multidomeniu și pentru sprijinirea inovației în ambele domenii. Spre exemplu, internetul, GPS-ul și dronele sunt sisteme militare care au fost transferate sectorului civil și care au un impact uriaș asupra economiei globale. Specific spin-ins, AI și ML (machine learning), tehnologiile bateriilor și de stocare a energiei, tehnologia vehiculelor autonome etc. sunt adaptate și integrate în sectorul militar pentru îmbunătățirea performanțelor și eficienței operațiilor militare.

Threats/Amenințări

T.1 – *Utilizare AI în scopuri agresive:* pe lângă utilizarea AI în scopuri defensive, un adversar o poate exploata și pentru sporirea agresivității atacurilor. De exemplu, dronele autonome și atacurile cibernetice pot fi utilizate pentru dezvoltarea armelor letale și subminarea apărării și securității atât a componentelor operative, cât și a securității naționale. Paradigma amenințărilor hibride suferă și ea transformări, pentru că sisteme bazate pe AI pot genera atacuri cibernetice, fizice sau electronice asupra infrastructurilor critice, precum și campanii de dezinformare, manipulare și propagandă, cu costuri și riscuri mult mai mici pentru actorul care le implementează.

T.2 – *Provocări etice și legale:* responsabilitatea în folosirea armelor autonome, precum și utilizarea AI în aplicații decizionale autonome ridică numeroase aspecte etice și legale. De exemplu, nu există o reglementare globală pentru stabilirea responsabilității, în situația erorii unui sistem autonom. Avem în vedere scenariul în care o dronă americană, manevrată de AI, a decis să atace pe oricine încercă să o împiedice la îndeplinirea ordinilor, inclusiv pe propriul operator (Nețoiu 2023). În plus, utilizarea armelor autonome poate spori îngrijorarea în privința posibilităților încălcări ale drepturilor omului.

T.3 – *Problema resursei umane în competiția pentru AI performant:* în contextul operațiilor multidomeniu, unde tehnologia deține un rol esențial în succesul misiunilor, resursa umană devine un factor critic atât în dezvoltarea și implementarea soluțiilor inteligente, cât și în sporirea deficitului de profesioniști. Acestea vor genera întârzieri semnificative în dezvoltarea și implementarea soluțiilor inovative, costuri ridicate de recrutare, formare și menținere a personalului, dificultăți în dezvoltarea unei culturi organizaționale, pentru entitățile din domeniul public și din cel militar. Astfel, costurile și resursele necesare asigurării unei formări profesionale continue a personalului civil și militar vor fi mult mai mari și vor pune presiuni suplimentare pe bugetele și așa afectate ale instituțiilor. Aceste probleme privesc toate forțele armate din lume, indiferent de abundența de resurse, pentru că diferența relativă dintre sectorul privat și cel militar rămâne semnificativă în toate țările.

T.4 – *Amplificarea decalajului tehnologic dintre componentele naționale din forțele întrunite*: ritmul rapid de dezvoltare a tehnologiei AI, în funcție de oportunitățile economice naționale, poate conduce la decalaje tehnologice, care, la nivelul forțelor armate naționale, stabilesc niveluri diferite de pregătire, pentru a face față provocărilor și amenințărilor care apar. Astfel, unele națiuni pot fi vulnerabile, dacă nu investesc suficient în cercetare și dezvoltare tehnologică pentru a ține pasul cu ritmul rapid al evoluției tehnologiilor disruptive și emergente. Un decalaj tehnologic accentuat limitează capacitatea de a coopera cu aliați, având inclusiv consecințe de ordin politic și strategic (Stanley-Lockman și Christe 2021).

T.5 – *Dependența de mediul economic civil*: implementarea AI este supusă unor reglementări din ce în ce mai stricte, care pot limita flexibilitatea și care pot crește costurile de conformitate, aspecte care pot eroda interesul dezvoltării lor de către un partener privat. Dezvoltatorii de soluții AI cu potențial militar pot fi țintiți de către un adversar pentru sabotaj, furt de date sau infiltrare în sisteme care să denatureze funcționarea sistemelor de AI sau să ofere acces la alte sisteme militare. Nu în ultimul rând, modelul economic global, care pune accent pe mobilitatea capitalului, a rezultat în numeroase instanțe în care entități critice în dezvoltarea de tehnologii cu potențial dual au fost preluate parțial sau integral de către o entitate dintr-un stat rival/adversar, eventual aflat în coordonare cu forțele armate sau cu serviciile de informații ale statului respectiv (cum sunt companiile de tehnologie digitală și electronică ale Chinei). De asemenea, dependența entităților militare de rețelele critice de comunicații sau energetice din domeniul civil poate afecta desfășurarea unei operații multidomeniu prin importarea vulnerabilităților specifice infrastructurilor civile la atacuri fizice și cibernetice ale inamicului. În plus, dacă economiile civile nu sunt suficient de robuste sau resursele sunt limitate, pot apărea dificultăți în furnizarea materialelor și serviciilor logistice, aspecte care pot conduce la conflicte de priorități între infrastructurile civile și cele militare. În cazul AI, este foarte posibil, pentru actorii militari din țări cu resurse limitate, să se ajungă ca acestea să depindă de furnizori civili nu doar pentru dezvoltarea de soluții AI specifice, dar și pentru capacitate de calcul, seturi de date sau alte servicii, sub paradigma Software-as-a-Service (SaaS), Infrastructure-as-a-Service (IaaS) sau Platform-as-a-Service (PaaS). Nu în ultimul rând, o criză economică globală sau regională poate afecta atât sectorul civil, cât și cel militar, generată, în special, de sancțiunile economice și de blocajele comerciale care vor limita accesul la resurse externe.

Discuții privind interacțiunea elementelor analizate

Valorificarea punctelor tari și a oportunităților poate contrabalansa punctele slabe și amenințările și poate crea avantaje pentru dezvoltarea tehnologiilor divergente și disruptive prin AI. Informațiile create pe baza AI pot reforma rapid strategiile operațiilor multidomeniu, și pot contribui, totodată, la identificarea cerințelor operaționale oportune pentru dezvoltarea mijloacelor și platformelor de luptă. Oportunitățile identificate pot elimina amenințările (mai puțin T2). Aspectele etice și legale cuprinse în T2 nu pot fi eliminate prin oportunități de

dezvoltare AI, care țin de factorul uman. Astfel, concomitent cu aceste evoluții, este necesară o reconversie a carierei militare și a specialităților profesionale, pentru care programele de pregătire universitară trebuie adaptate la particularitățile războiului hibrid, cu accent pe modalitățile inovatoare de identificare a soluțiilor, pentru a face față amenințărilor enumerate, independent, la nivelul fiecărui eșalon decizional.

În plus, pe baza punctelor tari, pot fi elaborate planuri de dezvoltare de noi oportunități în industrie și în educația militară, bazele militare putând deveni centre de dezvoltare a economiei regionale (Topor 2024, 85-93). Pentru aceasta, trebuie schimbate mentalitățile și prioritizate inițiativele în ceea ce privește dotările, achizițiile și educația pe baza studiilor de impact, în funcție de obiectivul suprem, anume menținerea securității naționale și apărarea populației, resurselor și infrastructurilor critice.

Oricine, utilizând un motor de căutare pe internet, va putea observa un paradox, anume că, simultan cu evoluția tehnologiilor revoluționare, precum AI și calcul cuantic, tot mai mulți actori cibernetici rău intenționați atacă infrastructuri critice, precum rețele energetice și de comunicații, bănci și servicii financiare, alte infrastructuri critice și chiar cetățenii unei țări. Scopul acestor acțiuni este de a afecta capacitatea economică a unui stat, de a slăbi capacitatea de apărare, de a limita sau sabota producția de bunuri și servicii critice, inclusiv pentru forțele armate, dar și de a demoraliza populația, de a dovedi puterea atacatorului, în scop psihologic coercitiv, și de a scădea încrederea în autorități a cetățenilor, dar și a partenerilor, aliaților și investitorilor. De altfel, este cunoscut faptul că un conflict contemporan este pus în scenă și se desfășoară preponderent în domeniul digital.

Sub acest aspect, apreciem că strategiile bazate pe combinația SWOT pot transforma și consolida securitatea operațiilor multidomeniu bazate pe AI, maximizând creșterea și stabilitatea lor prin:

- sprijin guvernamental pentru investiții în extinderea companiilor care produc cipuri și conductoare electronice, precum și a celor care dezvoltă infrastructura critică AI. Acestea pot fi realizate prin abordări strategice ale politicilor comerciale și de import/export care să ajute companiile românești să se dezvolte și să creeze centre de date și platforme digitale, ale căror servicii ar putea fi exportate în întreaga lume;
- sprijin guvernamental pentru guvernanta eficientă a dezvoltării de sisteme AI etice și de încredere prin asigurarea fiabilității, transparenței, responsabilizării și altor atribute ale sistemelor de AI sigure, enunțate în cadrul european și NATO. Un rol important îl are implicarea statului în asigurarea unor surse sigure de date pertinente pentru antrenarea modelelor de AI. *Otrăvirea* seturilor de date pentru modelele AI este una dintre cele mai insidioase amenințări cibernetice noi, iar seturile de date sigure și fiabile au devenit o resursă națională critică de identificat, de protejat și de valorificat (Sambucci și Paraschiv 2024, 131-148);
- formarea unui leadership competent, mai ales în sectoarele de achiziții și de implementare a tehnologiilor. AI generează soluții eficiente, dar, fără

o gândire critică a leadershipului uman, câștigurile în eficiență, costuri și securitate nu vor fi maxime. Toate comunitățile naționale, inclusiv cea militară și de informații, trebuie să-și eficientizeze serviciile de achiziții, modernizarea bazându-se pe AI, cloud și tehnologii revoluționare, a căror perioadă de exploatare este relativ mică, datorită înnoirii lor permanente. De aici și nevoia de externalizare a serviciilor de acest gen care, prin tehnologia blockchain, poate asigura un nivel ridicat de securitate a informațiilor;

-dezvoltarea și multiplicarea colaborărilor de tip public-privat în domeniul apărării cibernetice. Extinderea amenințărilor identificate și la alte domenii, nu numai la cel al operațiilor militare, va afecta relațiile guvernamentale și economice de tip spin-ins, cu efecte rapide asupra puterii de luptă a tuturor componentelor militare implicate. În acest sens, consolidarea efortului existent, de instituționalizare a colaborării operaționale, va permite ca agențiile și companiile din sectorul privat să acționeze mai rapid pentru a răspunde incidentelor și pentru a sprijini blocarea atacurilor cibernetice de către instituțiile naționale. În plus, se pot forma și consolida relațiile internaționale de colaborare instituțională în domeniul apărării cibernetice. Astfel, pot fi schimbate și popularizate bune practici, se pot stabili proceduri de colaborare în vederea descoperirii vulnerabilităților în software, se pot construi modele sigure și securizate, adaptate permanent noilor provocări de securitate AI.

Chiar dacă AI este și va rămâne încă o bună perioadă de timp un subiect și un scop al concurenței interstatale, trebuie acceptat că reprezintă și un potențial uriaș în domeniul dezvoltării economice și militare. Această strategie se poate materializa în planuri operaționale care să transforme cooperarea interinstituțională în direcții de dezvoltare a tehnologiilor AI, pentru a stabili modele de adopție sigure și durabile. Astfel, dialogul și cooperarea transatlantică dintre SUA și UE urmează să ocupe unul dintre cele mai importante roluri, în fața tendințelor Chinei, în mod implicit și a altor țări, de a câștiga poziții hegemonice în competiția AI, de determinare a superputerilor viitoare.

Concluzii

Inteligența artificială este o tehnologie digitală emergentă, cu impact sistemic, care poate avea un efect transformator și asupra operațiilor multidomeniu. În cadrul acestor operații, sisteme bazate pe AI pot avea roluri de culegere și analiză de date, pot sprijini luarea deciziei, pot facilita comunicarea și interoperabilitatea dintre actori și sisteme și pot ocupa funcții concrete în ordinea de bătaie, cum ar fi roluri de optimizare logistică și a mentenanței, rol de atacator și apărător cibernetic, dar și roluri de operare de sisteme autonome. În context militar, toate aceste funcții aduc beneficii semnificative. În contextul operațiilor multidomeniu, în cele cinci domenii identificate de NATO (aer, apă, terestru, spațiu și cibernetic), rolul AI va fi vital pentru asigurarea congruenței, coordonării, eficacității și flexibilității

forțelor angajate în astfel de operații. În cadrul acestui articol, a fost realizată o analiză SWOT a domeniului AI în context militar, din care au rezultat o serie de recomandări pentru autoritățile române. De asemenea, a fost analizat cadrul existent de cooperare transfrontalieră în domeniul militar, pe tema reglementării utilizării etice și responsabile a AI, în baza riscurilor de corupere de către adversari sau de funcționare defectuoasă a acestor sisteme complexe și dificil de reparat. Considerăm că cercetările ulterioare ne pot conduce către standarde concrete de implementare a AI în sisteme militare, inclusiv în sisteme de armament, care să fie compatibile cu cadrul NATO și cu cel european și care să asigure nu doar capabilități necesare forțelor armate în operații multidomeniu, dar și un factor de egalizare față de un eventual adversar cu resurse mai numeroase în plan militar.

Referințe

- BMW Group.** 2020. “BMW Group Code of Ethics on AI.” https://www.bmwgroup.com/content/dam/grpw/websites/bmwgroup_com/downloads/ENG_PR_CodeOfEthicsForAI_Short.pdf.
- Ciupercă, E.M., C.E. Cîrnu, A. Stanciu și I. Cristescu.** 2022. “Leveraging socio-cultural dimension in cyber security training.” *EDULEARN22 Proceedings*: 5242-5248. doi:10.21125/edulearn.2022.1239.
- Comisia Europeană.** 2019. “Ethics guidelines for trustworthy AI. High-Level Expert Group on AI.” <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>.
- _____. 2021a. “COM (2021) 206 final Regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts.” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>.
- _____. 2021b. “Coordinated Plan on Artificial Intelligence 2021 Review.” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2021%3A205%3AFIN>.
- Defense Innovation Board.** 2019. “AI Principles: Recommendations on the Ethical Use of Artificial Intelligence.” USA. https://media.defense.gov/2019/Oct/31/2002204458/-1/-1/0/DIB_AI_PRINCIPLES_PRIMARY_DOCUMENT.PDF.
- Georgescu, A.** 2022. “Cyber Diplomacy in the Governance of Emerging AI Technologies – A Transatlantic example.” *International Journal of Cyber Diplomacy*, vol. 3: pp. 13-22. <https://doi.org/10.54852/ijcd.v3y202202>.
- Headquarters, Department of the Army.** 2022. “FM3-0 Operations.” <https://irp.fas.org/doddir/army/fm3-0.pdf>.
- National Security Commission on Artificial Intelligence.** 2025. “Final Report.” https://assets.foleon.com/eu-central-1/de-uploads-7e3kk3/48187/nscai_full_report_digital.04d6b124173c.pdf.
- Nețoiu, R.** 2023. „Noile drone controlate de inteligența artificială îi omoară chiar și pe operatorii lor. Scenariul Terminator de care se teme armata SUA.” *Digi24.ro*. <https://www.digi24.ro/stiri/externe/noile-drone-controlate-de-inteligenta-artificiala-ii-omoara-chiar-si-pe-operatorii-lor-scenariul-terminator-de-care-se-teme-armata-sua-2372223>.

- Sambucci, L. și E.A. Paraschiv.** 2024. “The accelerated integration of artificial intelligence systems and its potential to expand the vulnerability of the critical infrastructure.” *Romanian Journal of Information Technology and Automatic Control* (ISSN 1220-1758) 34 (3): 131-148. <https://doi.org/10.33436/v34i3y202410>.
- Schmidt, E. (coord.).** 2021. “Final Report – National Security Commission on Artificial Intelligence.” <https://www.nscai.gov/wp-content/uploads/2021/03/Full-Report-Digital-1.pdf>.
- Stanley-Lockman, Z. și E.H. Christe.** 2021. “Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy.” *NATO Review*. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/10/25/an-artificial-intelligence-strategy-for-nato/index.html>.
- Topor, S.** 2024. “The Contribution of Military Research and Development (R&D) to the Development of the Regional Economy.” *Romanian Cyber Security Journal* (2): 85-93. <https://doi.org/10.54851/v6i2y202408>.
- U.S. Department of Defence.** 2012. “DoD Directive 3000.09 Autonomy in Weapon Systems.” <https://www.esd.whs.mil/portals/54/documents/dd/issuances/dodd/300009p.pdf>.
- Vevera, A.V. și E.M. Ciupercă.** 2019. “The dimensions of CYBER WARFARE in the sino-russian space.” *Romanian Cyber Security Journal* 1 (2): 31-36. https://rocys.ici.ro/documents/57/2019_fall_article_3.pdf.
- Xinhua.** 2024. “China accelerates AI development to build AI innovation center.” https://english.www.gov.cn/news/202404/06/content_WS6610834dc6d0868f4e8e5c57.html.

Provocări ale înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva DOTMLPF-I

Challenges of equipping with 155 mm self-propelled howitzer systems from a DOTMLPF-I perspective

Lt.col. Adrian MIREA*

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
e-mail: mirea.adrian@yahoo.com

Abstract

Având în vedere programele naționale de înzestrare cu echipamente militare moderne, în cuprinsul articolului am abordat potențialele provocări ale trecerii structurilor de forțe terestre de la înzestrarea cu sisteme de artilerie tractată de calibru 152 mm la sisteme de artilerie autopropulsată de calibru 155 mm, standard NATO. Provocările invocate au fost abordate prin prisma modelului NATO de fundamentare a unei capabilități, descris de acronimul DOTMLPF-I (Doctrine, Organization, Training, Materiel, Leadership, Personnel, Facilities and Interoperability) – Doctrină, Organizare, Instruire, Înzestrare, Leadership, Personal, Facilități și Interoperabilitate. Scopul lucrării este de a aduce în atenție anumite aspecte care pot influența modul de integrare și de valorificare a capabilităților de sprijin prin foc, asigurate prin înzestrarea structurilor de forțe terestre naționale cu acest tip de sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. Am structurat articolul în două părți mari, urmărind ca, în prima parte, să prezint pe scurt ideile elementare relevante ale modelului NATO de fundamentare a unei capabilități, iar în cea de-a doua, să argumentez provocările înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm și să includ unele acțiuni, pe care le consider necesare, pe cele opt direcții descrise de acronimul DOTMLPF-I. Perspectiva prezentată are în vedere evidențierea unor modalități utile de fundamentare la nivel național a capabilității de asigurare a sprijinului prin foc, oferite de noile sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, standard NATO.

Considering national programs for equipping with modern military systems, this article has addressed the potential challenges of transitioning land force structures from being equipped with 152 mm towed artillery systems to NATO standard 155 mm self-propelled artillery systems. The challenges have been considered through the lens of the NATO capability foundation model, described by the acronym DOTMLPF-I (Doctrine, Organization, Training, Materiel, Leadership, Personnel, Facilities and Interoperability). This paper aims to underline some aspects that may influence the integration and exploitation of fire support capabilities, provided by equipping national land forces structures with this type of 155 mm self-propelled howitzer system. I have structured the article into two sections, aiming in the first part to briefly present the relevant basic ideas of the NATO capability foundation model, and in the second part to argue the challenges of equipping with 155 mm self-propelled howitzer systems and to include some actions, which I consider necessary, on the eight directions described by the acronym DOTMLPF-I. The perspective presented aims to highlight useful ways to enhance the national-level fire support capability provided by the new NATO-standard 155 mm self-propelled howitzer systems.

Cuvinte-cheie:

înzestrare; sprijin prin foc; obuzier autopropulsat; model NATO; DOTMLPF-I.

Keywords:

equipping; fire support; self-propelled howitzer; NATO model; DOTMLPF-I.

Info articol

Primit: 12 februarie 2025; Evaluat: 3 martie 2025; Acceptat: 7 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Mirea, A. 2025. „Provocări ale înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva DOTMLPF-I”.

Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 14(1): 37-50. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-03>

© Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Articol cu acces deschis distribuit în conformitate cu termenii și condițiile licenței Creative Commons Attribution (CC BY-NC-SA)

Înzestrarea structurilor de forțe terestre naționale cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm implică, în primul rând, o revizuire a doctrinelor și manualelor de luptă în vigoare, în ceea ce privește utilizarea acestor sisteme în operație. Structurile de forțe armate naționale vor putea exploata noile capacități de sprijin prin foc, obținute atât în cadrul operațiilor cu caracter combatant, al operațiilor de stabilitate și sprijin, cât și pentru desfășurarea de operații în sprijinul păcii. Astfel, doctrinele, manualele de luptă sau diversele proceduri de operare existente vor trebui într-un fel ajustate sau actualizate pentru a permite valorificarea potențialului acestor capacități în cadrul acțiunilor și activităților, desfășurate de structurile de forțe în toate tipurile de operații.

Actualizarea cadrului doctrinar actual nu este însă singura măsură necesară pentru integrarea și valorificarea întregului potențial al noilor capacități de asigurare a sprijinului prin foc care vor intra în înzestrarea structurilor de forțe terestre. Pentru a avea o perspectivă mai cuprinzătoare asupra tuturor implicațiilor acestei înzestrări, am folosit modelul NATO de fundamentare a unei capacități (NATO 2021, 7), cu cele opt direcții de acțiune, descrise de acronimul DOTMLPF-I (Doctrine, Organization, Training, Materiel, Leadership, Personnel, Facilities and Interoperability) – Doctrină, Organizare, Instruire, Înzestrare, Leadership, Personal, Facilități și Interoperabilitate.

În realizarea acestui articol, am aplicat ca metodă de cercetare metoda analizei documentare, pentru revizuirea și evaluarea sistematică a documentelor fizice și electronice în domeniul de studiu (Bowen 2009, 27). Fiind o metodă specifică cercetărilor de tip calitativ, analiza documentară, în cazul de față, a presupus examinarea și interpretarea datelor privind înzestrarea cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, pentru a putea înțelege implicațiile fundamentării noilor capacități, obținute de structurile de forțe armate naționale. „Care sunt implicațiile înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva modelului NATO de fundamentare a unei capacități?” este întrebarea de cercetare la care mi-am propus să răspund prin această lucrare. Am explorat în acest scop surse deschise de informații, în principal, site-uri, publicații de nivel NATO și lucrări de autor, care detaliază modul conceptual de fundamentare a unei capacități, precum și aspecte relevante privind înzestrarea și exploatarea de echipamente militare, astfel încât să pot argumenta acțiunile necesare la nivel național pe cele opt direcții, descrise de modelul NATO.

Conform site-ului Agenției Media a Armatei, avem ca obiectiv strategic modernizarea Armatei României prin dezvoltarea capacităților, conform programului Armata României 2040 și Planului multianual de înzestrare a Armatei României, care include un program de înzestrare cu sistem obuzier autopropulsat de cal. 155 mm de nivel batalion (Bătcă 2024). Sistemele agreeate la nivel național sunt obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm - K9 Thunder (Curtifan 2024), iar contractul cu producătorul coreean Hanwha Aerospace prevede achiziția a 54 de sisteme obuzier autopropulsat K9 și a 36 de vehicule de realimentare K10.

Înzestrarea structurilor de forțe terestre cu astfel de sisteme va determina modificări de natură normativ doctrinară, dar și organizatorică în ceea ce privește modul de întrebuițare în operații a obuzierelor autopropulsate, pentru a putea exploata întregul potențial al acestor platforme moderne de sprijin prin foc. De asemenea, caracterul de noutate și specificul sistemelor obuzier autopropulsat vor determina și necesitatea de instruire adaptată a personalului militar, atât pentru exploatarea și mentenanța acestora, cât și pentru valorificarea lor oportună, conform nevoilor operaționale ale structurilor de forțe din care vor face parte. Dintr-o altă perspectivă, punerea în exploatare a noilor sisteme se va realiza doar după ce vor fi actualizate stările de organizare ale structurilor desemnate, iar infrastructura teritorială și volumul de materiale din toate clasele de aprovizionare vor asigura minimul necesar exploatării și mentenanței corespunzătoare a obuzierelor. Aceste aspecte prezentate argumentează, din punctul meu de vedere, nevoia de identificare a măsurilor care se impun la nivel național, pe cele opt direcții ale modelului NATO de fundamentare a unei capabilități.

Figura 1 Modelul NATO de fundamentare a capabilităților
Sursa: Adaptare conform [MD Harris Institute 2013](#)

Cum poate fi folosit modelul NATO pentru fundamentarea capabilității de perspectivă?

Modelul NATO de fundamentare a unei capabilități, reprezentat de acronimul DOTMLPF-I, constituie o metodologie standardizată ([Willi 2016](#)) cuprinzătoare, din punctul meu de vedere, care poate fi folosită pentru evaluarea impactului înzestrării structurilor de forțe terestre naționale cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. Modelul NATO este, totodată, un instrument util pentru identificarea unor potențiale nevoi de consolidare preliminară a capabilității de perspectivă, pe cele opt direcții de acțiune din cadrul acronimului DOTMLPF-I. Valorificarea potențialului de asigurare a sprijinului prin foc, pe care sistemele obuzier autopropulsat îl pot avea într-o operație, depinde de o multitudine de factori care pot fi abordați în cadrul direcțiilor de acțiune menționate. Această perspectivă cuprinzătoare va asigura, în opinia mea, nivelul maxim de eficiență al sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm în operațiile structurilor de forțe armate naționale.

Acțiunile identificate pe direcția *doctrină* au ca scop, în primul rând, standardizarea, astfel încât activitățile și acțiunile specifice să fie desfășurate după același „ghid de

bune practici”, implementat uniform la nivelul structurilor de forțe. Cadrul normativ doctrinar comun asigură claritate și eficiență în exploatarea capabilității și constituie fundamentul instruirii personalului în îndeplinirea misiunilor ce le revin, astfel încât acea capabilitate să poată fi real valorificată, conform nevoilor operative.

În ceea ce privește direcția *organizare*, acțiunile vizează atingerea unui grad optim de eficiență a structurilor de forțe din punct de vedere operațional. Organizarea eficientă implică menționarea clară a autorității de comandă și a rolului personalului în cadrul structurii, astfel încât obiectivele stabilite să poată fi eficient îndeplinite. Nivelul de coordonare a elementelor componente și funcționalitatea structurală determină potențialul maxim disponibil al capabilității.

Acțiunile pe direcția *instruire* urmăresc asigurarea și menținerea nivelului optim de pregătire a personalului structurii de forțe pentru a-și putea îndeplini eficient sarcinile specifice în toate tipurile de situații sau scenarii. Scopul acestor acțiuni este de a constitui și de a menține o structură de forțe competentă și flexibilă, capabilă să-și îndeplinească misiunea într-un mediu operațional dinamic. Instruirea și antrenarea forțelor sunt indispensabile performanței și asigură capacitatea abordării tuturor provocărilor operaționale. Modul de desfășurare a instruirii este, de altfel, clar stabilit prin cadrul normativ în vigoare, care include doctrine, manuale de luptă și regulamente cu tacticile, tehnicile și procedurile specifice.

Acțiunile identificate pe linie de *înzestrare* au în vedere gestionarea eficientă a echipamentelor militare și a materialelor, astfel încât capabilitatea urmărită să fie permanent în stare de operativitate. În cadrul acestei direcții de acțiune, sunt vizate toate echipamentele militare în integralitatea ciclului lor de viață, cu toate aspectele care țin de sprijinul logistic necesar structurilor de forțe.

În ceea ce privește *leadershipul*, acțiunile pe această direcție au în atenție formarea liderilor militari, cu accent pe dezvoltarea competențelor și calităților specifice acestora – nivel ridicat de cunoștințe profesionale, integritate, responsabilitate, adaptabilitate etc. Valorificarea unei capabilități depinde în mod direct de nivelul de competență profesională a liderilor militari, întrucât aceștia capacitează personalul structurii de forțe și influențează eficacitatea acțională a acestuia. De altfel, liderii militari sunt și acei responsabili cu inițierea procesului de adaptare a organizației militare la nivel tactic, dar și la nivel instituțional (Nistorescu 2024, 205).

Identificarea de acțiuni pe direcția *personal* are în vedere încadrarea structurilor de forțe cu personal înalt calificat, în măsură să exploateze întregul potențial al capabilității urmărite. Resursa umană disponibilă influențează nivelul de operativitate a capabilității, gestionarea eficientă a indivizilor pe posturi/funcții potrivite deprinderilor și competențelor lor, asigurând o structură de forțe real capabilă să îndeplinească misiunea încredințată. Acțiunile pe direcția *personal* urmăresc inclusiv menținerea stării de sănătate și a moralului indivizilor, cu impact direct asupra performanței și operativității capabilității urmărite.

Acțiunile pe direcția *facilități* au în vedere, în principal, asigurarea infrastructurii necesare exploatării corespunzătoare și menținerii stării de operativitate a capacității urmărite. Aici, se regăsesc și acele acțiuni rezultate din evaluarea conformității sau a stării de funcționare a facilităților existente la nivel național, inclusiv a celor din cazărmi sau a comunicațiilor rutiere care vor fi exploatare de noile capacități. Personalul și echipamentele militare trebuie să aibă asigurate toate acele elemente de infrastructură – spații, clădiri, utilități etc. –, de care depinde în mod direct starea de operativitate a oricărei capacități.

Direcția de acțiune *interoperabilitate* poate fi explorată prin prisma celor trei domenii ale acesteia – interoperabilitatea tehnică, umană și procedurală. Acțiunile pe această direcție urmăresc atât interoperabilitatea elementelor componente ale unei capacități, cât și interoperabilitatea ei în ansamblu cu alte elemente, sisteme sau capacități deja existente ori implementate. Având în vedere faptul că, în acest articol, se explorează modul de aplicare a unui model NATO de fundamentare a unei capacități, interoperabilitatea este un element integrator al tuturor direcțiilor de acțiune abordate.

Care sunt implicațiile înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm?

Utilitatea modelului NATO, detaliată mai sus, se reflectă în asigurarea eficienței operaționale a noilor capacități, concentrând efortul asupra fiecărei direcții de acțiune, conform acronimului DOTMLPF-I. Se pot identifica astfel unele nevoi de actualizare, de ajustare sau armonizare a cadrului normativ doctrinar existent, a suportului logistic actual, dar și a modului în care structurile de forțe beneficiare trebuie să se reorganizeze sau să se instruiască astfel încât noile capacități dobândite să poată fi exploatare și valorificate, potrivit scopului în care au fost dezvoltate și achiziționate.

Cele prezentate în continuare vin ca un răspuns la întrebarea de cercetare „*Care sunt implicațiile înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva modelului NATO de fundamentare a unei capacități?*”, argumentând potențiale acțiuni pe cele opt direcții ale acronimului DOTMLPF-I și aplicând o metodă de analiză, folosită la nivel de Alianță (NATO 2018).

Direcția de acțiune *doctrină*

Cadrul normativ doctrinar actual nu detaliază modul de utilizare în operație a unor sisteme de artilerie autopropulsată. Cu toate că misiunile artileriei și sarcinile specifice letale/neletale pe care le îndeplinește într-o operație sunt, în principiu, aceleași pentru toate sistemele de sprijin prin foc, întrebuițarea noilor sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm comportă unele particularități. O primă acțiune pe direcția *doctrină* ar fi detalierea și integrarea particularităților utilizării de obuziere autopropulsate în cadrul normativ doctrinar actual, astfel încât caracteristicile tehnico-tactice superioare ale acestora – mobilitate, puterea de foc, bătaia maximă, comanda și controlul automatizat al focului etc. – să poată fi valorificate în acțiunile structurilor de forțe terestre.

Având ca puncte de plecare documentația specifică, asigurată de producător, instruirea și expertiza, acumulate de personalul militar implicat în preluarea tehnicii de la partenerul coreean, va trebui să dezvoltăm (actualizăm) propriile doctrine, manuale de luptă și regulamente specifice pentru a clarifica modul de întrebuințare în luptă a noilor sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. La acest capitol, se vor dovedi utile, din punctul meu de vedere, publicațiile în domeniu, disponibile la nivelul Alianței sau la nivelul armatelor membre ale NATO, care folosesc astfel de obuziere autopropulsate șenilate. Exploatarea potențialului sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm poate face și obiectul operațiilor întrunite, însă aceasta ar trebui realizată, din punctul meu de vedere, în baza unei doctrine a sprijinului prin foc întrunit, o necesitate de nivel național, pe care am argumentat-o în cadrul unei alte lucrări – „*Implementarea unei doctrine a sprijinului prin foc de nivel întrunit – cerință a operației întrunite*”. (Mirea și Stanciu 2024)

O altă acțiune pe care o consider necesară pe direcția *doctrină* este implementarea, în cadrul doctrinelor, manualelor de luptă și a regulamentelor în vigoare la nivel național, a lecțiilor învățate în conflicte recente, unde sistemele de artilerie autopropulsată șenilate (M109, PZH2000, AS-90 și Krab), similare celor care vor intra în dotarea structurilor de forțe terestre naționale, și-au dovedit relevanța și eficiența operațională. De altfel, este recunoscut interesul crescut al armatelor occidentale pentru evoluția conflictului din Ucraina, întrucât acestea au ocazia de a-și testa în luptă atât echipamentele militare, cât și doctrinele în vigoare (Vlad 2024). Necesitatea implementării lecțiilor învățate în conflictele recente este cu atât mai evidentă, dacă avem în vedere că, la nivel național, ultimele sisteme de artilerie autopropulsate pe șenile (obuzierul autopropulsat românesc de cal. 122 mm, md. 1989 - 2S1) au fost scoase din înzestrarea structurilor de forțe terestre în anul 2005 (Stroea și Băjenaru 2010).

Direcția de acțiune *organizare*

Noile sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm sunt exploatate de un număr mic de servanți, în comparație cu sistemele de artilerie tractată, pe care le vor înlocui, iar acest aspect se va reflecta inclusiv în statele de organizare a structurilor de artilerie beneficiare. Dacă piesele de artilerie tractată de cal. 152 mm aveau, de regulă, un număr de 8 servanți (Military-history Fandom 2025), noile sisteme de artilerie autopropulsată de cal. 155 mm au 5 servanți (Global Defense News 2024). Pe lângă aspectele implicite privind reorganizarea personalului încadrat la acest moment pe noile state, trebuie avute în vedere și anumite provocări care reies din diminuarea numărului de servanți ce exploatează sistemele autopropulsate, așa cum sunt provocările privind asigurarea nevoilor de protecție fizică a structurilor de forțe, ca de exemplu, serviciul interior (la pace) sau siguranța nemijlocită și apărarea apropiată a pozițiilor de tragere (la război). O altă provocare, cauzată de reducerea numărului de servanți, este exploatarea sistemelor obuzier autopropulsat pe perioade îndelungate de timp, specifice unui conflict de intensitate ridicată, unde uzura fizică și psihică a personalului implicat (24 de ore din 24) reprezintă un element important care poate influența însăși capacitatea de luptă a structurii de artilerie în ansamblul său.

În urma analizei implicațiilor menționate, acțiunile pe direcția *organizare* vor include, în opinia mea, și o redimensionare corespunzătoare a statelor de funcții (incluzând, de exemplu, una sau mai multe subunități de pază/poliție militară/infanterie), precum și o revizuire a tacticilor, tehnicilor și procedurilor specifice, pentru a reduce astfel riscurile asociate diminuării numărului de militari la nivelul noilor unități/subunități de artilerie autopropulsată șenilată. Structura de artilerie trebuie să dispună de un cadru normativ adecvat, dar și de resurse de toate tipurile, pentru a-și putea îndeplini misiunea atât pe timp de pace, cât și la război.

Direcția de acțiune *instruire*

Având în vedere că, așa după cum am menționat, ultimele sisteme de artilerie autopropulsate pe șenile au fost scoase din înzestrarea structurilor de forțe terestre în anul 2005 (Stroea și Băjenaru 2010), instruirea atât a personalului implicat direct în exploatarea noilor obuziere autopropulsate, cât și a celui implicat în valorificarea lor în operație are mult de recuperat. Până la elaborarea (actualizarea) cadrului normativ doctrinar, se va exploata în instruire documentația specifică, asigurată de producător, expertiza acumulată de personalul militar implicat în preluarea tehnicii de la partenerul coreean și publicațiile în domeniu, disponibile la nivelul Alianței sau la nivelul armatelor membre ale NATO, înzestrate cu obuziere autopropulsate șenilate. Mai mult decât atât, ar trebui integrate și lecțiile învățate în conflictele recente, precum cel din Ucraina, unde, așa după cum am precizat anterior, sistemele de artilerie autopropulsată șenilate (M109, PZH2000, AS-90 și Krab), similare celor ce vor intra în dotarea structurilor de forțe terestre naționale, și-au dovedit eficiența operațională.

O altă acțiune pe direcția *instruire* vizează instruirea specifică a personalului din statele majore ale structurilor de forțe prin intermediul exercițiilor de comandament, aplicațiilor în teren, exercițiilor întrunite etc., pentru a putea astfel integra potențialul obuzierelor autopropulsate în toate procesele operației. Avantajele și dezavantajele aferente exploatarea noilor capacități în operație, trebuie însușite de întreg personalul structurilor de forțe beneficiare, în special de cel responsabil de planificarea și asigurarea sprijinului prin foc, folosind astfel de sisteme.

Având în vedere faptul că România este membră în comunitatea ASCA (Artillery System Cooperation Activities) (Orjanu 2023), iar obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm dispun de sisteme moderne de comandă și control al focului, interoperabile la nivel NATO, se creează posibilitatea implementării de acțiuni specifice pe direcția *instruire* prin integrarea și participarea structurilor de forțe terestre naționale înzestrate cu astfel de sisteme la activități de instruire, desfășurate în context multinațional. Pe lângă pregătirea în comun cu membri ai armatelor aliate și parteneri (Statul Major al Apărării 2021), menționez, ca beneficii ale implicării în astfel de activități de instruire, validarea cadrului normativ doctrinar privind folosirea în operație a noilor capacități și posibilitatea implementării de lecții identificate (inclusiv din conflicte recente), aspecte care asigură o viziune actualizată asupra valorificării potențialului obuzierelor autopropulsate.

Direcția de acțiune *înzestrare*

Disponerea de echipamente moderne, conform programelor de înzestrare (Ministerul Apărării Naționale 2025), generează, așa după cum am menționat, multiple provocări structurilor de forțe (actualizarea cadrului normativ doctrinar, nevoia de reorganizare, instruire etc.), astfel încât noile capacități dobândite să poată fi exploatate, potrivit scopului în care au fost achiziționate. Unele provocări ale înzestrării cu echipamente moderne apar din nevoia de armonizare, cel puțin în primă fază, a folosirii noilor capacități, alături de cele vechi sau deja existente la nivelul structurilor de forțe. Astfel, până la înlocuirea tuturor sistemelor de artilerie de cal. 152 mm existente la nivel național, va exista probabil o perioadă de tranziție, în care cele două tipuri de sisteme de artilerie – tractată de cal. 152 mm și autopropulsată de cal. 155 mm – vor fi exploatate simultan. O primă acțiune pe direcția *înzestrare* ar fi, din punctul meu de vedere, revizuirea sprijinului logistic la nivelul structurilor de forțe, pentru a asigura operabilitatea capacităților noi și vechi deopotrivă, cel puțin în perioada de tranziție. Asigurarea cu resurse specifice atât a capacităților noi, cât și a celor vechi va determina un efort considerabil mai mare pentru structurile logistice, având în vedere nevoile diferite de carburanți, lubrifianți și produse de întreținere, muniții de cal. 152 mm și 155 mm standard NATO sau de cal. 12,7 mm (sistemele obuzier autopropulsat vin cu armament de infanterie care întrebuințează muniții de cal. 12,7 x 99 mm standard NATO).

O altă acțiune pe direcția *înzestrare* este revizuirea normelor de înzestrare în vigoare la nivel național. Revizuirea statelor de organizare a structurilor de forțe terestre direct beneficiare a noilor echipamente trebuie însoțită de o revizuire a normelor de înzestrare cu toate tipurile de resurse, astfel încât nevoile specifice noilor capacități să fie acoperite din toate punctele de vedere. Ar trebui revizuite, în opinia mea, toate materialele disponibile structurilor de forțe echipate cu sisteme moderne, pentru a putea identifica eventuale sincope în eficiența unităților privind misiunea lor de bază. Principalul argument este că schimbările produse prin dotarea cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm vor avea impact asupra tuturor elementelor care definesc structura operației (dispozitiv de luptă, sistem de lovire, amenajare genistică). Cantitățile de echipamente militare și de materiale de toate resorturile, disponibile structurilor de forțe, trebuie să asigure eficiența operațională sub toate aspectele.

Direcția de acțiune *leadership*

Formarea liderilor militari reprezintă un rezultat al procesului educațional în ansamblul său, iar dezvoltarea competențelor și calităților acestora au ca fundament instruirea, dezvoltarea profesională și personală adecvată a indivizilor. Înzestrarea cu sisteme moderne de artilerie autopropulsată va determina, ca o primă acțiune pe direcția *leadership*, identificarea, promovarea și încadrarea funcțiilor de comandă, începând de la cel mai mic nivel ierarhic, cu personalul disponibil cel mai potrivit și care deține nivelul adecvat de pregătire profesională, competențele și calitățile de lider militar. De acest personal, va depinde gradul de eficiență operațională a noilor capacități dobândite. Dintr-o altă perspectivă, atractivitatea funcțiilor va

fi mai ridicată în structurile vizate de înzestrarea cu sisteme moderne de artilerie și va genera probabil concurență, inclusiv în încadrarea în funcții de conducere în astfel de structuri, aspect pozitiv care va avea ca rezultat o bază de selecție mai mare, precum și identificarea personalului cel mai potrivit pentru funcțiile disponibile.

O altă acțiune pe direcția *leadership* este, din punctul meu de vedere, actualizarea curriculumului cursurilor de carieră ale cadrelor de arma artilerie terestră, pentru a include astfel, în pregătirea profesională a actualilor și viitorilor lideri militari, și studiul noilor sisteme de artilerie autopropulsată, cu particularitățile tehnice și operaționale specifice acestora. Pe aceeași direcție de acțiune a *leadershipului*, se regăsește, din punctul meu de vedere, inclusiv pregătirea profesională adecvată a personalului din comandamente, responsabil de planificarea și integrarea sprijinului prin foc în operații. Coordonatorul sprijinului prin foc (la nivel brigadă este și comandantul batalionului de artilerie organic), împreună cu statul său major, reprezintă „primii” specialiști în exploatarea acțională a sistemelor obuzier autopropulsat, fiind, totodată, și responsabili de capacitatea personalului din subordine, pentru a valorifica astfel întregul potențial al noilor capacități de sprijin prin foc în operație.

Direcția de acțiune *personal*

Caracterul de noutate al capacităților moderne, care intră sau vor intra în înzestrarea structurilor de forțe armate naționale, determină o atractivitate mai ridicată și reprezintă astfel un argument în favoarea creșterii calității profesionale a personalului militar direct implicat în exploatarea acestora. Așa după cum am precizat în cadrul direcției *leadership*, atractivitatea funcțiilor disponibile în structurile vizate de înzestrare cu sisteme moderne de artilerie va genera probabil o concurență mai mare pentru încadrarea acestora – având o bază de selecție mai mare –, și calitatea profesională a personalului încadrat va fi mai ridicată. O provocare majoră, din punctul meu de vedere, va fi încadrarea funcțiilor cu caracter de noutate pentru structurile de artilerie actuale, așa cum sunt funcțiile de mecanic-conducător pentru fiecare vehicul șenilat din organizarea de perspectivă. Avem astfel o nevoie de acțiune pe direcția *personal*, în ceea ce privește reconversia profesională a personalului existent (brevetarea șoferilor ca mecanici-conducători), pregătirea specifică a unor noi militari în centrele de instruire ([Agenția Media a Armatei 2017](#)) sau identificarea unora deja brevedați. Aceasta este o cerință a trecerii de la structuri de artilerie tractată – cu șoferi de camion –, la structuri de artilerie autopropulsată – cu mecanici-conducători –, personal brevetat care se va regăsi pe fiecare obuzier autopropulsat K9, pe fiecare vehicul de aprovizionare K10, pe fiecare vehicul destinat conducerii focului K11, precum și pe alte vehicule blindate ale sistemului, conform contractului de achiziție.

Odată ce vor fi ocupate funcțiile cu personalul cel mai potrivit, altă acțiune pe direcția *personal* va fi dezvoltarea (consolidarea) cunoștințelor profesionale și a deprinderilor tuturor categoriilor de personal încadrat, implicat în exploatarea și valorificarea noilor capacități. Până la momentul ajungerii în țară a noilor obuziere

autopropulsate, cel puțin o parte din personalul structurilor vizate va fi implicat în activități de pregătire, adaptată cerințelor noilor sisteme. Această pregătire se poate realiza sub mai multe forme, dintre care menționez participarea la cursuri de specializare, organizate de producătorul sistemelor, prin instruirea prealabilă a unui număr restrâns de militari pe principiul *train the trainer*, sau se poate desfășura gradual, direct în unitățile care vor fi înzestrate cu noile sisteme, pe parcursul ajungerii acestora în cazărmi. Indiferent de varianta sub care se va desfășura pregătirea personalului implicat în exploatarea noilor sisteme, va exista probabil o perioadă de tranziție, necesară adoptării noii organizări a structurilor de artilerie și atingerii capacității de luptă complete a acestora.

O altă acțiune pe direcția *personal* pe care o consider necesară este pregătirea responsabililor din comandamente în domeniul valorificării noilor capacități în operație. Pe lângă acțiunea menționată mai sus de pregătire a liderilor militari, ar trebui avută în vedere pregătirea întregului personal implicat în planificarea și integrarea sprijinului prin foc în operație, precum și în procesul de management al țintelor. Exercițiile de comandament reprezintă un bun prilej, din punctul meu de vedere, pentru ca membrii diferitelor celule sau grupuri de lucru cu responsabilități în domeniul sprijinului prin foc și al managementului țintelor să conceptualizeze și să exerseze modalități de valorificare a întregului potențial al noilor capacități disponibile.

Direcția de acțiune *facilități*

O primă acțiune pe direcția *facilități* ar fi evaluarea infrastructurii unităților teritoriale (dacă nu s-a făcut până la acest moment), în spațiile cărora noile obuziere autopropulsate vor fi exploatate și menținute în stare de operativitate. Scopul este identificarea eventualelor sincope în asigurarea condițiilor minim necesare pentru protecția fizică, exploatarea în siguranță și mentenanța corespunzătoare a tuturor componentelor și consumabilelor destinate noilor sisteme. Apreciez că astfel de echipamente moderne au o sensibilitate mai ridicată în ceea ce privește condițiile de păstrare, exploatare și întreținere specifică, în comparație cu sistemele de artilerie tractată pe care le vor înlocui. Un argument în plus, privind necesitatea evaluării infrastructurii disponibile, poate consta în cerințele diferite de paletizare, transport și depozitare a munițiilor de cal. 155 mm. O astfel de evaluare poate aduce în atenție unele nevoi conexe pentru unitățile teritoriale beneficiare, ca de exemplu: nevoia de motostivuitoare, de reamenajare a valurilor de pământ din depozitele de muniții sau nevoia încadrării magaziiilor în anumite limite de temperatură și umezeală. Este posibil să fie necesară aplicarea unor reglementări noi, de nivel NATO, pentru a asigura în mod corespunzător condițiile de depozitare a noului tip de muniție de cal. 155 mm (de exemplu, *AASTP-01, Manual of NATO safety principles for the storage of military ammunition and explosives*).

Menționez ca fiind acțiuni în derulare la nivel național pe direcția *facilități*, angajarea industriei românești de apărare în deschiderea de linii de asamblare și de producere de complete obuzier autopropulsat K9, începând cu anul 2026 ([Defense Romania 2024](#)),

iar odată cu intrarea în dotare a primelor sisteme, va începe și producția de proiectile de cal. 155 mm standard NATO (Grădinaru 2024). Odată concretizate sub forma unităților de producție, aceste acțiuni de nivel național vor asigura operativitatea sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, fără ca structurile de forțe terestre să depindă de vreun producător sau furnizor extern de componente și consumabile.

O altă acțiune pe direcția *facilități* este analiza oportunității amenajării sau delimitării unui poligon pe teritoriul național care să permită tragerea la distanțe mari pentru a testa, de exemplu, precizia proiectilelor de cal. 155 mm la bătaia maximă. Trebuie avut în vedere că trecerea de la muniția de calibru 152 mm la muniția standard NATO de calibru 155 mm va asigura posibilitatea angajării de ținte la distanțe mari, cu letalitate și precizie mai ridicate, în raport cu muniția de cal. 152 mm. Munițiile întrebuițate de sistemele obuzier autopropulsat K9 pot lovi ținte la distanțe de 30 km (cu proiectile explozive standard) și 40-50 km, folosind proiectile asistate pe traiectorie de motoare rachetă – RAP (Rocket-Assisted Projectile) (Global Defense News 2024; European Security & Defence 2022). Poligoanele omologate, existente la nivel național asigură tragerea cu muniții de artilerie în anumite limite. Din punctul meu de vedere, ar trebui analizată posibilitatea executării tragerilor cu obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm la bătaia maximă într-un poligon de pe teritoriul național (poate în largul mării?) sau, în caz contrar, ar trebui identificată o soluție în acest sens, într-un poligon corespunzător al unui stat aliat sau partener, astfel încât să poată fi periodic verificată și validată această soluție de angajare a țintelor, specifică noilor capacități. Utilitatea întrebuițării unui astfel de poligon poate fi extinsă și la alte sisteme din înzestrarea actuală sau de perspectivă a structurilor de forțe armate naționale, așa cum sunt, de exemplu, sistemele M142 HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) sau dronele Bayraktar.

Direcția de acțiune *interoperabilitate*

Modelul de fundamentare a unei capacități, descris de acronimul DOTMLPF-I, este un model NATO, iar la nivel de Alianță, interoperabilitatea în sine constituie un multiplicator al forței (NATO 2023). Nevoile de interoperabilitate a elementelor noilor capacități, asigurate prin înzestrarea cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, ar trebui analizate din perspectiva celor trei domenii ale sale – interoperabilitatea tehnică, umană și procedurală.

Din perspectiva interoperabilității tehnice, obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm de tip K9 vin cu sisteme automatizate de conducere a focului care, cel mai probabil, vor fi integrate în IFATDS (International Field Artillery Tactical Data System), deja exploatat la nivelul structurilor naționale înzestrate cu HIMARS. Fiind vorba de un sistem internațional de comandă-control, putem aprecia că obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm de tip K9 asigură un grad ridicat de interoperabilitate tehnică. Acțiunile menționate anterior pe direcția *facilități*, privind producerea pe plan local a munițiilor de cal. 155 mm, a subansamblelor și completelor de tip K9, folosite inclusiv de alte armate aliate, vin să consolideze gradul ridicat de interoperabilitate tehnică al noilor capacități.

O acțiune necesară pe direcția interoperabilității tehnice este, din punctul meu de vedere, asigurarea compatibilității sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm cu sistemele actuale și de perspectivă, destinate comenzii și controlului structurilor de forțe și ISR (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance/Informații, Supraveghere și Cercetare). Caracteristicile tehnico-tactice superioare ale noilor sisteme obuzier autopropulsat și întregul lor potențial acțional pot fi valorificate în operație doar prin asocierea cu sisteme de comandă-control și ISR la fel de performante.

Interoperabilitatea umană și procedurală va fi asigurată în mod special prin acțiunile menționate pe direcțiile *doctrină*, *leadership* și *personal*. Având în vedere actualizarea cadrului normativ doctrinar și implementarea tacticilor, tehnicilor și procedurilor specifice exploatării obuzierelor autopropulsate de cal. 155 mm, într-o formă similară celor în vigoare la nivelul armatelor aliate, consider că acestea vor constitui un fundament comun pentru pregătirea profesională a personalului, dar și al participării structurilor de forțe înzestrate cu obuziere autopropulsate la exerciții militare, în context aliat sau multinațional.

Concluzii

Dotarea structurilor de forțe terestre cu echipamente militare moderne, conform programelor de înzestrare, desfășurate la nivel național, vine cu unele provocări în ceea ce privește asigurarea tuturor condițiilor necesare valorificării întregului potențial al noilor capacități astfel dobândite. Actualizarea cadrului normativ doctrinar în vigoare, reorganizarea structurilor de forțe direct implicate în exploatarea noilor sisteme sau asigurarea infrastructurii și facilităților corespunzătoare noilor cerințe sunt doar câteva dintre aceste provocări. Pe lângă impactul operațional al noilor capacități, o viziune cuprinzătoare a înzestrării cu sisteme moderne poate fi realizată, din punctul meu de vedere, prin abordarea tuturor domeniilor influențate de implementarea programelor de achiziție actuale sau de perspectivă.

Consider că modelul NATO de fundamentare a unei capacități, descris de acronimul DOTMLPF-I, este un instrument util de analiză a implicațiilor înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, iar, prin intermediul lucrării de față, am putut argumenta relevanța acestuia. Concentrând atenția pe fiecare dintre cele opt direcții de acțiune ale modelului DOTMLPF-I, am adus în atenție potențialele sincope în exploatarea și valorificarea noilor capacități și am prezentat unele acțiuni, în scopul eliminării sau diminuării influenței acestor sincope. Am venit astfel cu un răspuns argumentat la întrebarea „Care sunt implicațiile înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva modelului NATO de fundamentare a unei capacități?”.

Capabilitățile asumate pentru consolidarea capacității de apărare națională, dar și ca o contribuție în cadrul apărării colective NATO, trebuie analizate atât din perspectivă operațională, cât și prin intermediul instrumentelor de tipul DOTMLPF-I, întrucât

se pot identifica unele nevoi conexe de achiziții, de armonizare sau de optimizare a contextului actual de implementare. De satisfacerea acestor nevoi poate depinde modul concret de valorificare a noilor capacități în operație.

Referințe

- Agencia Media a Armatei.** 2017. „Curs de brevetare mecanici conductori.” <https://presamil.ro/curs-de-brevetare-mecanici-conductori/>.
- Bătcă, Marius.** 2024. „Programele de înzestrare, adaptate la riscurile și provocările actuale.” <https://presamil.ro/programele-de-inzestrare-adaptate-la-riscurile-si-provocarile-actuale/>.
- Bowen, Glenn.** 2009. “Document Analysis as a Qualitative Research Method.” *Qualitative Research Journal* 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>.
- Curtifan, Tudor.** 2024. „Offsetul pentru obuziere: K9 Tunetul va fi produs în colaborare cu industria din România. Dar într-o fabrică ridicată de la zero.” *Defence Romania*. https://www.defenseromania.ro/offsetul-pentru-obuziere-k9-tunetul-va-fi-produs-in-colaborare-cu-industria-din-romania-dar-intr-o-fabrica-ridicata-de-la-zero_629372.html.
- Defense Romania.** 2024. „Când am putea avea obuziere K9 «made in Romania», parte dintr-un plan mult mai ambițios. Și de ce Coreea e dispusă să realizeze linii de producție la noi.” https://www.defenseromania.ro/cand-am-putea-avea-obuziere-k9-made-in-romania-parte-dintr-un-plan-mult-mai-ambitos-si-de-ce-coreea-e-dispusa-sa-realizeze-linii-de-productie-la-noi_630696.html.
- European Security & Defence.** 2022. “Hanwha Defense & UK Team Thunder – The Future of Mobile Fires.” <https://euro-sd.com/2022/09/sponsored-content/27272/hanwha-defense-uk-team-thunder-the-future-of-mobile-fires/>.
- Global Defense News.** 2024. “K9 Thunder.” https://armyrecognition.com/military-products/army/artillery-vehicles-and-weapons/self-propelled-howitzers/k9-thunder-south-korea-uk#google_vignette.
- Grădinaru, Anca.** 2024. „Ministrul Economiei, întrebat de ce fabricile românești nu produc muniție NATO de calibrul 155: Să ne dea Armata specificațiile, mai întâi!” *Europa Liberă*. <https://romania.europalibera.org/a/ministru-economiei-intrebat-de-ce-fabricile-sale-nu-produc-munitie-de-calibrul-nato-155-pentru-armata-sa-ne-spuna-intai-ce-echipamente-are/32860331.html>.
- Ministerul Apărării Naționale.** 2025. „Programe de înzestrare.” <https://www.dpa.ro/programe-de-inzestrare/>.
- MD Harris Institute.** 2013. “DOTMLPF-P Analysis for War and Peace.” <https://mdharrismd.com/2013/11/09/dotmlpf-p-analysis-and-military-medicine/>.
- Military-history Fandom.** 2025. “152 mm towed gun-howitzer M1955 (D-20).” [https://military-history.fandom.com/wiki/152_mm_towed_gun-howitzer_M1955_\(D-20\)?utm_source=chatgpt.com](https://military-history.fandom.com/wiki/152_mm_towed_gun-howitzer_M1955_(D-20)?utm_source=chatgpt.com).
- Mirea, Adrian și Cristian-Octavian Stanciu.** 2024. „Implementarea unei doctrine a sprijinului prin foc de nivel întrunit – cerință a operației întrunit.” *Colocviu Strategic* Nr. 1: 1-6.

- NATO.** 2018. "NATO's Joint Air Power Strategy." https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156374.htm?selectedLocale=en.
- . 2021. "NATO CD-E Handbook, A concept developer's toolbox." https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/NATO-ACT-CDE-Handbook_A_Concept_Developers_Toolbox.pdf.
- . 2023. "Interoperability: connecting forces." https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84112.htm.
- Nistorescu, Claudiu Valer.** 2024. „Adaptarea organizației militare – o condiție esențială pentru obținerea succesului pe câmpul de luptă.” *Gândirea Militară Românească*, Iulie 1: 194-209.
- Orjanu, Gheorghică.** 2023. „HIMARS deschide uși. Artileria Armatei României a intrat în „clubul select” ASCA. SUA – rol cheie în primirea României în ASCA.” *Defense Romania*. https://www.defenseromania.ro/himars-deschide-usi-artileria-armatei-romaniei-a-intrat-in-clubul-select-asca-sua-rol-cheie-in-primirea-romaniei-in-asca_622036.html.
- Statul Major al Apărării.** 2021. „Start DACIA 21 LIVEX.” <https://www.defense.ro/start-dacia-21-livex>.
- Stroea, Adrian și Gheorghe Băjenaru.** 2010. *Artileria română în date și imagini*. București: Centrul Tehnic-Editorial al Armatei.
- Vlad, Farcas.** 2024. „Artileria autopropulsată pe roți – o variantă mai potrivită pentru războiul modern?” <https://karadeniz-press.ro/artileria-autopropulsata-pe-roti-o-varianta-mai-potrivita-pentru-razboiul-modern/>.
- Willi, Bernie.** 2016. "Assessing Nations for NATO Partnerships." *Transforming Joint Air Power The journal of the JAPCC* 51-54.

Lecții învățate pe tema propunerilor de proiecte în domeniul securității cibernetice pentru obținerea cu succes a subvențiilor UE

Lessons learned on cybersecurity project proposals for successful EU grant applications

Dr. Christine DEMETER*

Dr. Dănuț MAFTEI**

*Directoratul Național de Securitate Cibernetică, București
e-mail: demeter.chris@gmail.com

**Directoratul Național de Securitate Cibernetică, București
e-mail: dn.maftei@gmail.com

Abstract

Această lucrare analizează aspectele cheie ale elaborării cu succes a propunerilor de proiecte de securitate cibernetică pentru a obține finanțare din partea UE. Articolul este structurat în jurul a trei subiecte majore: (1) Provocările globale în materie de securitate cibernetică, în care se subliniază amenințările cibernetice avansate; (2) Politicile și mecanismele de finanțare ale UE, care analizează reglementări-cheie, precum Directiva NIS2, Legea privind Reziliența Cibernetică și programele de finanțare Orizont Europa, Europa Digitală și CEF Digital, care sprijină cercetarea, inovarea și infrastructura de securitate digitală; (3) Cele mai bune practici pentru elaborarea de proiecte de succes, finanțate de UE, concentrat pe alinierea propunerilor la prioritățile UE, pe crearea de consorții puternice, pe demonstrarea impactului și evitarea greșelilor frecvente.

Prin integrarea alinierii strategice, a cadrelor de politică și a planificării eficiente a proiectelor, acest studiu oferă recomandări concrete pentru guverne, organizații și profesioniști din domeniul securității cibernetice care doresc să consolideze reziliența digitală prin inițiative finanțate de UE. Concluziile contribuie la o mai bună înțelegere a dificultăților specifice obținerii de granturi UE și dezvoltării de soluții durabile de securitate cibernetică în Europa.

This paper analyses the key aspects of successfully preparing cybersecurity project proposals to secure EU funding. It is structured around three major topics: (1) Global cybersecurity challenges, highlighting advanced cyber threats; (2) EU policies and funding mechanisms, analysing key regulations such as NIS2 Directive, the Cyber Resilience Act, and funding programs like Horizon Europe, Digital Europe, and CEF Digital, which support research, innovation, and digital security infrastructure; (3) Best practices for developing successful EU-funded projects, focusing on aligning proposals with EU priorities, building strong consortia, demonstrating impact, and avoiding common mistakes.

By integrating strategic alignment, policy frameworks, and effective project planning, this study provides actionable recommendations for governments, organizations, and cybersecurity professionals aiming to enhance digital resilience through EU-funded initiatives. The findings contribute to a better understanding of the complexities related to securing EU grants and developing sustainable cybersecurity solutions across Europe.

Cuvinte-cheie:

propunere de proiect; strategii; reglementări; politici și cadru juridic privind problemele cibernetice; reziliență; provocări; securitate cibernetică; riscuri; inovare; finanțare.

Keywords:

project proposal; strategies, regulations, policies, and legal framework on cyber issues; resilience; challenges; cyber security; risks; innovation; financing.

Info articol

Primit: 14 februarie 2025; Evaluat: 26 februarie 2025; Acceptat: 12 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Demeter, C. și D. Maftei. 2025. „Lecții învățate pe tema propunerilor de proiecte în domeniul securității cibernetice pentru obținerea cu succes a subvențiilor UE.” *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, 14(1): 51-69. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-04>

Pe măsură ce tehnologiile digitale devin din ce în ce mai profund integrate în fiecare segment al societății noastre, securitatea cibernetică este o preocupare tot mai critică în întreaga lume, având un rol central în buna funcționare a societății moderne. În ultimii ani, dependența din ce în ce mai mare a Uniunii Europene (UE) de tehnologiile digitale a condus la creșterea preocupărilor cu privire la riscurile de securitate cibernetică. Având în vedere provocările cibernetică cu care se confruntă în prezent statele, organizațiile și cetățenii, securitatea cibernetică nu mai este o chestiune de alegere, ci o necesitate fundamentală pentru asigurarea protecției și rezilienței societăților și economiilor UE.

Importanța securității cibernetică nu poate fi subestimată, aceasta fiind componentă a securității naționale ([Guvernul României 2021](#)). Odată cu evoluția rapidă a peisajului digital, un număr mare de state au devenit din ce în ce mai expuse la o gamă largă de provocări cibernetică care vizează infrastructurile informaționale critice, perturbă servicii și sectoare-cheie, precum finanțele, domeniul medical, transporturile, energia, rețelele de comunicații și lanțurile de aprovizionare, toate acestea reprezentând riscuri semnificative pentru securitatea națională și internațională, dar și pentru stabilitatea economică, politică, socială, pentru democrație și societate, în general.

Astfel de activități rău intenționate pot fi utilizate de actori de amenințare statali sau nestatali pentru a desfășura sau a sprijini campanii hibride ori activități specifice *Manipulării și Interferenței Informațiilor Străine* (MIIS).

Reziliența cibernetică a devenit o piatră de temelie a *Strategiei UE de Securitate Cibernetică pentru Deceniul Digital* ([European Commission 2020b](#)). Este vorba despre obiectivele globale ale UE în materie de securitate cibernetică pentru infrastructura informațională critică și un viitor digital sigur, Uniunea Europeană concentrându-se pe construirea unui cadru robust care să poată rezista și să se recupereze rapid în urma incidentelor cibernetică. Reziliența cibernetică merge dincolo de simpla prevenire a atacurilor cibernetică, deoarece implică pregătirea pentru eventualele perturbări, minimizarea impactului acestora și restabilirea cât mai rapidă a operațiunilor normale.

Problemele cibernetică și reziliența digitală sunt, de asemenea, subiecte principale pentru *Strategia UE privind Securitatea Uniunii* ([European Commission 2020a](#)). UE a acordat prioritate protecției infrastructurii sale digitale (domeniu critic, în care securitatea cibernetică joacă un rol vital), inclusiv a rețelelor energetice, de comunicații, lanțurilor de aprovizionare și sistemelor financiare, care depind din ce în ce mai mult de tehnologiile interconectate.

Securitatea cibernetică este esențială pentru menținerea încrederii publicului în serviciile digitale și pentru prevenirea accesului neautorizat la informații sensibile. Confidențialitatea este o altă preocupare semnificativă în cadrul de securitate cibernetică al UE. Uniunea Europeană este lider mondial în domeniul protecției vieții private, cu un cadru juridic specific – Regulamentul General privind Protecția

Datelor (RGPD) din 2016 ([EUR-Lex 2016](#)), care stabilește standarde ridicate pentru securitatea datelor. RGPD impune reguli stricte pentru gestionarea datelor cu caracter personal, solicitând organizațiilor să implementeze măsuri drastice de securitate cibernetică pentru a proteja viața privată a cetățenilor. Încălcarea acestei legi poate conduce la amenzi mari și la prejudicii de reputație. Pe măsură ce tot mai multe date personale sunt generate și stocate digital, asigurarea securității acestor date a devenit mai importantă ca niciodată.

Se poate observa că UE a pus în aplicare o serie de strategii, reglementări, politici și cadre juridice pentru a-și consolida securitatea cibernetică. Acestea se concentrează pe stabilirea obiectivelor de protecție a infrastructurilor informaționale critice, de creare a unui spațiu digital sigur, de consolidare a cooperării dintre statele membre, de adoptare a unor standarde stricte de gestionare a securității cibernetică în sectoare esențiale sau de instituire a unui cadru pentru sistemele europene de certificare a securității cibernetică pentru produsele, procesele și serviciile specifice Tehnologiei Informației și Comunicațiilor – TIC. Aceste eforturi reflectă angajamentul UE de a construi un ecosistem digital unit și sigur și demonstrează în continuare abordarea proactivă a UE în materie de securitate cibernetică.

Pentru a pune bazele unui viitor digital sigur și prosper, alături de strategiile, regulamentele, politicile și cadrul juridic privind chestiunile cibernetică deja existente, prin depunerea de propuneri de proiecte în vederea obținerii de granturi UE, pot fi obținute beneficii în domenii precum: **cercetarea, inovarea, dezvoltarea infrastructurii digitale, consolidarea capacităților în sectorul securității cibernetică, securitatea rețelelor și sistemelor informatice, cooperarea internațională, schimbul de informații și experiență etc.**

Astfel, Uniunea Europeană a stabilit mai multe programe de finanțare care se aliniază strategiilor, politicilor și reglementărilor sale privind securitatea cibernetică pentru a asigura o abordare coordonată și strategică a rezilienței cibernetică, consolidând astfel obiectivele subliniate în *Strategia UE privind Securitatea Cibernetică pentru Deceniul Digital* și în *Strategia UE privind Securitatea Uniunii*.

Printre instrumentele-cheie de finanțare, se numără **Programul Orizont Europa** ([European Commission 2021c](#)), care acordă prioritate cercetării și inovării în domeniul securității cibernetică, sprijinind proiecte care dezvoltă tehnologii de securitate de ultimă oră și încurajând colaborarea dintre mediul academic, industrie și agenții guvernamentale. Un alt program important, **Programul Europa Digitală** ([European Commission 2021d](#)), se concentrează pe consolidarea capacităților digitale, inclusiv a rezilienței în materie de securitate cibernetică, prin proiecte de implementare la scară largă și prin promovarea formării competențelor digitale. În plus, **Mecanismul Conectarea Europei – CEF Digital** ([European Commission 2021a](#)) este un instrument-cheie de finanțare al UE, pentru a promova competitivitatea, creșterea economică și locurile de muncă prin investiții specifice în infrastructură la nivelul Uniunii. Acesta urmărește să stimuleze investițiile publice și private în infrastructurile de conectivitate digitală de interes comun pentru UE.

Suplimentar, **Portalul de Finanțare și Licitații al UE** ([European Commission 2021b](#)) este un instrument esențial care oferă informații centralizate și actualizate cu privire la subvențiile disponibile, la cerințele de eligibilitate și la procedurile de aplicare.

Elaborarea și prezentarea unei propuneri pentru un proiect de grant în domeniul securității cibernetice reprezintă un exercițiu complex care necesită integrarea strategică a priorităților europene, naționale și organizaționale. O astfel de aliniere nu numai că demonstrează relevanța proiectului, dar asigură, de asemenea, că acesta răspunde nevoilor reale, identificate la toate nivelurile.

Lucrarea actuală va analiza importanța propunerilor de securitate cibernetică pentru asigurarea protecției și rezilienței societăților și economiilor UE, precum și aspectele cheie ale elaborării cu succes a propunerilor de proiecte în domeniul securității cibernetice, în scopul obținerii unei finanțări din partea UE.

Această cercetare este importantă pentru guvernele naționale, pentru industria securității cibernetice, pentru mediul academic, pentru societatea civilă, pentru puterea legislativă, precum și pentru instituțiile europene, deoarece identifică provocările specifice, lecțiile învățate, cele mai bune practici, factorii de succes și complexitățile implicate în elaborarea cu succes a unor propuneri de proiecte de securitate cibernetică în cadrul Uniunii Europene.

Metodologia folosită și ipotezele de cercetare

Studiul adoptă o metodologie **analitică și exploratorie**, având la bază următoarele componente: (1) **Analiza documentară** – examinarea directivelor și reglementărilor UE relevante, precum Directiva NIS2, Legea privind Reziliența Cibernetică, Programul Orizont Europa, Programul Europa Digitală și CEF Digital, care stabilesc cadrul de securitate cibernetică și cerințele pentru obținerea finanțărilor europene; (2) **Studiul comparativ** – compararea strategiilor și politicilor UE cu cerințele și provocările aplicanților la finanțare, pentru a identifica discrepanțele și factorii esențiali de succes; (3) **Examinarea bunelor practici** – identificarea factorilor care au contribuit la succesul propunerilor de proiecte anterioare în domeniul securității cibernetice și extragerea lecțiilor învățate pentru optimizarea procesului de aplicare; (4) **Recomandări aplicabile** – formularea unor sugestii concrete pentru alinierea eficientă a proiectelor la cerințele UE, maximizând astfel șansele de obținere a finanțării și de implementare cu succes a proiectelor de securitate cibernetică.

Metodologia prezentată oferă o **perspectivă practică și fundamentată** asupra complexităților procesului de aplicare pentru finanțare, sprijinind entitățile interesate în îmbunătățirea șanselor de succes și contribuind la dezvoltarea unui cadru robust pentru proiectele de securitate cibernetică în Europa.

Acest articol analizează modul în care proiectele de securitate cibernetică pot fi optimizate pentru a obține finanțare și pentru a contribui la reziliența digitală a Uniunii Europene. Cercetarea își propune să evidențieze factorii critici care influențează succesul acestor inițiative, punând accent pe conformitatea cu strategiile

și reglementările europene, precum și pe eficiența consorțiilor și mecanismelor de implementare.

Studiul se bazează pe următoarele ipoteze de cercetare:

1. **Alinierea la strategiile UE naționale și organizaționale**, respectarea cadrului juridic și prioritizarea aspectelor de finanțare ale Uniunii Europene sunt factori determinanți pentru succesul proiectelor de securitate cibernetică în obținerea finanțării și contribuția acestora la consolidarea rezilienței digitale și a protecției infrastructurilor informaționale critice;
2. **O abordare strategică și bine documentată** a problemelor cibernetică și a dezvoltării proiectelor asigură sustenabilitatea și relevanța acestora pe termen lung;
3. **Crearea unor consorții puternice și demonstrarea impactului proiectelor** sunt factori esențiali pentru acceptarea și implementarea cu succes a propunerilor de proiecte de securitate cibernetică.

Provocări legate de securitatea cibernetică, războiul hibrid și MIIS pe mapamond

Conform prezentei cercetări, principalele provocări existente pe mapamond pentru domeniul securității cibernetică sunt legate, în prezent, de:

- **extinderea gamei de dispozitive IT, sofisticarea crescândă a atacurilor cibernetică** (Spencer 2024), inclusiv a atacurilor sponsorizate de stat, de tip ransomware, phishing, a amenințărilor persistente avansate, încălcărilor securității datelor, terorismului și spionajului cibernetic. Acestea sunt mai greu de detectat, de contracarat, cresc în frecvență și sofisticare. Astfel de activități rău intenționate pot fi, de asemenea, utilizate de actori de amenințare statali sau nestatali pentru a desfășura sau a facilita derularea de campanii hibride (European Union 2023) și de activități specifice MIIS.
- **MIIS**: unul dintre efectele sale cele mai dăunătoare este erodarea încrederii publice în democrație și în instituțiile democratice. În același timp, dezinformarea, știrile false și discursul instigator la ură, care vizează inclusiv minoritățile etnice, religioase și sexuale, amplifică diviziunile sociale în statele democratice, conduc la creșterea discriminării și a violenței și alimentează polarizarea politică și culturală. De asemenea, este erodată și încrederea în instituții și în mass-media tradițională, acest fapt conducând la creșterea scepticismului și la dificultăți în a distinge între informațiile reale și cele false (Maftei și Bogdan-Duica 2024, 249-265).
- actorii rău intenționați (în special cei nestatali) desfășoară **operațiuni specifice războiului hibrid**, inclusiv prin exploatarea vulnerabilităților platformelor de socializare sau prin folosirea atacurilor cibernetică, astfel fiind afectați copiii, fetele, femeile, cetățenii, societățile, economiile, serviciile critice, democrația și securitatea națională (Maftei și Bogdan-Duica 2024, 249-265). Cercetătorii au observat evoluția constantă a doctrinei ruse

privind războiul informațional, care are rădăcini adânci în practica sovietică (Giles 2016; Snegovaya 2015). Gândirea militară rusă actuală pune accent pe războiul hibrid, acesta reprezentând o nouă realitate de tip persistent, „sfera informațională” și „războiul informațional” fiind un spațiu de luptă critic.

- **gubernanța și coordonarea în domeniul securității cibernetice, strategiile, politicile și cadrul juridic adecvat privind chestiunile cibernetice lipsesc sau nu sunt suficient dezvoltate.** Unele state se confruntă cu sisteme de securitate cibernetică fragmentate, în care eforturile naționale nu sunt coordonate, iar politicile pot fi foarte diferite. Această stare de fapt poate conduce la răspunsuri ineficiente împotriva amenințărilor cibernetice naționale și transfrontaliere, ceea ce necesită o mai bună cooperare internațională și abordări standardizate ale securității cibernetice.

- **lipsa punerii în aplicare a strategiilor naționale, a politicilor și a cadrului juridic privind problemele cibernetice** – deși strategiile, politicile și cadrul juridic existent sunt bine redactate, în unele țări acestea nu sunt puse în aplicare în mod corespunzător. Motivele ar putea fi variate: de la interese politice la probleme legate de resursele financiare sau umane.

- **un nivel scăzut al securității cibernetice și al igienei spațiului cibernetic;**

- **nivelul scăzut de educație și cultură în domeniul securității cibernetice și lipsa unei formări adecvate** a operatorilor de rețele și sisteme informatice (Maftei 2024, 45-60) – lipsa competențelor digitale și a educației cu privire la problemele cibernetice generează erori umane care vulnerabilizează sistemele și rețelele informatice (European Commission 2023).

- **lipsa de profesioniști calificați în domeniul securității cibernetice** – cererea de experți cibernetici calificați depășește oferta, ceea ce face dificilă apărarea eficientă a organizațiilor împotriva atacurilor. Acest deficit de experți împiedică coagularea unei forțe calificate de muncă suficiente în domeniul securității cibernetice (Maftei 2024). Cu toate acestea, UE depune eforturi susținute pentru a sensibiliza publicul și întreprinderile cu privire la riscurile de securitate cibernetică și la cele mai bune practici. De asemenea, sunt dezvoltate programe educaționale și certificări, menite să elimine deficitul de competențe în materie de securitate cibernetică atât în cadrul instituțiilor UE, cât și al organizațiilor private.

- **retenția resurselor umane** – guvernele, entitățile esențiale și importante sau operatorii infrastructurilor informaționale critice întâmpină dificultăți în ceea ce privește reținerea experților în securitate cibernetică, care obișnuiesc să părăsească organizația pentru salarii mai bune. Cu toate acestea, unele state au identificat modalități de a face față unor astfel de provocări. De exemplu, în România, Directoratul Național de Securitate Cibernetică (DNSC) – organ de specialitate al administrației publice centrale, aflat sub autoritatea guvernului, responsabil cu asigurarea securității cibernetice a spațiului cibernetic civil național (DNSC 2022) –, a reușit să multiplice de patru ori condițiile favorabile necesare reținerii profesioniștilor cyber în cadrul organizației: 1) prin angajarea experților în calitate de personal contractual; 2) datorită acestui tip de contract, prin admiterea programului de lucru în sistem „part-time”

pentru alte organizații (desigur, conflictul de interese trebuie să fie absent); 3) de asemenea, prin aprobarea desfășurării activității în sistem „part-time” în cadrul proiectelor de securitate cibernetică cu finanțare externă; 4) prin modificarea cadrului legal necesar creșterii salariilor personalului angajat ca expert în securitate cibernetică.

- **reziliența cibernetică este adesea deficitară**, unele state neavând capacitățile necesare în acest plan. Reziliența cibernetică se referă la capacitatea de a anticipa, de a răspunde și de a se recupera în urma atacurilor ciberneticе. Capacitatea de a restabili rapid operațiunile după un incident cibernetic este esențială pentru atenuarea pagubelor pe termen lung, iar multe state de pe mapamond au planuri de recuperare insuficient dezvoltate sau infrastructuri de securitate cibernetică vulnerabile ([CISCO 2025](#)).

- **preocupările legate de confidențialitate** reprezintă o provocare, în condițiile în care din ce în ce mai multe date personale și sensibile sunt stocate și partajate digital. Echilibrarea nevoii de securitate cu protecția vieții private a cetățenilor rămâne o sarcină delicată, mai ales că legi și reglementări, precum RGPD, pun presiune asupra organizațiilor pentru a respecta standarde stricte de confidențialitate.

- **cooperarea națională, regională și internațională nu este suficient dezvoltată** – mentalitățile vechi și *gândirea de tip siloz* ([Gleeson 2013](#)) încă există în cadrul unor organizații. Această problemă are un impact deosebit de mare asupra creșterii încrederii între parteneri, asupra nivelului de cooperare, schimbului de informații și contracarării incidentelor ciberneticе ori a altor provocări la adresa securității.

- **parteneriatul public/privat ar trebui dezvoltat**. Doar câteva state din lume ar putea fi prezentate ca exemplu în ceea ce privește acest tip de parteneriat. De exemplu, în România, unul dintre principalele cinci obiective ale Strategiei de Securitate Cibernetică pentru perioada 2022-2027 este *Parteneriatul public-privat pragmatic*. „Un parteneriat public-privat pragmatic între autoritățile publice, entitățile private, mediul academic, mediul de cercetare și cetățeni reprezintă o necesitate, având în vedere că atacurile ciberneticе vizează un număr mare și un spectru larg de rețele și sisteme informatice” ([Guvernul României 2022](#)). Acest aspect dovedește atenția acordată de guvern parteneriatului public/privat.

- **incidentele ciberneticе sunt raportate insuficient** de către cetățeni, întreprinderi private, operatori de infrastructură informațională critică, membri ai lanțului de aprovizionare sau chiar de către instituții de stat, iar motivele pot fi diferite: lipsa de conștientizare sau de înțelegere; lipsa unor reglementări clare pentru raportarea incidentelor; teama de afectare a reputației; consecințele juridice și financiare; teama de escaladare a amenințărilor atacatorilor; perturbarea operațiunilor; presiunea guvernamentală și de reglementare; divergențele interne; constrângerile legate de costuri și resurse etc. ([Maftei 2025](#)). O mai bună raportare a incidentelor ciberneticе permite guvernelor să ia măsuri documentate, proactive, care să protejeze securitatea națională, să sprijine stabilitatea economică, să consolideze reziliența și să contribuie la elaborarea de politici și reglementări necesare îmbunătățirii securității ciberneticе, în general.

- **tendențele emergente în securitatea cibernetică** – în prezent, se observă o utilizare din ce în ce mai mare a inteligenței artificiale și a învățării automate atât de către profesioniștii cyber, care urmăresc identificarea și atenuarea mai rapidă și mai eficientă a amenințărilor cibernetică, cât și de către actorii malițioși, care folosesc tehnici tot mai complexe pentru realizarea atacurilor. Astfel de tehnologii emergente, inclusiv calculatoarele de tip cuantic, ar putea schimba rapid peisajul securității cibernetică, iar UE trebuie să fie pregătită pentru astfel de progrese ([Apriorit 2025](#)).

***

Provocările menționate mai sus evidențiază necesitatea adoptării și implementării unor strategii, politici, cadre juridice, de educație, de cooperare și investiții cuprinzătoare în domeniul securității cibernetică, atât în tehnologie, cât și în resurse umane, pentru a face față provocărilor de natură cibernetică aflate în creștere. Având în vedere aceste provocări, securitatea cibernetică nu mai este o opțiune, ci o necesitate fundamentală pentru asigurarea protecției și rezilienței societăților și economiilor UE.

Componentele esențiale ale unei propuneri de proiect în domeniul securității cibernetică pentru obținerea cu succes a subvențiilor UE

Elaborarea și prezentarea unei propuneri pentru un proiect de grant în domeniul securității cibernetică reprezintă un exercițiu complex care necesită integrarea strategică a priorităților europene, naționale și organizaționale. O astfel de aliniere nu numai că demonstrează relevanța proiectului, dar asigură, totodată, faptul că acesta răspunde nevoilor reale identificate la toate nivelurile.

Cum pot fi aliniată strategiile europene, naționale și organizaționale?

Una dintre cele mai importante provocări este demonstrarea alinierii propunerii de proiect la prioritățile stabilite la nivel european, național și organizațional. Aceasta presupune un proces bine definit, bazat pe analiză, integrare și justificare aprofundată. Înțelegerea contextului strategic, crearea de legături directe între obiectivele proiectului și soluțiile propuse, precum și justificarea impactului urmărit sunt etape esențiale. De fapt, acestea sunt doar primele etape de lucru.

Cadrul juridic al UE privind aspectele cibernetică de luat în considerare

Uniunea Europeană a pus în aplicare o serie de strategii, reglementări, politici și un cadru juridic pentru a-și consolida securitatea cibernetică. Astfel, conform unor documente-cheie, precum *Strategia UE de Securitate Cibernetică pentru Deceniul Digital*, UE consideră securitatea cibernetică drept o prioritate strategică majoră. Documentul în cauză demonstrează abordarea proactivă a UE în ceea ce privește securitatea cibernetică și stabilește obiective clare pentru protejarea infrastructurilor informaționale critice, pentru crearea unui spațiu digital sigur și consolidarea

cooperării dintre statele membre. Aceste obiective sunt esențiale pentru orice proiect care își propune să contribuie la consolidarea cadrului de securitate cibernetică al Uniunii Europene.

Un alt document de bază este *Directiva NIS2 (Directiva privind rețelele și sistemele informatice)* ([EUR-Lex 2022a](#)), care stabilește standarde stricte pentru gestionarea securității cibernetice în sectoare esențiale, precum sănătate, transport și energie. Conformitatea cu cerințele directivei este esențială pentru a demonstra că proiectul se aliniază priorităților europene. Directiva NIS2 este legată de *Directiva privind Reziliența Entităților Critice* ([EUR-Lex 2022b](#)).

Regulamentul 881/2019, cunoscut drept *Actul UE privind Securitatea Cibernetică* ([EUR-Lex 2019](#)), consolidează rolul Agenției Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică (ENISA 2025) și stabilește un Cadru de Certificare a Securității Cibernetică pentru produsele, serviciile și procesele TIC. Regulamentul are, de asemenea, obiectivul de a asigura buna funcționare a pieței interne și de a atinge un nivel ridicat de securitate cibernetică, de reziliență și încredere în cadrul UE. Pe de altă parte, ENISA prezintă un număr mare de rapoarte pe teme legate de proiectele UE și analize cuprinzătoare ale peisajului securității cibernetice din UE.

Regulamentul privind Reziliența Cibernetică – Regulamentul (UE) 2024/2847¹ ([EUR-Lex 2024](#)) prevede standarde minime de securitate cibernetică la nivelul Uniunii pentru produsele digitale și programele informatice conectate la internet, stabilind un nivel ridicat de excelență tehnologică. Acest regulament va îmbunătăți securitatea generală a societății, pe piață urmând a fi disponibile dispozitive electronice tot mai sigure, deoarece proiectele cu componente TIC trebuie să demonstreze cu claritate modul în care respectă sau depășesc standardele stabilite.

¹ Regulamentul este cunoscut și sub numele de *Cyber Resilience Act*.

Există, desigur, și alte directive și regulamente sectoriale care fac parte din cadrul juridic privind problemele cibernetice. Toate acestea, împreună cu noul Centru European de Competențe în Materie de Securitate Cibernetică ([ECCC 2025](#)), centrul de inovare al UE pentru avansarea tehnologiilor de securitate cibernetică, reflectă angajamentul UE și al statelor membre de a construi un ecosistem digital unit și sigur.

Alinierea la strategiile naționale

La nivel național, fiecare stat membru al UE are propria sa strategie de securitate cibernetică, adaptând prioritățile europene în măsuri specifice contextului național. Aceste strategii pun adesea accentul pe dezvoltarea capacităților CERT² și pe securizarea infrastructurilor informaționale critice. În același timp, planurile naționale de redresare și reziliență includ investiții strategice în transformarea digitală, creând oportunități pentru proiecte axate pe consolidarea rezilienței digitale.

² Computer Emergency Response Team – Centru de Răspuns la Incidente de Securitate Cibernetică.

Un proiect bine fundamentat trebuie să demonstreze cu claritate modul în care abordează prioritățile subliniate în aceste strategii naționale. De exemplu, un proiect axat pe securizarea infrastructurii digitale a spitalelor ar trebui să se alinieze strategiilor naționale de sănătate digitală și măsurilor specifice, precizate în legislația de punere în aplicare a Directivei NIS2 și, de asemenea, măsurilor specifice suplimentare pentru diferite sectoare.

Integrarea strategiei organizaționale

Pe lângă alinierea la prioritățile europene și naționale, propunerea de proiect trebuie să reflecte și misiunea, viziunea și strategia organizației care o elaborează. Această integrare demonstrează că proiectul nu este doar un răspuns la o cerere de finanțare, ci face parte dintr-un plan mai larg, bine articulat, care reflectă valorile și direcția strategică a organizației.

De exemplu, dacă misiunea unei organizații este de a *spori reziliența digitală a sectorului public*, propunerea ar trebui să sublinieze modul în care soluțiile propuse contribuie la această misiune. În mod similar, viziunea pe termen lung a organizației, cum ar fi aceea de a *deveni un lider regional în soluții de securitate cibernetică*, ar trebui să fie susținută de obiectivele ambițioase ale proiectului.

Un proiect aliniat la strategia organizației are mai multe șanse să beneficieze de resursele și expertiza acesteia. De exemplu, dacă strategia organizației include securizarea infrastructurilor informaționale critice, propunerea ar trebui să evidențieze continuitatea sa cu inițiativele anterioare și să demonstreze modul în care adaugă valoare. O astfel de aliniere poate fi argumentată prin exemple concrete ale experienței anterioare a organizației, cum ar fi implementarea cu succes a unor proiecte similare. Acest lucru demonstrează o înțelegere profundă a domeniului și capacitatea de a oferi rezultate tangibile.

Și obiectivele apelurilor deschise – ”call-fiche”

Un alt aspect esențial al elaborării unei propuneri este alinierea explicită a acesteia la obiectivele cererilor de finanțare deschise. Aceste cereri prezintă priorități specifice, rezultate preconizate și criterii de eligibilitate, pe care propunerea trebuie să le abordeze. De exemplu, în cazul în care o cerere de finanțare se concentrează pe *creșterea rezilienței digitale a infrastructurilor informaționale critice*, propunerea trebuie să articuleze modul în care soluția propusă abordează direct acest obiectiv. Aceasta poate include prezentarea unei soluții tehnice detaliate care rezolvă problemele prezentate în cerere, demonstrarea alinierii sale la prioritățile strategice, precum ar fi interoperabilitatea, inovarea sau durabilitatea, și definirea unor indicatori de performanță clari, cum ar fi, de exemplu, reducerea timpului de răspuns la incidentele cibernetică sau îmbunătățirea protecției datelor.

Apelurile deschise pot specifica, de asemenea, cerințe suplimentare, cum ar fi *colaborarea transfrontalieră sau implicarea sectorului privat*. Propunerea trebuie să abordeze aceste cerințe explicit, detaliind modul în care proiectul contribuie la atingerea obiectivelor vizate.

Justificarea impactului și stabilirea unui plan solid de implementare

O propunere bine structurată include o secțiune clară de justificare a impactului proiectului, susținută de obiective măsurabile și de indicatori de performanță. De exemplu, un sistem de monitorizare care reduce timpul de răspuns la atacurile cibernetice de la 24h la 2h ar trebui să fie prezentat în mod explicit în propunere. Astfel de rezultate pot fi susținute cu statistici și rapoarte relevante, cum ar fi cele ale ENISA. Propunerea trebuie să conțină, de asemenea, un plan de implementare detaliat, inclusiv resursele disponibile, echipa implicată și etapele proiectului. Aceste elemente creează o imagine de ansamblu care inspiră încredere evaluatorilor.

Cine a spus că este ușor?

Elaborarea unei propuneri pentru un proiect de securitate cibernetică este un proces realizabil atunci când este abordat în mod sistematic, urmând etape de documentare temeinică, de aliniere strategică și justificare detaliată. Prin integrarea strategiilor UE, naționale și organizaționale, precum și a obiectivelor cererilor de finanțare deschise, propunerea își dovedește relevanța, fezabilitatea și valoarea. În acest fel, proiectul propus devine mai mult decât o simplă idee; el apare ca o soluție solidă care contribuie la creșterea rezilienței securității cibernetice la toate nivelurile.

Provocări, lecții învățate, bune practici și factori de reușită pentru aplicarea cu succes la programele finanțate de UE privind securitatea cibernetică

Candidatura la programele de securitate cibernetică, finanțate de UE, poate fi un proces complex, dar plin de satisfacții. O astfel de activitate prezintă mai multe provocări, care pot fi atât complexe, cât și consumatoare de timp. Pe baza experiențelor din aplicațiile anterioare, au fost relevate unele provocări-cheie, lecții învățate și bune practici, legate de programele finanțate, care au ca obiect securitatea cibernetică, precum:

Înțelegerea obiectivelor, priorităților și cerințelor programului – nu toate programele UE sunt similare. Fiecare program are propriile sale scopuri, obiective și priorități specifice. Mulți solicitanți nu reușesc să își alinieze propunerile de proiect la obiectivele principale ale programului, ceea ce conduce la respingere. Se impune a se citi cu atenție cererea de propuneri, programele de lucru și orice documentație conexasă. Proiectul trebuie să se alinieze perfect cu obiectivele prezentate. Este necesar să se acorde prioritate abordării provocărilor la nivelul UE, cum ar fi protecția infrastructurilor critice, amenințările cibernetice transfrontaliere sau reziliența la atacurile cibernetice. Este foarte important ca aspectele tehnice, juridice și financiare, solicitate în propunerile pentru proiectele finanțate de UE, să fie înțelese și respectate foarte bine.

Accentul pe inovare și impact – finanțarea UE tinde să favorizeze proiectele de securitate cibernetică inovatoare, scalabile și cu impact. Propunerile cu obiective

vagi sau cu impact redus adesea nu ies în evidență, șansele de câștig fiind limitate. Proiectul trebuie să ofere o soluție inovatoare clară provocărilor urgente în materie de securitate cibernetică. Se impune a fi demonstrate rezultate măsurabile, precum consolidarea capacităților de securitate cibernetică, îmbunătățirea detectării amenințărilor sau dezvoltarea colaborării transfrontaliere.

Respectarea strictă a politicilor UE și a cadrului juridic care trebuie urmate (regulamente, directive privind gestiunea financiară, criteriile de eligibilitate, limite de finanțare, criteriile de evaluare, de raportare, protecția datelor, legislația privind ajutoarele de stat, obiective de durabilitate și orice alte cerințe juridice specifice sectorului) – solicitanții trebuie să asigure respectarea acestor norme, iar nerespectarea lor poate conduce la descalificarea proiectului sau la respingerea finanțării. Această situație poate fi deosebit de dificilă pentru organizațiile care nu sunt familiarizate cu normele specifice UE sau care operează în mai multe jurisdicții. Solicitanții ar trebui să investească timp și efort pentru a înțelege politicile și cadrul juridic cu relevanță în domeniul proiectelor. În paralel, este esențial să se implice experți juridici sau financiari familiarizați cu conformitatea cu UE și cu cerințele de finanțare.

Mediu extrem de competitiv – multe programe de finanțare ale UE, în special în domeniul securității cibernetice, sunt foarte competitive, datorită numărului destul de mare de solicitanți și a proporției reduse de propuneri care ar putea primi finanțare. Existența unui istoric solid în domeniul securității cibernetice sau al proiectelor finanțate de UE, elaborarea unui proiect extrem de inovator și cu impact, care abordează în mod direct prioritățile UE în materie de securitate cibernetică, parteneriatele solide și alinierea clară la obiectivele UE pot spori semnificativ șansele de succes.

Procese și proceduri de aplicare complexe – procesul de aplicare pentru programele finanțate de UE este adesea complex și necesită o documentație completă. Acesta implică mai multe etape (redactarea propunerii, elaborarea bugetului, încheierea de acorduri cu partenerii, verificări ale conformității etc.). Complexitatea cererii poate constitui o barieră pentru organizațiile mai mici sau pentru cele cu experiență limitată în domeniul finanțării UE. Propunerile incomplete sau inexacte pot avea ca rezultat descalificarea. Acesta este motivul pentru care solicitanții trebuie să aloce suficient timp și resurse pentru a înțelege cerințele cererii și pentru a se asigura că toate condițiile sunt corect îndeplinite. Orientarea profesională sau consultanții pot fi, de asemenea, de ajutor.

Dificultate în crearea consorțiului potrivit – colaborarea este adesea esențială pentru succesul propunerilor. O mulțime de programe de securitate cibernetică, finanțate de UE, necesită implicarea mai multor parteneri, inclusiv a organismelor guvernamentale, a entităților de cercetare, a mediului academic, a companiilor private și a organizațiilor neguvernamentale. Parteneriatele slabe sau insuficiente pot conduce la eșecul unei cereri de finanțare. Identificarea unor parteneri potriviți, de încredere, care să se implice în proiect poate fi o provocare, iar un consorțiu

incomplet sau slab poate submina calitatea și șansele propunerii, făcând dificilă îndeplinirea cerințelor programului. În plus, dinamica interpartenerială, culturile organizaționale diferite și rolurile neclare pot afecta implementarea proiectului. Ar trebui recrutați experți cu competențe complementare, iar toți partenerii trebuie să fie pe deplin angajați și să contribuie în mod egal la proiect.

Stabilirea unui consorțiu puternic necesită o planificare atentă, iar comunicarea clară și transparentă încă de la început cu privire la roluri și responsabilități este esențială. Pe de altă parte, solicitanții ar trebui să se asocieze cu organizații de încredere care aduc competențe și resurse complementare. Este clar că ar trebui explorate mai mult inițiativele internaționale ale UE în domeniul securității cibernetice, inclusiv cooperarea cu NATO, ONU și cu statele din afara UE în abordarea amenințărilor cibernetice globale.

Elaborarea bugetului și planificarea financiară – planurile financiare slab pregătite, bugetele nerealiste sau erorile administrative sunt adesea întâlnite în propunerile depuse. Insuficienta claritate sau transparență poate conduce, de asemenea, la îndoieli cu privire la fezabilitatea proiectului. Proiectele trebuie să adere la norme specifice privind costurile eligibile, cofinanțarea și cerințele de raportare și, adesea, există o defalcare detaliată a modului în care vor fi alocate fondurile. O lipsă de claritate sau o planificare financiară inexactă poate duce la respingerea propunerii. În plus, complexitatea financiară poate descuraja întreprinderile mici sau instituțiile de cercetare care nu dispun de expertiză financiară internă. Solicitanții trebuie să urmeze cu atenție orientările financiare ale programului. Este esențial să fie elaborat un buget detaliat și realist și să se asigure transparență în alocarea fondurilor. Consultarea experților financiari poate asigura conformitatea cu normele UE. Solicitanții trebuie să fie clari cu privire la modul în care vor fi alocate fondurile și să asigure conformitatea cu normele financiare ale UE. De asemenea, se impune ca liniile directoare ale programului să fie respectate, iar documentele administrative să fie complete și exacte.

Riscul de blocare a activităților și de raportare limitată – după primirea finanțării, beneficiarii trebuie să raporteze periodic cu privire la progrese, la rezultate și la gestionarea financiară. Această activitate poate lua mult timp, iar nerespectarea cerințelor de raportare poate conduce la impunerea de sancțiuni sau la pierderea fondurilor. Solicitanții pot subestima efortul necesar pentru activitățile ulterioare acordării subvenției (de exemplu, monitorizarea progreselor și raportarea), motiv pentru care pot rezulta întârzieri, gestionarea defectuoasă sau chiar eșecul proiectului. În scopul evitării unor astfel de probleme și al asigurării unei bune gestionări a proiectului, solicitanții ar trebui să pregătească un cadru solid de monitorizare și evaluare pentru a urmări etapele de referință ale proiectului, produsele și cheltuielile efectuate, dar și să aloce resursele necesare pentru raportarea periodică și efectuarea auditurilor interne.

Gestionarea riscurilor – proiectele de securitate cibernetică se confruntă cu numeroase riscuri, inclusiv cu întârzieri, cu provocări tehnice și cu potențiale eșecuri

în colaborare. Subestimarea riscurilor sau elaborarea unor strategii slabe de atenuare a lor poate conduce la obținerea unor scoruri slabe la evaluare. Ar trebui elaborat un plan cuprinzător de gestionare a riscurilor care să contureze potențialele riscuri (tehnice, financiare, operaționale) și strategiile de atenuare. Faptul de a fi proactiv în abordarea riscurilor sporește încrederea în executarea proiectului.

Inițierea dialogului cu funcționarii UE și cu alte entități implicate – mulți solicitanți nu reușesc să ia legătura în timp util cu oficialii UE sau cu alte entități implicate, cu rol important în domeniul securității cibernetice. Această situație poate limita înțelegerea priorităților programului, determinând prezentarea unor propuneri slab aliniate. Participarea activă la zilele de informare, la evenimentele de networking și webinarii, organizate de UE sau de organismele de finanțare, ar putea reprezenta un avantaj enorm. Între timp, angajamentul față de părțile interesate și față de funcționarii relevanți, la începutul procesului, pentru a clarifica orice întrebări și pentru a rafina proiectul, precum și pentru obținerea de feedback din partea organismelor UE este importantă.

Sustenabilitatea – pentru a reuși, proiectele trebuie să ia în considerare sustenabilitatea pe termen lung, deoarece fondurile UE sunt interesate să sprijine proiecte care au un impact durabil dincolo de perioada de finanțare. Solicitanții trebuie să articuleze cu claritate modul în care proiectul va fi susținut după încheierea finanțării, condiții care ar necesita stabilirea unor modele de autofinanțare, parteneriate cu actori din industrie sau asigurarea faptului că rezultatele vor fi adoptate de utilizatorii finali, inclusiv de organismele guvernamentale, de întreprinderi și sectorul public.

Comunicare și raportare – pentru a nu crea confuzie și a nu submina încrederea în proiect, trebuie elaborat un plan de comunicare transparent, clar și concis, care să includă rezultate măsurabile, termene și rapoarte periodice. Toate părțile interesate trebuie să fie informate periodic cu privire la evoluțiile din cadrul proiectului.

Termene lungi și incerte – cererile de finanțare din partea UE implică, de obicei, termene lungi de pregătire și un proces întârziat de aprobare a finanțării. Fazele de evaluare, de selecție și de acord de finanțare pot dura luni sau chiar mai mult. Calendarul prelungit poate crea incertitudine pentru organizații, în special dacă acestea au nevoie de finanțare imediată pentru a demara proiecte de securitate cibernetică. Întârzierile în primirea finanțării pot afecta, de asemenea, calendarul de implementare a proiectului. Solicitanții trebuie să planifice din timp și să fie pregătiți pentru eventualele întârzieri. Este util să se dispună de surse de finanțare alternative sau de măsuri de rezervă pentru a umple golurile în timpul perioadelor de așteptare.

Gestionarea colaborării transfrontaliere – multe programe de securitate cibernetică ale UE implică o colaborare internațională, ceea ce înseamnă că diferiți parteneri din diferite state membre ale UE trebuie să conlucreze. Diferențele culturale, mediile de reglementare și sistemele juridice diferite pot complica procesul de coordonare. Gestionarea unui proiect multinațional necesită o comunicare eficientă, înțelegerea

diferitelor legislații și o abordare armonizată a obiectivelor proiectului. Aceste provocări pot determina apariția unor neînțelegeri, întârzieri sau a ineficienței. Structurile clare de guvernare, rolurile bine definite și comunicarea periodică sunt esențiale pentru succesul colaborărilor internaționale. Este important ca toți partenerii să înțeleagă obiectivele proiectului și să fie dedicați viziunii comune.

Cunoașterea limitată a nevoilor de securitate cibernetică – solicitanții pot avea dificultăți în a înțelege pe deplin sau în a aborda provocările specifice în materie de securitate cibernetică, subliniate de UE. Deoarece peisajul securității cibernetice este în continuă evoluție, este esențial să fie cunoscute îndeaproape noile tipuri de amenințări, tendințe și tehnologiile emergente prin informări și consultarea publicațiilor UE, a lucrărilor de cercetare, precum și prin participarea la evenimente UE relevante care au ca temă probleme legate de securitatea cibernetică. De asemenea, propunerea de proiect trebuie aliniată la cele mai recente strategii de securitate cibernetică ale UE. Propunerile care nu abordează în mod adecvat amenințările actuale sau viitoare la adresa securității cibernetice au puține șanse de a fi acceptate. În plus, alinierea eronată a proiectului la prioritățile UE sau incapacitatea de a demonstra relevanța proiectului pentru agenda europeană în materie de securitate cibernetică pot afecta aplicația.

Lipsa sustenabilității postproiect – adesea, finanțarea UE presupune ca proiectele de proiect să demonstreze modul în care rezultatele vor fi susținute și extinse după încheierea perioadei de finanțare. Mulți solicitanți se străduiesc să furnizeze o foaie de parcurs clară pentru sustenabilitatea pe termen lung a proiectelor lor, deoarece acelea care nu reușesc să demonstreze o sustenabilitate clară după perioada de finanțare UE riscă să fie respinse. Finanțatorii doresc să se asigure că proiectele creează un impact durabil și nu se bazează exclusiv pe continuarea finanțării UE. Trebuie elaborat un plan de durabilitate care să contureze modul în care proiectul va continua să funcționeze fie prin comercializare, sprijin guvernamental, parteneriate industriale, fie prin alte mijloace.

Proprietatea intelectuală și partajarea datelor – în cadrul proiectelor de colaborare finanțate de UE, problemele legate de proprietatea intelectuală și de schimbul de date pot fi controversate. De asemenea, pot apărea unele dispute privind drepturile, în special atunci când partenerii au politici naționale sau instituționale diferite. Pentru a evita fricțiunile dintre parteneri, proiectele întârziate, problemele juridice sau sancțiunile de finanțare, trebuie acordată atenție gestionării necorespunzătoare a proprietății intelectuale și nerespectării legislației privind protecția datelor. Proprietatea intelectuală, acordurile de partajare a datelor și clauzele de confidențialitate ar trebui să fie definite în prealabil. Toți partenerii trebuie să fie aliniați cu privire la aceste aspecte și să respecte legislația UE referitoare la protecția datelor și proprietatea intelectuală.

Pregătirea cererilor în avans – deoarece procesul de elaborare a propunerilor necesită adesea timp și eforturi semnificative, lucrările ar trebui demarate din timp, rezervând perioada necesară redactării, examinării, perfecționării și revizuirii.

***

Aplicând aceste bune practici și învățând din experiențele anterioare, organizațiile își pot spori șansele de succes atunci când aplică pentru programele de securitate cibernetică finanțate de UE.

Concluzii

Privind în perspectivă, se poate concluziona că evoluția continuă a amenințărilor cibernetice și dependența tot mai mare de tehnologiile digitale necesită investiții susținute, inovare, cercetare, dezvoltarea infrastructurii digitale, în paralel cu creșterea nivelului securității rețelelor și sistemelor informatice, consolidarea capacităților în sectorul securității cibernetice, schimb de informații și experiență, precum și o mai bună colaborare în domeniul securității cibernetice. De asemenea, consolidarea cooperării internaționale, încurajarea parteneriatelor public-privat și îmbunătățirea educației în domeniul securității cibernetice vor fi esențiale pentru asigurarea unui viitor digital sigur în UE și în lume, pentru asigurarea protecției vieții private, a rezilienței societăților și economiilor UE, a stabilității, securității naționale și internaționale, a securității obiectivelor de infrastructură informațională critică, precum și a democrației și funcționării instituțiilor democratice.

Lucrarea de față a analizat importanța propunerilor de proiecte în domeniul securității cibernetice pentru asigurarea protecției și rezilienței societăților și economiilor UE.

Cercetarea științifică, bazată pe o metodologie analitică și exploratorie, validează ipotezele de cercetare și confirmă că succesul propunerilor de proiecte în domeniul securității cibernetice este condiționat de alinierea acestora la strategiile UE, de respectarea cadrului juridic și de integrarea eficientă a cerințelor de finanțare europeană. Analiza documentară a directivelor și reglementărilor relevante, precum Directiva NIS2, Legea privind Reziliența Cibernetică și programele de finanțare Orizont Europa, Europa Digitală și CEF Digital evidențiază importanța conformității proiectelor cu obiectivele stabilite de Uniunea Europeană pentru securitatea cibernetică și reziliența digitală.

Compararea strategiilor și politicilor UE cu nevoile și provocările aplicanților relevă că diferențele dintre cerințele europene și capacitatea organizațiilor de a le satisface pot influența șansele de succes ale propunerilor. Astfel, alinierea strategică și documentată a proiectelor nu doar că demonstrează relevanța acestora, ci asigură și o mai bună integrare în ecosistemul european al securității digitale. De asemenea, cercetarea efectuată confirmă că o abordare sistematică a dezvoltării proiectelor, incluzând justificarea clară a impactului și sustenabilității acestora pe termen lung, este esențială pentru succesul aplicanților.

Analiza bunelor practici din cadrul propunerilor anterioare de succes arată că un factor determinant este formarea unor consorții puternice, interdisciplinare și

internaționale, în care parteneriatele dintre instituții guvernamentale, companii private și entități academice contribuie la sporirea capacității de inovare și la demonstrarea impactului proiectului. În acest context, evaluarea impactului și definirea unor obiective măsurabile sunt aspecte critice pentru validarea relevanței propunerilor.

Cercetarea subliniază, de asemenea, importanța unui management eficient al riscurilor și conformității cu cerințele UE. Implementarea unui plan detaliat de gestionare a riscurilor, incluzând strategii clare de atenuare și mecanisme robuste de monitorizare, contribuie la optimizarea procesului de implementare și la evitarea obstacolelor administrative. Prin urmare, proiectele care demonstrează o planificare riguroasă, o integrare clară în strategiile UE și o abordare sustenabilă sunt cele care au cele mai mari șanse de a obține finanțare și de a contribui la consolidarea rezilienței digitale a Uniunii Europene.

Prin recunoașterea și abordarea proactivă a provocărilor identificate, în paralel cu aplicarea bunelor practici prezentate și învățând din experiențele anterioare, solicitanții/entitățile interesate își pot spori șansele de succes în asigurarea finanțării UE, atunci când aplică pentru programele care au ca obiect securitatea cibernetică.

Identificarea strategiilor și a componentelor esențiale ale propunerilor de succes, examinarea celor mai bune practici, a studiilor de caz relevante și a lecțiilor învățate din propunerile anterioare de securitate cibernetică în UE ar putea constitui factori vitali pentru redactarea unor aplicații eficiente.

Cercetarea științifică actuală contribuie la o mai bună înțelegere a complexităților specifice obținerii de granturi UE și dezvoltării de soluții durabile de securitate cibernetică în UE și în statele membre ale UE. Totodată, ar putea avea un impact direct asupra politicilor UE privind propunerile de proiecte în domeniul securității cibernetice sau asupra eficienței programelor de finanțare specifice.

Studiul prezintă importanță pentru guvernele naționale, pentru industria securității cibernetice, pentru mediul academic, pentru societatea civilă, pentru puterea legislativă și pentru instituțiile europene, deoarece identifică provocările specifice, lecțiile învățate, cele mai bune practici, factorii de succes și dificultățile legate de întocmirea unor propuneri de proiecte de securitate cibernetică de succes în cadrul Uniunii Europene.

În același timp, lucrarea de față poate avea relevanță pentru profesioniștii din domeniul securității cibernetice, pentru organizații și pentru factorii de decizie din UE. De asemenea, materialul oferă recomandări concrete pentru organizațiile care doresc să prezinte propuneri de proiecte de securitate cibernetică de succes, în contextul UE.

Referințe

- Apriorit.** 2025. "CyberSecurity Trends in Information Technology and Emerging Future Threats." doi:10.6084/m9.figshare.16937014.
- CISCO.** 2025. "What Is Cyber Resilience?" <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/hybrid-work/what-is-cyber-resilience.html>.
- DNSC.** 2022. „Lege nr. 366 din 19 decembrie 2022.” <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/262941>.
- ECDC.** 2025. "European Cybersecurity Competence Network and Centre." <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cybersecurity-competence-centre>.
- EEAS.** 2024. "Tackling Disinformation, Foreign Information Manipulation & Interference." https://www.eeas.europa.eu/eeas/tackling-disinformation-foreign-information-manipulation-interference_en.
- ENISA.** 2025. "ENISA." <https://www.enisa.europa.eu/>.
- EUR-Lex.** 2016. "Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data." <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.
- . 2019. "Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA." <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj/eng>.
- . 2022a. "Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2555>.
- . 2022b. "Directive (EU) 2022/2557 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC." <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj/eng>.
- . 2024. "Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements." <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj/eng>.
- European Commission.** 2020a. "COM(2020) 605 final." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52020DC0605>.
- . 2020b. "The Cybersecurity Strategy." <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cybersecurity-strategy>.
- . 2021a. "Connecting Europe Facility." https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/connecting-europe-facility_en.
- . 2021b. "EU Funding & Tenders Portal." Editor European Commission. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>.
- . 2021c. "Horizon Europe." https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.

- . 2021d. "The Digital Europe Programme." <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>.
- . 2023. "Cyber Skills Academy." <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/cybersecurity-skills-academy>.
- European Union, General Secretariat of the Council.** 2023. "Revised Implementing Guidelines of the Cyber Diplomacy Toolbox no. 10289/23." <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10289-2023-INIT/en/pdf>.
- Giles, Keir.** 2016. "Handbook of Russian Information Warfare." <https://www.ndc.nato.int/news/news.php?icode=995>.
- Gleeson, Brent.** 2013. "The Silo Mentality: How To Break Down The Barriers." <https://www.forbes.com/sites/brentgleeson/2013/10/02/the-silo-mentality-how-to-break-down-the-barriers/>.
- Guvernul României.** 2021. „Ordonanță de urgență nr. 104 din 22 septembrie 2021 privind înființarea Directoratului Național de Securitate Cibernetică." <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/246652>.
- . 2022. „Strategia de Securitate Cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027." <https://securitatea-cibernetica.ro/documente/Strategia-de-securitate-cibernetica-a-Romaniei.pdf>.
- Maftai, Dănuț.** 2024. "The Cyber Competences Act – a Vital EU Regulation Concerning Mandatory Certification of Critical Network and Information Systems' Operators across the European Union." *Informatica Economică* 45-60. doi:10.24818/issn14531305/28.2.2024.04.
- . 2025. "LinkedIn post." https://www.linkedin.com/posts/danut-maftai-phd-39418a68-cyberincidents-criticalinformationinfrastructure-activity-7291046307190759424-LL9w?utm_source=share&utm_medium=member_desktop.
- Maftai, Dănuț și Lorin Nicolae Bogdan-Duica.** 2024. "Risks, threats, and vulnerabilities related to social media platforms and search engines. Regulations and national legal frameworks." *Bulletin of "Carol I" National Defence University* ("Carol I" National Defence University Publishing House) 13 (4): 249-265. doi:<https://doi.org/10.53477/2284-9378-24-62>.
- Snegovaya, Maria.** 2015. "Putin's Information Warfare in Ukraine: Soviet Origins of Russia's Hybrid Warfare, Institute for the Study of War." <https://www.understandingwar.org/report/putins-information-warfare-ukraine-soviet-origins-russias-hybrid-warfare>.
- Spencer, Patrick.** 2024. "2024 Cybersecurity and Compliance Landscape: 50 Critical Statistics Shaping Our Digital Future." <https://www.kiteworks.com/cybersecurity-risk-management/2024-cybersecurity-landscape-50-critical-statistics/>.

Securitatea umană în contextul amenințărilor neconvenționale la adresa securității. O abordare teoretică

Human security in the context of unconventional security threats. A theoretical approach

Student-masterand Vasile PAȘCA*

*Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
e-mail: pascavasile279@gmail.com

Abstract

Articolul explorează conceptul de securitate umană, în contextul ocurenței unei suite de amenințări neconvenționale care subminează paradigmele tradiționale de securitate, centrate pe stat. Bazându-se pe analiza documentelor, articolul redefinește securitatea ca fiind orientată asupra individului, subliniind interdependența dintre drepturile fundamentale, dezvoltarea umană și stabilitatea globală. Sunt abordate dimensiunile complexe ale securității umane – economică, alimentară, sanitară, ecologică, personală, comunitară și politică – și principiile care stau la baza acestora, inclusiv legitimitatea autorităților, multilateralismul și atenția îndreptată asupra prevenției și intervenției timpurii. Articolul evidențiază trecerea de la o securitate exclusiv militară la una multidimensională, în care statul își împarte responsabilitatea cu organizațiile internaționale, cu organizațiile neguvernamentale și cu societatea civilă. Importanța temei rezidă în capacitatea sa de a răspunde provocărilor globale, precum schimbările climatice, migrația și pandemia, reafirmând imperativul unei cooperări transnaționale pentru protejarea demnității și bunăstării indivizilor.

This article explores the concept of human security in the context of the emergence of a suite of unconventional threats that undermine traditional state-centered security paradigms. Drawing on document analysis, the article redefines security as individual-oriented, emphasising the interdependence between fundamental rights, human development, and global stability. It addresses the complex dimensions of human security - economic, food, health, environmental, ecological, personal, community and political - and the principles that underpin it, including the legitimacy of authorities, multilateralism and a focus on prevention and early intervention. This article highlights the shift from exclusively military to multidimensional security, in which the state shares responsibility with international organizations, NGOs and civil society. The importance of the theme lies in its ability to respond to global challenges such as climate change, migration and pandemics, reaffirming the imperative of transnational cooperation to protect the dignity and well-being of individuals.

Cuvinte-cheie:

securitate; securitate umană; individ; amenințări; responsabilitatea de a proteja (R2P); comunitatea internațională.

Keywords:

security; human security; individual; threats; responsibility to protect (R2P); international community.

Info articol

Primit: 27 ianuarie 2025; Evaluat: 26 februarie 2025; Acceptat: 4 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Pașca, V. 2025. „Securitatea umană în contextul amenințărilor neconvenționale la adresa securității. O abordare teoretică” *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, 14(1): 70-84. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-05>

© Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Articol cu acces deschis distribuit în conformitate cu termenii și condițiile licenței Creative Commons Attribution (CC BY-NC-SA)

„Sistemele sunt la fel de puternice precum veriga lor cea mai slabă, creând o vulnerabilitate comună și reciprocă între toți actorii” - Jorge Nef

Într-una dintre scrierile fundamentale circumscrise teoriei societății internaționale, „The Anarchical Society”, apărută în anul 1977, reputatul profesor australian Hedley Bull sugera faptul că ordinea mondială este „fundamentală și primordială (...) deoarece elementele ultime ale marii societăți a umanității nu sunt statele (...), ci indivizii”, iar „problema unei ordini mondiale se pune indiferent de structura politică sau socială a globului”, deoarece „dacă ordinea internațională chiar are valoare, acest lucru se datorează numai faptului că este utilă pentru obținerea ordinii în societatea umană ca întreg” (Griffiths 2003, 241), intuind astfel amplul proces de reconceptualizare fundamentală a înțelesului conceptului de securitate și a elementelor cărora ar trebui să le fie asigurată securitatea.

Redefinirea securității are, în principal, două surse. În primul rând, vorbim despre un nou domeniu al relațiilor internaționale, care a câștigat teren pe parcursul anilor '80, anume economia politică internațională (EPI), a cărei literatură încerca să ofere explicații logice pentru turbulențele generate de procesul globalizării. În al doilea rând, se manifestă o implicație tot mai puternică a științelor sociale în aria studiilor de securitate, încercând să ofere explicații pentru chestiuni destul de irelevante până atunci, precum problematicile legate de identitate, etnicitate, religie, sărăcie, terorism, crimă organizată, mediu ș.a. Conținutul preponderent militar al studiilor de securitate din perioada Războiului Rece a sedimentat o diferențiere clară între securitatea externă și cea internă, care au fost analizate mereu ca fiind domenii distincte ale securității naționale. Sfârșitul Războiului Rece, noua literatură care aduce în prim plan procesul globalizării, la care se mai adaugă și noua tehnologie a informației, care a redus limitările impuse de spațiu și timp mișcării capitalurilor, serviciilor, ideilor, precum și forței de muncă, au dat naștere unui proces transnațional care schimba radical mediul și agenda tradițională a studiilor de securitate. Astfel, aspectele de ordin militar au fost relativ estompate de cele politice, economice, societale și de mediu, în timp ce dimensiunea internațională a crizelor a început să se manifeste regionalizat. Mai mult, securitatea a ajuns să nu mai fie apanajul exclusiv al statului, deși rămâne sarcina principală a acestuia. În acest sens, cultura de securitate a ajuns să fie asimilată tot mai mult de societatea civilă, agenda securității ajungând să se scrie, practic, în spațiul public. Așadar, pe parcursul anilor '90, securitatea ajunsese un „registru de urgențe publice al celor mai presante probleme politice, militare, economice, societale, ecologice” (Sava 2005, 13-14; 16).

În acest „registru”, întrebările și, mai ales, răspunsurile nu erau cele cu care se ocupa securitatea în varianta ei tradițională, deoarece aceasta (n.a. securitatea) era văzută drept principală „prerogativă westfaliană a națiunii”, contractată în state suverane care, pe plan intern, încheiaseră „un târg hobbesian cu supușii, care ar fi cedat anumite drepturi, în schimbul protecției Leviatanului împotriva războiului”, viziune care nu mai reflecta în totalitate realitățile tangibile ale comunității internaționale

---

¹ În calitate de putere supremă, suverană și legislativă într-un anumit teritoriu, depozitar al monopolului asupra violenței legitime.

(Tadjbakhsh 2005, 4). Mai mult, ceea ce acest „târg” nu a reușit să prevadă a fost situația în care statul¹ nu *poate* sau nu *dorește* să își protejeze cetățenii în fața unor amenințări neconvenționale, constând în încălcări grave ale drepturilor omului, practicate de statul însuși, ori în subdezvoltare, pentru care statul nu face nimic pentru a o diminua/înlătura, ori în orice alte amenințări neconvenționale, în cazul cărora statul „*nu mai pretinde că utilizarea forței sale este legitimă*” (Tadjbakhsh 2005, 4).

Pe acest fundal, al neconcordanțelor conceptuale ale securității tradiționale, în contextul ocurenței unei suite de amenințări neconvenționale la adresa acesteia (n.a. securității), care au scos la iveală slăbiciunile și limitările paradigmatelor tradiționaliste, obiectivizate de incapacitatea statului de a face față acestor amenințări, au perturbat stabilitatea securității globale și au evidențiat necesitatea regândirii conceptului de securitate.

Scopul principal al articolului este acela de evaluare teoretică a conceptului de securitate umană, urmărindu-se concret înțelegerea mecanismelor și valențelor care definesc securitatea umană, precum și identificarea și explicarea principiilor fundamentale care stau la baza acestuia.

Pentru atingerea scopului, articolul își propune următoarele *obiective*: (1) definirea și conceptualizarea securității umane, cu accent pe clarificarea diferitelor interpretări a conceptului și pe identificarea elementelor constitutive ale acestuia; (2) definirea principiilor cheie care stau la baza securității umane și (3) identificarea diferențelor și particularităților dintre securitatea tradițională, centrată pe stat, și cea umană, precum și identificarea principalelor abordări și dezbateri asupra celei din urmă. Totodată, pentru atingerea scopului propus, urmărim să răspundem următoarelor *întrebări de cercetare*: securitatea cui și de către cine? securitatea față de ce amenințări?

Din punct de vedere *metodologic*, articolul de față este marcă a studiilor calitative, principala metodă de documentare și fundamentare a cercetării bazându-se pe analiza documentelor.

De la securitatea tradițională la securitatea umană

Discuția din cadrul acestui capitol pornește de la o idee destul de controversată, anume aceea că securitatea reprezintă un *concept fundamental contestat*. Adept al studiilor critice de securitate, W.B. Gallie² este primul care a descris securitatea ca fiind un „concept fundamental contestat”, într-o lucrare din anul 1956. Ceea ce voia să exprime autorul era faptul că securitatea, în calitate de concept fundamental contestat, „*diferă (...)* atât de mult pe o scară valorică, încât nu ar putea să se pună vreodată de acord cu privire la ce anume înseamnă” (Robinson 2010, 46). Așadar, în

---

² Walter Bryce Gallie a fost un sociolog, politolog și filozof scoțian. Lucrarea lui din anul 1956, unde apare sintagma de „concept fundamental contestat”, este intitulată „Essentially Contested Concepts”, Proceedings of the Aristotelian Society, vol. 56, 1956, pp.167-198.

spiritul insuflat de politologul, sociologul și filosoful scoțian W.B. Gallie, capitolul de față încearcă să surprindă un element important, adesea omis de cercetătorii din domeniu, anume faptul că „*problema securității este, mai întâi de toate, o chestiune de percepție*” (Miroiu 2006, 182).

În acest sens, putem analiza tranziția de la tradiționalitate la securitatea umană apelând la două concepte care au intrat destul de recent în uz, anume *securitatea negativă*, valabilă, în principal, simbolisticii tradiționaliste a securității, respectiv *securitatea pozitivă*, adeptă a securității ca proces intersubiectiv. Așadar, simbolistica securității, înțeleasă prin prisma securității negative, vizează faptul că cel mai important și, de fapt, unicul actor al securității este statul, care „*contracarează amenințările de securitate prin mijloace externe, respectiv violență organizată, cu recurgera la forța armată ca cea mai elocventă expresie a acesteia*”. În această cheie, securitatea statului devine o securitate a supraviețuirii (Dumitrescu 2020, 14).

Nevoia de tranziție către securitatea umană poate fi înțeleasă prin prisma securității pozitive, concept care sugerează faptul că practicile securității trebuie să genereze încredere și să creeze capacități, motiv pentru care emoțiile caracteristice acestui tip de securitate sunt siguranța și stabilitatea, practicile fiind, în principal, nonviolente. Securitatea pozitivă pune accent pe conceptul de „*securitate cotidiană*”, înțeleasă prin capacitatea instituțională a statului de a genera predictibilitate pentru cetățeanul de rând, în mod rutinier. Transmisă rutinier, se crede că securitatea devine marcă a „actorului multiplu”, în sensul în care securitatea, ca proces, este susținută nu numai de stat și de instituțiile sale formale, ci și de instituțiile informale ale statului, în speță rețelele de familie, de rudenie, rețelele profesionale și așa mai departe. Astfel, asemenea lui Arnold Wolfers, viziunea securității pozitive susține faptul că securitatea, ca proces intersubiectiv, „*reprezintă o negociere permanentă între stat și individ, mai ales cu privire la sensurile atribuite amenințărilor de securitate*” (Dumitrescu 2020, 14).

Pe acest fundal, apariția securității umane a fost condiționată, pe de-o parte, de nevoia ca aceasta (n.a. securitatea) să fie redefinită drept „*experiență subiectivă la nivel micro*”, iar pe de altă parte, de noile realități post Război Rece, care au problematizat relația dintre națiuni și stat, considerată până atunci un element ireductibil al politicii globale.

Nevoia redefinirii securității drept experiență subiectivă la nivel micro a fost simplistă, dar bine conturată de către cercetătoarea iraniano-americană Shahrbanou Tadjbakhsh, care afirma faptul că:

„*Pentru un agricultor care cultivă maci în Badakhshan sau Helmand, «securitatea» consta în mijloacele de subsistență pe care le obținea prin vânzarea recoltei unui intermediar, însă această formă de securitate era foarte diferită de interesele de «securitate» ale statelor beneficiare, preocupate de dependenții lor de droguri și de rețelele teroriste, de crimă organizată, ori de mafia drogurilor. Pentru un profesor de școală din*

Jalalabad, securitatea era faptul că își putea îmbrăca și educa copiii în mod corespunzător și că putea investi în construcția casei sale, având încredere că puștinul pe care îl avea astăzi nu îi va fi luat mâine. Securitatea sa era cu totul alta decât cea a trupelor coalțiției din Paktika, care se temeau de un atac sinucigaș sau de o reluare a insurgenței talibanilor sau a Al-Qaida” (Tadjbakhsh 2005, 4).

În ceea ce privește problematizarea relației națiune – stat, aceasta a fost accentuată de noile realități post Război Rece. Astfel, pe parcursul anilor '90 și începutul anilor 2000, au avut loc 57 de conflicte armate majore în 45 de state, dintre care doar 4 conflicte³ puteau fi catalogate drept conflicte interstatale convenționale. Astfel, creșterea exponențială a numărului războaielor civile și a conflictelor intrastatale, soldate cu pierderi semnificative de vieți omenești (de exemplu, prin purificări etnice și prin dislocări masive de persoane care au pus presiune pe diverse state), au demonstrat faptul că „*abordările tradiționale ale securității nu puteau răspunde acestor probleme, nefiind suficient de sensibile la o serie de factori, precum diferențele culturale, etnice sau religioase*”. Mai mult, amenințările neconvenționale au început să fie îndreptate, preponderent, împotriva societății, subminând astfel abilitatea statului de a governa și gestiona unitar amenințările (Leucea 2012, 99-100).

³ Invazia Kuweitului de către Irak și intervenția internațională subsecventă (2 august 1990); războiul dintre Etiopia și Eritreea (1998-2000); conflictul dintre India și Pakistan (1999) și intervenția condusă de SUA în Irak (2003-2011).

Securitatea umană: apariție și conceptualizare

Ideea unei securități care să considere *individul* ca fiind obiectul de referință al studiilor de securitate (*securitatea cui?*) izvorăște din Raportul Dezvoltării Umane, din 1994, al Programului de Dezvoltare al Națiunilor Unite. Conceptul securității umane *pune sub semnul întrebării narațiunea securității stato-centrice prin culisarea accentului asupra individului ca obiect de referință al securității* (Leucea 2012, 105). În acest sens, securitatea umană vizează, în principal, „*securitatea indivizilor și a comunităților mai degrabă decât securitatea statelor și combină drepturile omului și dezvoltarea umană*” (Kaldor 2010, 214).

Raportul Dezvoltării Umane, din 1994, al Programului de Dezvoltare al Națiunilor Unite este considerat a fi primul document oficial care introduce termenul de securitate umană ca un cadru universal de analiză, centrat pe individ, având *șapte (7) componente interconectate*, care, împreună, puneau bazele conceptuale ale securității umane:

- ↳ securitatea economică – asigurarea unui venit de bază asigurat;
- ↳ securitatea alimentară – accesul fizic și economic la hrană;
- ↳ securitatea sanitară – asigurarea unui minim de protecție împotriva bolilor și infecțiilor;
- ↳ securitatea ecologică – asigurarea accesului la aprovizionare cu apă

potabilă, aer curat și un sistem funciar nedegradat;

↳ securitatea personală – protecție împotriva violenței fizice și amenințărilor;

↳ securitatea comunitară – asigurarea securității identității culturale;

↳ securitatea politică – asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (WHO 2002, 2).

Mai mult, raportul de referință statuează *patru (4) caracteristici esențiale ale securității umane*: (1) este o preocupare universală; (2) componentele sale sunt interdependente/interconectate; (3) securitate umană este mai bine asigurată prin prevenire timpurie decât prin intervenție târzie; (4) este centrată pe oameni (Caballero-Anthony 2002, 23).

Ca *principii directoare*, securitatea umană implică:

↳ *supremația drepturilor omului* – drept principală diferență între securitatea umană și abordările tradiționale, centrate pe stat. În acest sens, securitatea umană statuează faptul că drepturi fundamentale, precum cel la viață, la o locuință sau dreptul la libertate de exprimare trebuie respectate și protejate, chiar și în timpul unor conflicte;

↳ *autoritatea politică legitimă* – drept principală condiție, de care depinde înfăptuirea securității umane. Astfel, securitatea umană depinde de existența unor instituții/autorități investite cu legitimitatea și încrederea populației, precum și cu o anumită capacitate de a se impune. Aici, instituțiile/autoritățile legitime nu se referă în mod obligatoriu la stat, acestea putând fi reprezentate inclusiv de autorități publice locale sau regionale, ori de aranjamente politice internaționale, precum protectoratele sau administrațiile tranzitorii.

↳ *multilateralismul* – drept principiu strâns legat de *legitimitate*, aspect care conferă distincția dintre abordarea securității umane și cea a neocolonialismului. Privit din perspectiva securității umane, *multilateralismul presupune*: (1) un angajament de a acționa împreună cu instituțiile internaționale și prin procedurile instituțiilor multinaționale; (2) un angajament pentru crearea de reguli și norme comune, soluționarea problemelor prin reglementări și cooperare, precum și asigurarea impunerii regulilor; (3) includerea coordonării, mai degrabă decât dublarea și rivalitatea, întrucât o abordare eficientă a securității umane necesită coordonarea dintre serviciile de informații, politica externă, politica schimburilor economice, politici de dezvoltare și inițiative pentru politicile de securitate.

↳ *abordarea „de jos în sus”* – drept principiu director de luare a deciziilor cu privire la tipul politicilor de securitate și dezvoltare care trebuie adoptate. Astfel, aceste politici trebuie luate având în vedere exclusiv nevoile cele mai de bază, identificate de către oamenii afectați de violență și insecuritate, sens în care comunicarea, consultarea și dialogul reprezintă instrumente indispensabile pentru securitate și dezvoltare;

↳ *focusul regional* – în dauna celui național, având în vedere faptul că amenințările neconvenționale sunt adesea transnaționale, acestea materializându-se prin refugiați și persoane strămutate, prin minorități

care trăiesc în diferite state, prin rețele criminale și extremiste, ori prin alte fenomene care transcend capacitatea unui singur stat de a le gestiona ([Kaldor 2010](#), 217-223).

Ulterior Raportului Dezvoltării Umane, din 1994, al Programului de Dezvoltare al Națiunilor Unite, conceptul securității umane pare să se fi dezvoltat în *două direcții principale*.

Prima a fost abordarea folosită de guvernul canadian, a cărei direcție a fost reflectată în Raportul Securității Umane, publicat în 2005, apărut pe fondul eșecului comunității internaționale de a lupta împotriva crimelor de război, genocidului și epurării, sens în care a fost adus în discuție conceptul „responsabilității de a proteja” (R2P), care se axează pe trei responsabilități principale: (1) de a preveni; (2) de a reacționa; (3) de a reconstrui ([Dungaciu 2019](#), 529-531). Principul R2P este acela că *suveranitatea unui stat nu mai este absolută, ci este direct condiționată de faptul că, dacă statul nu poate sau nu vrea să asigure populației drepturile fundamentale, comunitatea internațională se găsește obligată să treacă peste suveranitatea statului în cauză spre a asigura securitatea cetățenilor săi* ([Fukuda-Parr și Messineo 2012](#), 10).

Totodată, raportul prezintă o serie de puncte importante:

↳ redefinește sensul suveranității pentru a include o dublă responsabilitate a statului: (1) în afacerile externe, unde statul este responsabil să respecte suveranitatea altor state; (2) în afacerile interne, unde statul este responsabil de respectarea demnității și drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor săi;

↳ redefinește intervențiile ca fiind „acțiuni întreprinse împotriva unui stat sau a unui lider, cu sau fără consimțământul acestuia, în scopuri definite drept umanitare sau de protecție” ([Tadjbakhsh 2005](#), 14). Acestea s-ar referi atât la intervenții militare, cât și la o suită de alternative de tip „soft power”, precum sancțiunile economice, urmărirea penală, utilizate în special ca măsuri de prevenire a necesității unei acțiuni militare. Cu toate acestea, raportul a statuat șase (6) criterii care trebuiau îndeplinite pentru ca intervenția militară să fie justificată: (1) obținerea de la Consiliul de Securitate al ONU a autorității de a interveni; (2) existența unei situații care ar putea duce la pierderi semnificative de vieți omenești sau la epurarea etnică pe scară largă; (3) existența necesității de a opri sau de a evita suferințele umane masive; (4) utilizarea forței militare drept ultimă soluție; (5) folosirea unor metode adecvate/proporționale amenințărilor; (6) existența unor perspective rezonabile în ceea ce privește succesul intervenției;

↳ clarificări cu privire la politica postintervenție, aceasta trebuind să asigure revenirea la pace și ordine, (re-) instaurarea justiției, reconcilierea și dezvoltarea locală. Totodată, raportul prevede necesitatea stabilirii unei perioade limită de timp în care politicile postintervenție trebuie oprite, pentru a limita durata intervenției comunității internaționale în afacerile interne ale altor state ([Tadjbakhsh 2005](#), 14-15).

A doua direcție a fost evidențiată de apariția a două documente, în care s-a încercat clarificarea amenințărilor la adresa securității umane și a măsurilor pe

care comunitatea internațională ar trebui să le ia în această privință. Cele două documente au fost: (1) Raportul Grupului de nivel înalt al ONU privind amenințările, provocările și schimbarea, intitulat *A more secure world: Our shared responsibility* (2004); (2) agenda de reformă, propusă de Kofi Annan, pe atunci Secretar General al ONU, în *In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All* (2005).

Astfel, Raportul *“A more secure world: Our shared responsibility”* a avansat cauza securității umane, stabilind un cadru general pentru programele colective de abordare a amenințărilor neconvenționale, pe care grupul le-a împărțit în șase (6) categorii principale: (1) amenințări economice și sociale, precum sărăcia și bolile infecțioase mortale; (2) conflicte și rivalități între state; (3) violență internă, inclusiv război civil, prăbușirea statului și genocidul; (4) armele nucleare, chimice și biologice; (5) terorismul; (6) criminalitatea organizată transnațională. Dincolo de recunoașterea acestor amenințări, raportul a clarificat și legăturile dintre ele, susținând că o dezvoltare la scară largă este indispensabilă pentru instituirea noii securități colective, dezvoltare care ar presupune un grad mai ridicat al cooperării interguvernamentale, pentru care actorii naționali, regionali și societatea civilă reprezintă un element definitoriu.

Totodată, grupul de nivel înalt al ONU a prezentat un pachet de reforme, pe care Kofi Annan l-a propus în raportul intitulat *In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All*, în scopul restabilirii credibilității și relevanței ONU pe problematica securității colective. Deși raportul lui Kofi Annan nu a folosit în mod specific termenul de securitate umană, acesta a subliniat în mod clar *„legăturile dintre drepturile omului, dezvoltare și securitate drept trei imperative care se consolidează reciproc”* (Tadjbakhsh 2005, 13). Făcând aluzie la preocuparea generalizată față de condițiile create, atunci când statele nu reușesc să asigure nevoile de bază ale cetățenilor, raportul a menționat faptul că aceste amenințări *„ar putea submina nu numai supraviețuirea oamenilor, ci și statul ca unitate de bază a sistemului internațional”* (Tadjbakhsh 2005, 13).

Securitatea cui și de către cine? Securitatea față de ce amenințări?

În ceea ce privește referentul conceptului securității umane (securitatea cui?), acesta reiese din aspectele prezentate anterior. *Securitatea cui? securitatea individului*, în calitate de unitate de bază, imposibil de descompus, ultimă realitate a vieții sociale. *Securitatea de către cine?* Considerăm faptul că responsabilitatea de a oferi securitate umană revine, în primul rând, *statelor*. Atunci când statele nu reușesc ori nu doresc să își asume „responsabilitatea” propriei suveranități, alți actori au, dacă nu o obligație, atunci măcar o „responsabilitate morală” de acțiune. Astfel, pe lângă actorii statali, actorii care pot juca un rol important în asigurarea securității umane sunt: (1) *organizațiile neguvernamentale (ONG)*, ale căror activități depășesc granițele unui

singur stat, acestea putând fi prestatoare de servicii, asigurând asistență umanitară, monitorizând drepturile omului și oferind servicii de mediere, în caz de conflict, putând, totodată, exercita presiuni asupra guvernelor și organizațiilor internaționale; (2) *mișcările sociale*, reprezentând grupuri care sunt adesea implicate în diferite forme de protest, acestea având tendința de a avea un caracter local, deși pot stabili și coaliții transfrontaliere; (3) *rețelele*, care reprezintă „coaliții slab articulate între ONG și mișcările sociale, care utilizează adesea oportunitățile oferite de internet pentru a face cunoscute în mod direct argumentele grupurilor” (Kaldor 2010, 40); (4) *think tankurile și comisiile*, care sunt situate adesea în apropierea elitelor și utilizează, în primul rând, puterea cuvintelor, conturând propuneri și politici specifice; (5) *mass-media internațională* (radio, televiziune, presă scrisă și pagini web), aceasta jucând adesea un rol important în atragerea atenției asupra crizelor din locuri îndepărtate, fiind „un instrument, o expresie a dezbaterii publice mai degrabă decât un actor independent” (Kaldor 2010, 50).

Mai mult, subliniind interconectarea amenințărilor neconvenționale la adresa securității și acordând prioritate morală securității indivizilor, paradigma securității umane pune bazele unei *culturi a responsabilității*, sens în care, pentru a asigura supraviețuirea, mijloacele de subzistență și demnitatea populației, cei aflați într-o poziție de putere trebuie să se supună unor noi responsabilități:

↳ în primul rând, cea a statului, deoarece dacă suveranitatea a însemnat cândva monopolul asupra utilizării legitime a violenței și apărarea teritoriului național de amenințările externe, *acum statul trebuie să integreze și să se supună ideii responsabilității de a-și proteja cetățenii*;

↳ în al doilea rând, conceptul securității umane necesită o recunoaștere din ce în ce mai mare a *rolului oamenilor în asigurarea propriei lor securități*, dat fiind faptul că datoria complementară și răspunsul oamenilor sunt cele care vor permite statului să-și asume adevăratul rol și să obțină legitimitatea de care are nevoie pentru a-și atinge acel scop. Mai mult, după cum am afirmat și la începutul articolului, „*securitatea este un bun public care implică sentimente subiective și care necesită ca oamenii să formuleze cereri și solicitări și să fie pregătiți să utilizeze eficient ceea ce li se acordă*” (Tadjbakhsh 2005, 25), aceștia având, la rândul lor, responsabilitatea de a acționa pentru binele comun, în detrimentul interesului propriu;

↳ în al treilea rând, conceptul securității umane responsabilizează și comunitatea internațională, în sensul îndeplinirii responsabilității de a proteja, în eventualitatea în care actorul statal nu poate sau nu dorește să-și asume această responsabilitate. Cu toate acestea, ceea ce conceptul securității umane nu reușește întru totul este responsabilizarea comunității internaționale în direcția asumării vinovăției (alături de actorul statal independent) în ceea ce privește subdezvoltarea în masă a anumitor zone, existența foametei, a bolilor și a degradării continue a mediului (Tadjbakhsh 2005, 23-26).

Securitatea față de ce amenințări? Amenințările la adresa securității sunt reprezentate, în viziunea tradiționalistă, ca fiind externe statului, fiind o condiție

a naturii umane caracterizate de un profund sentiment al insecurității, care-i insuflă individului neîncredere și suspiciunea față de cei din jur, particularități care se răspândeau în mod automat la nivelul tuturor formelor instituționalizate de către oameni, creând astfel o anarhie la nivel sistemic, caracterizată de absența unei autorități centrale, morale care să dirijeze și să rezolve în completă imparțialitate disensiunile dintre anumiți indivizi sau state (Miroiu 2006, 95).

Cu toate acestea, noile realități concrete din sfera relațiilor internaționale au destabilizat fundamentul conceptual și filosofic al ipotezelor tradiționale referitoare la natura și cauzele amenințărilor la adresa securității, context în care unii cercetători au constatat limitele acestei perspective și au susținut necesitatea extinderii cadrului de analiză.

Astfel, studiile mai recente, sub coordonarea sociologului norvegian Johan Galtung, au adus la lumină o nouă perspectivă asupra amenințărilor la adresa securității umane. Galtung definește pacea ca opus al violenței, dar, pentru el, violența nu constă pur și simplu în reglementarea sau folosirea controlată a forței de către oameni, ci implică *„tot ce împiedică autorealizarea umană și poate fi evitat”* (Griffiths 2003, 217). Astfel, noutatea adusă de Galtung constă în conceptul *„violenței structurale”*, o formă a violenței care reprezintă *„tot ceea ce împiedică autorealizarea ființei umane în termeni de satisfacere a nevoilor umane fundamentale, care pot fi fiziologice, ecologice, economice sau spirituale”* (Leucea 2012, 125). În această cheie, el distinge patru tipuri de violență în politica mondială: (1) violența clasică – se referă la provocarea de suferință prin tortură sau război; (2) sărăcia – ca lipsă a condițiilor minime de trai, precum mâncare, apă, îmbrăcăminte sau locuință; (3) represiunea – ca pierdere a libertății indivizilor de a-și alege și de a-și exprima propriile dorințe; (4) alinierea – ca formă de violență structurală împotriva identității și nevoilor noastre de apartenență la o comunitate sau de a stabili relații interumane (Griffiths 2003, 217).

Despre importanța luării în considerare a „amenințărilor structurale”, vorbește și McSweeney, prin aceasta făcând trimitere la *„consecințele neintenționate ale acțiunii sociale”*, respectiv structura economiei globale, modelul relațiilor de putere și dependențele din cadrul acesteia, influența profundă a industriei alimentare, a tutunului și alcoolului asupra politicii guvernamentale, inegalitatea de gen, nivelurile sărăciei relative și absolute, inegalitatea veniturilor și așa mai departe (Stoeva 2020, 5-6).

De asemenea, în cadrul studiilor păcii, ca urmare a contribuțiilor aduse de sociologul norvegian J. Galtung, se poate face distincția dintre: (1) pacea negativă – ca absență a războiului, a violenței fizice explicite și evidente și (2) pacea pozitivă – ca stare a „justiției sociale”, caracterizată de absența violenței structurale, reprezentând, în special, o formă idealizată a studiilor păcii (Dungaciu 2019, 478-480).

Problema conceptelor care extind aria amenințărilor la adresa securității umane vizează faptul că *„extinderea progresivă a domeniului studiilor de securitate pune în pericol coerența intelectuală a securității, acordându-i astfel un sens atât de larg încât ar putea deveni de neînțeles”* (Buzan, Waever și Wilde 2010, 14-15). Cu toate acestea, întrebarea rămâne valabilă: *Securitatea față de ce amenințări?*

Printre amenințările la adresa securității umane, putem lua în considerare, fără a fi exhaustivi, următoarele: bolile infecțioase globale (HIV/SIDA, tuberculoza, malaria), respectiv pandemiile de infecții respiratorii (SARS-CoV-2, gripa aviară – H5N1, gripa porcină – H1N1), dar și epidemiile de febră hemoragică virală (Ebola) (Human Security Course); tulburările mentale, schimbările climatice, pierderea biodiversității și insecuritatea alimentară (United Nation Development Programme 2022, Chapter 6) vulnerabilitatea statului, amenințări economice (dezvoltarea economică slabă limitează resursele disponibile pentru construirea unor instituții politice puternice, iar capacitatea guvernului de a satisface nevoile și cererile populației este limitată de o economie deficitară), criminalitatea transnațională, mediul înconjurător (pierderea biodiversității are efecte negative asupra securității alimentare, sănătății, securității energetice, reducerii disponibilității apei, degradării relațiilor sociale și a identității culturale – dat fiind faptul că multe culturi acordă valoare ecosistemelor sau componentelor acestora –, reducerii libertății de a-ți alege stilul de viață oferit de biodiversitate, reducerii materialelor de bază), terorismul, conflictele violente, lipsa ordinii publice, autoritate scăzută a statului, dublată de absența unor instituții publice cheie, migrația ilegală, contrabanda cu persoane, traficul de droguri (Bellamy 2020) și așa mai departe.

Deși problema ambiguității conceptuale a securității umane este una dintre criticile frecvente la adresa acesteia, un tabel simplificat poate ilustra, esențializat, *diferențele dintre abordarea securității tradiționale, centrată pe stat, și securitatea centrată pe om.*

TABEL NR. 1

Diferența dintre abordarea tradițională, centrată pe stat, și securitatea centrată pe om

	SECURITATEA TRADIȚIONALĂ (CENTRATĂ PE STAT)	SECURITATEA CENTRATĂ PE OM
REFERENT AL SECURITĂȚII	Într-o lume hobbesiană, <i>statul este principalul furnizor de securitate</i> : dacă statul este sigur, atunci cei care trăiesc în el sunt siguri.	<i>Indivizii sunt egali cu statul</i> din punctul de vedere al importanței drept obiect referent al securității. Securitatea statului este un mijloc, nu un scop.
VALORILE PROTEJATE	Suveranitate, putere, integritate teritorială, independență națională	Siguranța personală, bunăstarea și libertatea individuală Siguranța fizică și satisfacerea nevoilor de bază Libertatea personală (libertatea de asociere) Drepturile omului, drepturile economice și sociale
AMENINȚĂRI LA ADRESA SECURITĂȚII	Violența organizată, <i>directă</i> din partea altor state, violența și coerciția din partea altor state	Violența <i>directă</i> (moartea, drogurile, dezumanizarea, discriminarea, disputele internaționale, armele de distrugere în masă) și <i>indirectă</i> (lipsuri, boli, dezastru naturale, subdezvoltare, strămutarea populației, degradarea mediului, sărăcia, inegalitatea), din surse <i>identificabile</i> (cum ar fi statele sau actorii nestatali) sau din surse <i>structurale</i> (relații de putere care variază de la familie la economia globală)
PROTEJAREA PRIN CE MIJLOACE?	Forța de ripostă sau amenințarea cu folosirea acesteia, echilibrul de putere, mijloacele militare, consolidarea puterii economice, slabă atenție acordată respectării legii sau instituțiilor	Promovarea dezvoltării umane: nevoi de bază plus egalitate, durabilitate și o mai mare democratizare și participare la toate nivelurile Promovarea dezvoltării politice: norme și instituții globale, plus utilizarea colectivă a forței, precum și sancțiuni dacă și când este necesar, cooperarea dintre state, încrederea în instituții, rețele și coaliții internaționale și în organizațiile internaționale

Sursă: tabel preluat integral din Shahrbanou Tadjbakhsh, *Human Security: Concepts and Implications with an Application to Post-Intervention Challenges in Afghanistan*, Center for Peace and Conflict Resolution, Sciences Po, 2005, pg. 28.

Abordări și dezbateri privind securitatea umană

După cum s-a observat din aspectele prezentate anterior, nu există un consens cu privire la amenințările la adresa securității umane. Deși *susținătorii* securității umane sunt de acord că obiectul de referință al securității este individul și protecția acestuia, există dezbateri cu privire la ceea ce presupune acest lucru. Diferența de opinie privind securitatea umană îi împarte pe susținătorii acestei abordări în trei școli de gândire:

↳ *abordarea minimalistă* susține că „amenințarea legată de violența politică, exercitată de stat sau de alt actor politic organizat la adresa oamenilor trebuie să fie preocuparea principală a conceptului securității umane” (Leucea 2012, 115), care înseamnă „protejarea oamenilor și a comunităților de conflicte interne, de război sau de alte forme de violență” (Leucea 2012, 116), urmărind astfel menținerea unei clarități conceptuale și a unei rigori analitice care să nu „cadă pradă” supraextinderii agendei de securitate. Definiția minimalistă a securității umane se rezumă succint la *”freedom from fear”* (eliberarea de frică), aceasta fiind conturată de lucrări precum cea a profesorului Andrew Mack, *A Signifier of Shared Values*, 2004.

↳ *abordarea maximalistă* se opune viziunii reduționiste a minimaliștilor, susținând faptul că securitatea umană trebuie să cuprindă mai mult decât *”freedom from fear”* (eliberarea de frică). În abordarea maximalistă, securitatea umană trebuie să se refere și la „*eliberarea de nevoi*”. Pentru Ramesh Thakur, adept al viziunii maximaliste, în lucrarea *A political Worldview* (2004), securitatea umană înseamnă „*protejarea oamenilor față de situații critice, față de riscuri și agresiuni la adresa vieții umane, indiferent dacă amenințările sunt legate de activitățile sociale sau de calamitățile naturale, fie că sursa acestor amenințări se află în interiorul granițelor unui stat sau în afară, dacă acestea sunt directe sau structurale*” (Leucea 2012, 117).

↳ *abordarea circulară a securității umane*, care urmărește fundamentarea unui cadru analitic, bazat atât pe abordarea minimalistă, cât și pe cea maximalistă. Astfel, acest cadru de analiză „se axează pe insecuritatea umană, generată de violența politică, și pe cauzele acestei stări. În limbajul științelor sociale, insecuritatea umană ca violență politică (școala minimalistă) reprezintă variabila dependentă. Printre multele cauze care determină violența politică, sunt incluse și problemele subdezvoltării (caracteristicile abordării maximaliste), iar acestea sunt variabile independente” (Leucea 2012, 119). Unul dintre adepții acestei abordări este Pauline Kerr, care susține că acest cadru de analiză are mai multe avantaje, anume: (1) conexiunea dintre cele două abordări este destul de clară; (2) legăturile cauzale pot fi multifactoriale și interconectate; (3) cauzalitatea poate avea o dinamică circulară; (4) pentru că identifică problema violenței și cauzele acesteia, abordarea poate oferi sprijin decizional în dezvoltarea anumitor politici (Leucea 2012, 114-119).

Criticile la adresa conceptului securității umane se rezumă, în principal, la *problematica ambiguității conceptuale* a termenului, cauzată de faptul că, „*încercând*

să cuprindă totul, a ajuns să nu mai însemne nimic”. Pentru a rezolva această problemă, autorii Gary King și Christopher J. L. Murray consideră că o abordare utilă ar fi aceea de a include doar acele domenii ale bunăstării care „*au fost suficient de importante pentru ca ființele umane să se lupte pentru ele sau să își pună viața ori bunurile în pericol*” (King și Murray 2001-2002, 593).

Totodată, criticii au susținut faptul că „*securitatea umană nu are suficientă tracțiune politică*”, din cauză că abordarea este mult prea largă „*pentru a servi drept ghid pentru cercetarea academică sau elaborarea de politici guvernamentale*” (Stoeva 2020, 3), iar aglomerarea listei de amenințări la adresa securității umane „*face imposibilă prioritizarea acțiunii politice*”, lăsând astfel apelul la soluțiile militare rapide drept singură opțiune. Astfel, adepții ai abordării limitate, precum S. Neil MacFarlane și Yuen Foong Khong (2006), consideră că „*o definiție a securității umane care include atât de multe componente, de la cele fizice la cele psihologice, fără o ierarhie clar stabilită, prezintă dificultăți pentru factorii de decizie politică, obligați să aleagă între obiective concurente și să își concentreze resursele pe soluții specifice la probleme imediate*”. În contrapartidă, susținătorii ai abordării extinse a conceptului securității umane, precum Mary Kaldor și Shannon Beebe (2008), Lincoln Chen și Vasant Narasimhan (2003), Shahrbanou Tadjbakhsh și Anuradha Chenoy (2007) ori Caroline Thomas (2001), consideră, sub o formă sau alta, că abordarea „*nu urmărește să ridice fiecare problemă posibilă la cea mai înaltă prioritate politică, ci doar să stabilească praguri sub care viețile oamenilor sunt puse în pericol și demnitatea lor amenințată*”, iar ierarhizarea, invocată de critici „*s-ar putea să fie un exercițiu inutil, deoarece conceptul se bazează pe postulatul că toate amenințările sunt interdependente*”, sens în care înlăturarea unei amenințări va avea un efect redus fără „*punerea în aplicare a unei securități globale care să redea demnitatea persoanelor*” (Tadjbakhsh 2005, 8).

Nu în ultimul rând, o parte dintre criticile la adresa securității umane sunt acutizate de o serie de actori statali, precum grupul G77, care cuprinde în mare parte țări aflate în curs de dezvoltare și pentru care conceptul securității umane „*este încă o paradigmă etnocentrică ce pune accentul pe aspecte și valori subiective*” reprezentând „*încă o încercare a Occidentului de a-și impune valorile liberale și instituțiile politice societăților nonoccidentale*”, precum și un criteriu care sfidează „*rolul suveran al statului, amenințând cu intervenția comunității internaționale, în numele populației*” (Tadjbakhsh 2005, 10).

Concluzii

În mod paradoxal, ambiguitatea conceptuală și amploarea agendei de amenințări, principalele ținte ale criticilor acestui concept par a reprezenta *de facto* și principala sursă a forței și atractivității sale.

Dincolo de a considera conceptul securității umane unul ajuns la „*maturitate*” din punctul de vedere al clarității conceptuale și al rigorilor analitice folosite, acesta a fost adesea atribuit categoriei conceptelor normative, utilitatea sa practică fiind

aceea a demersurilor de reglementare sau prescripție a comportamentului, relațiilor sau proceselor ideale, pe care panopia actorilor de pe scena relațiilor internaționale ar trebui să le adopte în vederea *eliberării de frică și de nevoi* a indivizilor.

Pornind de aici, considerăm faptul că utilitatea conceptului securității umane se traduce prin câteva puncte forte, anume: (1) prin amplexarea agendei de amenințări, conceptul creează un sentiment de urgență și de responsabilitate colectivă de acțiune, aspect care îi conferă un rol mobilizator; (2) contribuie la orientarea analizei pozitive prin descrierea faptelor, proceselor sau relațiilor, fără a include judecăți de valoare prin abordări obiective, bazate pe observații, pe date și fapte verificabile; (3) oferă un set de termeni și definiții care conferă o „voce comună” comunității internaționale, putând contribui și la elaborarea unor politici; (4) oferă o scară de evaluare a progresului și de identificare a lacunelor conceptuale, procedurale și acționale, circumscrise problematicii avute în vedere.

Astfel, considerăm că dinamica, flexibilitatea și adaptabilitatea securității umane ar trebui să rămână una din „rigorile analitice” ale acesteia, deoarece doar așa conceptul este capabil să răspundă provocărilor complexe ale insecurității umane globale. Cu toate că este criticată pentru amplexarea sa, esența securității umane este simplă: prevenirea celor mai grave situații care amenință viața și demnitatea umană. În acest sens, conceptul reprezintă un apel la rațiune și responsabilitate colectivă, punând accent pe înțelegerea profundă a cauzelor insecurității umane globale și pe dezvoltarea unor soluții de gestionare eficientă a acestora.

Referințe

- Bellamy, Paul.** 2020. "Threats to Human Security." <https://opentextbc.ca/humansecurity/chapter/threats-human-security/>.
- Buzan, Barry, Ole Waever și Jaap de Wilde.** 2010. *Securitatea. Un nou cadru de analiză.* Cluj-Napoca: CA Publishing.
- Caballero-Anthony, Mely.** 2002. "Overview of Health and Human Security Case." *Health and Human Security: Moving from Concept to Action-Fourth Intellectual Dialogue on Building Asia's Tomorrow*, 21-44. https://jcie.org/researchpdfs/HealthHumSec/health_overview.pdf.
- Dumitrescu, Lucian.** 2020. *Narațiuni Strategice. Securizare și legitimitate în relațiile internaționale.* București: Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu”.
- Dungaciu, Dan.** 2019. *Enciclopedia de diplomație.* București: Editura RAO.
- Fukuda-Parr, Sakiko și Carol Messineo.** 2012. "Human Security: A critical review of the literature." *Centre for Research on Peace and Development (CRPD)*. <https://sakikofukudaparr.net/wp-content/uploads/2013/01/HumanSecurityCriticalReview2012.pdf>.
- Griffiths, Martin.** 2003. *Relații internaționale: școli, curente, gânditori.* București: Editura Ziua.

- Human Security Course.** fără an. "Health as human security." Accesat 15 ianuarie 2025. <https://humansecuritycourse.info/module-4-human-security-in-diverse-contexts/issue-4-health/>.
- Kaldor, Mary.** 2010. *Securitatea umană*. Cluj-Napoca: CA Publishing.
- King, Gary și Christopher J. L. Murray.** 2001-2002. "Rethinking Human Security." *Political Science Quarterly*, ed. No. 4: 585-610. doi:<https://doi.org/10.2307/798222>.
- Leucea, Ioana.** 2012. *Constructivism și securitate umană*. Iași: Editura Institutul European.
- Miroiu, Andrei.** 2006. *Manual de relații internaționale*. Iași: Editura Polirom.
- Robinson, Paul.** 2010. *Dicționar de securitate internațională*. Cluj-Napoca: CA Publishing.
- Sava, Ionel Nicu.** 2005. *Studii de securitate*. București: Centrul Român de Studii Regionale.
- Stoeva, Preslava.** 2020. "Dimensions of Health Security – A Conceptual Analysis." *Global Challenges* Volume 4 (Issue 10). doi:<https://doi.org/10.1002/gch2.201700003>.
- Tadjbakhsh, Shahrbanou.** 2005. "Human Security: Concepts and Implications with an Application to Post-Intervention Challenges in Afghanistan." https://www.sciencespo.fr/ceri/sites/sciencespo.fr/ceri/files/etude117_118.pdf.
- United Nation Development Programme.** 2022. "Chapter 6 – Healthcare systems outmatched by new human security challenges." https://hs.hdr.undp.org/pdf/srhs2022_chapter6.pdf.
- World Health Organization (WHO).** 2002. "Health and Human Security." *Regional Committee for the Eastern Mediterranean, Forty-ninth Session, Agenda item 9*. https://applications.emro.who.int/docs/em_rc49_7_en.pdf.

Impactul înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva funcțiilor luptei

Impact of equipping with 155 mm self-propelled howitzer systems from the perspective of combat functions

Lt.col. Adrian MIREA*

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
e-mail: mirea.adrian@yahoo.com

Abstract

Acest articol aduce în atenție o modalitate utilă de înțelegere a impactului pe care sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm din înzestrarea de perspectivă a structurilor de forțe armate naționale l-ar putea avea asupra desfășurării operațiilor forțelor terestre. Pentru realizarea acestei lucrări, am avut în vedere contribuția sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm la îndeplinirea fiecărei funcții a luptei din perspectiva forțelor proprii, însă, în cadrul fiecărei funcții a luptei, am luat în considerare și potențialul perturbării ei, dar din perspectiva inamicului. În prima parte a articolului, am prezentat succint aspecte elementare privind funcțiile luptei, după care am detaliat o perspectivă privind impactul pe care înzestrarea cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm îl poate avea asupra desfășurării operațiilor forțelor terestre. Având în vedere că aceste sisteme obuzier autopropulsat întrebuințează muniții de cal. 155 mm standard NATO, am explorat în realizarea articolului posibilitatea întrebuințării întregii game de astfel de muniții, fără a mă limita la cele menționate în contractul de achiziție cu producătorul coreean. Analiza impactului înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, realizată în acest articol, subliniază, din punctul meu de vedere, utilitatea și aplicabilitatea cadrului operațional, descris de funcțiile luptei, inclusiv în analiza potențialului oricărui capacități existente sau de perspectivă, aparținând fie forțelor proprii, fie forțelor inamicului sau ale oricărui alt actor de interes prezent în zona de operații.

This article brings into focus a useful way of understanding the impact that 155 mm self-propelled howitzer systems in the prospective equipment of national armed forces could have on the conduct of land force operations. In writing this paper, I considered the contribution of 155 mm self-propelled howitzer systems to the fulfilment of each warfighting function from the perspective of friendly forces but, within each function, I have also considered the potential for its disruption, from the enemy's perspective. In the first part of the article, I briefly presented basic aspects of the warfighting functions and then detailed a perspective on the impact that equipping with 155 mm self-propelled howitzer systems can have on the conduct of land forces operations. Given that these self-propelled howitzer systems employ 155 mm NATO standard ammunition, I have explored in this article the possibility of using the full range of such ammunition without limiting myself to those mentioned in the purchase contract with the Korean manufacturer. Analyzing in this article the impact of equipping with 155 mm self-propelled howitzer systems emphasizes in my view, the usefulness and applicability of the operational framework described by the warfighting functions including in analyzing the potential of any existing or prospective capabilities, whether belonging to friendly forces, to the enemy or belonging to another actor of interest present in the area of operations.

Cuvinte-cheie:

funcțiile luptei; obuzier autopropulsat; sprijin prin foc; cadru operațional; capacitate.

Keywords:

warfighting functions; self-propelled howitzer; fire support; operational framework; capability.

Info articol

Primit: 3 februarie 2025; Evaluat: 3 martie 2025; Acceptat: 7 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Mirea, A. 2025. „Impactul înzestrării cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, din perspectiva funcțiilor luptei.” *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*. 14(1): 85-100. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-06>

© Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Articol cu acces deschis distribuit în conformitate cu termenii și condițiile licenței Creative Commons Attribution (CC BY-NC-SA)

Integrarea noilor capacități de sprijin prin foc care vor intra în înzestrarea structurilor de forțe terestre naționale va determina probabil și o analiză aprofundată a modului în care aceste capacități pot fi exploatate la întregul lor potențial în cadrul operațiilor – în special, a celor cu caracter combatant. Funcțiile luptei reprezintă, din punctul meu de vedere, un instrument util în înțelegerea modului în care comandantul structurii de forțe poate valorifica aceste capacități disponibile, conform nevoilor operaționale. Întrucât modalitatea de îndeplinire a acestor funcții ale luptei poate reprezenta inclusiv o descriere a capacităților disponibile la un moment dat, acest instrument poate fi exploatat și pentru evidențierea unor argumente solide în justificarea nevoii de asigurare a unei anumite capacități pentru a îndeplini misiunea încredințată structurii de forțe.

Prin explorarea modului de îndeplinire a funcțiilor luptei, se poate asigura o mai bună înțelegere a potențialului capacităților disponibile structurilor de forțe și, ca o consecință logică, se poate scoate în evidență unele nevoi neacoperite de acestea care pot periclita îndeplinirea misiunii. Utilitatea acestui instrument este aplicabilă și pentru studiul capacităților unui potențial inamic sau al altui actor de interes la un moment dat, aspect care va permite comandanților și statelor majore o mai bună înțelegere a mediului de confruntare și care va facilita determinarea centrelor de greutate pentru forțele proprii, pentru forțele inamicului sau pentru orice alt actor de interes din zona de operații.

Mi-am propus ca, prin intermediul acestui articol, să aduc în atenție o modalitate inedită și utilă de a înțelege potențialul impact pe care l-ar avea asupra operației sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm din înzestrarea de perspectivă a structurilor de forțe terestre naționale. Pentru aceasta, am avut în vedere contribuția sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, în primul rând, la îndeplinirea fiecărei funcții a luptei, din perspectiva forțelor proprii, iar în al doilea rând, am avut în vedere posibilitatea perturbării îndeplinirii aceluiași funcții ale luptei, din perspectiva inamicului.

Pentru realizarea lucrării, am întrebuințat metoda analizei documentare, întrucât am considerat-o potrivită pentru selecția, revizuirea și evaluarea sistematică a surselor de informare – cu caracter exclusiv neclasificat. În fundamentarea articolului, am explorat surse deschise de informare, precum site-uri web și lucrări de autor, alături de precizări ale doctrinelor și manualelor de luptă, implementate la nivel NATO și la nivel național. Colectarea, analiza și interpretarea datelor au fost realizate sistematic, așa după cum am menționat, având ca fundament analiza documentară (Okoko, Tunison și Walker 2023, 140), o metodă de cercetare utilă, dar și suficientă, în opinia mea, pentru înțelegerea și sintetizarea aspectelor relevante în domeniul de studiu al acestei lucrări.

Cadrul descris de funcțiile luptei în operațiile forțelor terestre

Funcțiile luptei reprezintă un instrument la dispoziția comandantului, asistat de statul său major, prin care se asigură o abordare cuprinzătoare a tuturor aspectelor specifice operațiilor forțelor terestre. Importanța funcțiilor luptei rezidă și în

faptul că, prin sincronizarea efortului forțelor disponibile pe aceste direcții, se dezvoltă cursurile de acțiune și concepția operației. Prin intermediul funcțiilor luptei, comandantul poate vizualiza activitățile și acțiunile specifice structurilor sale în cadrul operațional existent, iar în baza acestora, el poate descrie, totodată, capabilitățile forței. De altfel, funcțiile întrunite asistă comandantul în determinarea cerințelor forței pentru desfășurarea operației (NATO 2022, 105) și poate argumenta, totodată, nevoile de capabilități moderne ale structurilor de forțe disponibile pentru a performa în mediul operațional actual.

Funcțiile luptei în operațiile forțelor terestre sunt derivate din funcțiile întrunite, care, din perspectivă NATO (NATO 2022, 105), dar și din cea națională (SMG 2011, 70; SMG 2014, 26), vizează *manevra, focul întrunit, comanda și controlul, informațiile, protecția forței, operațiile informaționale, sustenabilitatea și cooperarea civili-militari*. Caracteristicile concrete ale operațiilor terestre au determinat o adaptare a funcțiilor întrunite, iar la nivel național, conform *Doctrinei Operațiilor Forțelor Terestre F.T.-1* din 2017, care implementează prevederile *Allied Joint Doctrine For Land Operations AJP-3.2* din 2015, aceste funcții sunt (SMFT 2017, III-13):

- comanda și controlul;
- informațiile;
- manevra;
- sprijinul prin foc;
- mobilitatea și protecția;
- activitățile informaționale;
- sprijinul logistic.

Având în vedere scopul lucrării de față, de a analiza impactul unei noi capabilități de sprijin prin foc, în baza acestor funcții ale luptei, voi prezenta succint ideile lor fundamentale.

Comanda și controlul reprezintă funcția centrală a luptei care presupune exercitarea autorității comandantului asupra structurilor de forțe avute la dispoziție pentru îndeplinirea misiunii încredințate. Prin *comandă*, avem în vedere autoritatea comandantului și arta conducerii forțelor manifestate în procesele operației, însă comanda este și elementul de bază care asigură valorificarea întregului potențial al capabilităților disponibile. *Controlul* este procesul prin care comandantul, asistat de statul major, organizează, direcționează și coordonează activitățile structurilor de forțe. Exercitarea controlului se realizează folosind proceduri standard de operare și exploatând echipamente de comunicații în cadrul sistemelor informaționale (NATO 2016, 2-16). Un aspect esențial, din punctul meu de vedere, este dependența arhitecturii de comandă și control de capabilități vizibile în spectrul electromagnetic, un mediu tot mai contestat și congestionat în conflictele actuale.

Informațiile sunt indispensabile înțelegerii coerente a mediului de operații și sprijină procesul de luare a deciziei. Această funcție a luptei integrează acțiuni și activități desfășurate la nivelul comandamentului și la nivelul elementelor de culegere, cu scopul de a elabora produse de informații rezultate din parcurgerea ciclului

informațional. Astfel, datele culese sunt procesate și analizate pentru a genera și a disemina informații despre inamic, forțe proprii, teren, vreme etc., conform cerințelor de informații ale comandantului.

Manevra, ca funcție a luptei, integrează sarcini și sisteme care implică mișcarea și angajarea forțelor pentru securizarea unei poziții avantajoase față de inamic (Department of the Army 2022, 2-2). Prin intermediul manevrei, se concentrează puterea de luptă acolo unde are efect decisiv asupra operațiilor inamicului prin prevenirea, neutralizarea sau dezorganizarea acestora (NATO 2019, 1-21). Un aspect important este faptul că manevra, deși se manifestă în spațiul fizic, poate produce efecte de tip psihologic și poate influența moralul inamicului prin crearea unor situații de incertitudine sau de confuzie.

Sprrijinul prin foc, ca funcție a luptei, integrează tragerile sistemelor letale și neletale, în coordonare cu forțele de manevră atât pentru distrugerea fizică a capacităților disponibile inamicului, cât și pentru neutralizarea sau dezorganizarea acțiunilor acestuia. De altfel, *manevra* și *sprrijinul prin foc* sunt funcții complementare, esențiale pentru îndeplinirea obiectivelor. Cu toate că angajarea cu foc poate fi exploatată independent, prin asociere cu manevra se obțin efectele de distrugere sau de neutralizare a forțelor inamicului, precum și dezorganizarea manevrei acestuia pentru a facilita acțiunea forțelor proprii. În mod similar cu manevra, angajarea cu foc poate avea efecte în plan fizic, așa cum este distrugerea, dar și în plan psihologic, precum scăderea moralului inamicului.

Mobilitatea și protecția, ca funcție a luptei, are în vedere asigurarea libertății de mișcare și protecția forței prin reducerea vulnerabilității personalului și echipamentelor militare în fața unor amenințări sau situații care pot periclita îndeplinirea misiunii. Mobilitatea are două componente, pe de o parte, presupune asigurarea condițiilor favorabile deplasării forțelor proprii în câmpul tactic prin acțiuni specifice, precum amenajări ale căilor de comunicații, trecerea sau ocolirea obstacolelor etc., iar pe de altă parte, urmărește interzicerea sau limitarea mobilității forțelor inamicului (contramobilitatea), exploatând capacitățile proprii de angajare cu foc, prin executarea unor lucrări de distrugeri, de amenajări de baraje etc. Protecția forței reprezintă o responsabilitate a comandanților, dar și a întregului personal pentru eliminarea sau reducerea riscurilor și efectelor unor amenințări care ar putea diminua capacitatea de luptă, eficiența operațională sau libertatea de acțiune a forțelor. Specifice protecției forței sunt activități precum camuflarea și dispersarea forțelor, amenajarea genistică, apărarea antiaeriană, apărarea CBRN (Chimică, Biologică, Radiologică și Nucleară) sau protecția electronică.

Activitățile informaționale integrează activități și acțiuni care au ca scop modificarea informației pentru a crea efecte asupra capacităților inamicului, asupra voinței acestuia de a lupta și asupra capacității lui de înțelegere, venind astfel în sprijinul atingerii obiectivelor proprii. Menționez ca fiind reprezentative în acest domeniu inducerea în eroare, operațiile psihologice, precum și distrugerea fizică a elementelor sistemelor informaționale (SMG 2014, 33).

Sprijinul logistic este funcția luptei responsabilă de asigurarea resurselor necesare execuției operației pe întreaga durată de desfășurare a acesteia. Importanța sprijinului logistic este evidentă în orice tip de operație, întrucât, ca funcție a luptei, urmărește susținerea logistică (aprovizionare, mentenanță, transport etc.), asigură menținerea sau refacerea capacității de luptă a structurilor de forțe și are un impact direct asupra tempoului (ritmului) și intensității acțiunilor.

Oricare dintre capabilitățile disponibile forței poate fi exploatată și valorificată în cadrul uneia sau mai multor funcții ale luptei. Modul concret de asociere și de integrare a forțelor și mijloacelor în cadrul funcțiilor luptei este detaliat, de regulă, în ordinul de operație.

Impactul înzestrării forțelor terestre cu sistem obuzier autopropulsat de cal. 155 mm

Conform programelor de înzestrare naționale, publicate pe site-ul Ministerului Apărării Naționale, avem un program în pregătire pentru înzestrarea cu sistem obuzier de cal. 155 mm, de nivel batalion, în vederea asigurării sprijinului prin foc nemijlocit structurilor de manevră ([Ministerul Apărării Naționale 2024](#)). Versiunea acestei capabilități, agreată la nivel național, este obuzierul autopropulsat de cal. 155 mm K9 Thunder, de producție coreeană ([Curtifan 2024a](#)). Conform aceleiași surse, contractul cu Hanwha Aerospace prevede achiziția a 54 de obuziere K9 și a 36 de vehicule de realimentare K10. Un aspect notabil, din punctul meu de vedere, este producerea de astfel de sisteme, inclusiv la nivel național, unde, conform acelorași surse citate, producătorul coreean va construi o fabrică special destinată.

Pentru analiza impactului înzestrării cu acest tip de obuziere autopropulsate, am avut în vedere și elementele componente ale acestor sisteme, așa cum sunt acestea descrise în surse deschise de informare. Astfel, fiecare dintre sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, de nivel batalion are ca elemente componente ([Soare 2024](#)):

- obuzier cal. 155 mm autopropulsat, pe șenile (K9) – 18 cpl.;
- țeavă cal. 155 mm, de rezervă – 9 buc.;
- mașina specializată de transport și încărcat muniții (K10) – 12 cpl.;
- post de observare de artilerie autopropulsat – 9 cpl.;
- autostație meteorologică – 1 cpl.;
- mijloc tehnic de evacuare a echipamentelor avariate (TEHE-VAC) – 3 cpl.;
- sistem de cercetare acustică – 3 cpl.

Un alt aspect important și inedit în realizarea acestei lucrări este faptul că, în analiza impactului, am avut în vedere toate tipurile de muniții pe care le poate utiliza un astfel de sistem obuzier autopropulsat. Am ignorat astfel gama actuală de muniții, inclusă în valoarea contractului de achiziție, care este una limitată, chiar elementară din punctul meu de vedere, care include doar lovituri de cal. 155 mm explozive, fumigene, de iluminare și inerte pentru instrucție. Fiind un sistem care poate

TABEL NR. 1

**Analiza SWOT privind înzestrarea forțelor terestre naționale
 cu sistem obuzier autopropulsat de cal. 155 mm**

<p>STRENGTHS (Puncte tari)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Este cel mai răspândit sistem obuzier autopropulsat la nivel mondial în ultimele decenii. (Namuwiki 2024) - Este un sistem testat în luptă, versiuni ale sale fiind exploatate inclusiv în conflictul din Ucraina (de exemplu, Krab, asigurat de Polonia). (Ukrinform 2024) - Înzestrarea cu astfel de obuziere autopropulsate contribuie la strategia de descurajare a unei agresiuni armate la adresa României. - Contribuie la atingerea țintelor de capabilități asumate la nivel național în cadrul NATO. - Fiind sisteme autopropulsate, au un grad ridicat de mobilitate, asigurând atât șanse crescute de supraviețuire – în situația executării focului de contrabaterie –, cât și o flexibilitate crescută în executarea misiunilor de foc. - Au nivelul necesar de interoperabilitate tehnică cu aliații atât din perspectiva sistemelor de comandă și control al focului, cât și din perspectiva resurselor exploatate – muniții de cal. 155 mm, standard NATO, carburanți lubrifianți, piese de schimb etc. - Pot executa foc pe tiparul <i>shoot and scoot</i> (trage și fugi), asigurând un grad adecvat de supraviețuire în mediul de confruntare tot mai transparent. - Pot lovi ținte la distanțe mai mari decât sistemele de artilerie tractată din dotarea actuală. - Dispun de sisteme automatizate de conducere a focului care permit un regim de foc ridicat. - Sistemele includ și vehicule K10 pentru re aprovizionarea automatizată (robotizată) cu muniții chiar și sub focul inamic. (Global Defense News 2024a) - Pot folosi o gamă largă de muniții de cal. 155 mm standard NATO cu diverse tipuri de încărcături, inclusiv cu submuniții. - Au capacitatea de a executa misiuni de foc de tip MRSI (Multiple Rounds Simultaneous Impact), astfel încât un obuzier poate angaja o țintă cu mai multe proiectile simultan, întrucât acestea parcurg traectorii diferite. - Sistemul integrează și complete destinate cercetării acustice a spațiului de luptă. 	<p>WEAKNESSES (Puncte slabe)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Întrucât reprezintă o capabilitate importantă a structurilor de forțe terestre în toate tipurile de operații, sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm vor „căpăta” statutul de țintă de mare valoare/țintă prioritară, din perspectiva inamicului care, cel mai probabil, va aloca resurse suplimentare și va căuta să le distrugă sau să le diminueze potențialul combativ. - Nevoia de alocare a unor resurse special destinate protecției fizice a sistemelor, dar și protecției antiaeriene/antirachetă (antidronă), deoarece, așa după cum am precizat, astfel de sisteme performante vor fi vânațe pe toată durata operației. - Necesitatea asigurării unei protecții multispectrale pentru astfel de sisteme – dincolo de camuflarea și mascarea clasică împotriva senzorilor optici – în vederea protejării obuzierelor, inclusiv împotriva senzorilor care exploatează spectrul infraroșu, acustic sau cel electromagnetic. - Procedurile standard de utilizare a obuzierelor autopropulsate includ o dispersare mult mai mare a sistemelor în cadrul zonei de operații a grupării de forțe, ceea ce implică riscul executării focului de contrabaterie al inamicului și asupra altor elemente ale structurilor proprii – de manevră, de sprijin al comenzi, logistice etc. - Numărul redus de servanți poate face problematică folosirea obuzierelor autopropulsate pe perioade mari de timp. Sistemele de artilerie tractată pe care aceste sisteme le vor înlocui au un număr mai mare de servanți care pot opera piesele, inclusiv în ture. O altă provocare va fi organizarea siguranței nemijlocite și apărării apropiate a pozițiilor de tragere cu un număr redus de servanți. - Contractul național de achiziție a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm nu include actualmente și muniții special destinate combaterii blindatelor atât la bătaia maximă, cât și la distanțe mici, în special pentru siguranța nemijlocită și apărarea apropiată a pozițiilor de tragere. Obuzierele și tunurile-obuzier de cal. 152 mm, pe care aceste sisteme le vor înlocui, au posibilitatea de a utiliza proiectile performante sau cu efect cumulativ pentru combaterea blindatelor.
<p>OPPORTUNITIES (Oportunități)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea producerii sistemelor pe plan local și, implicit, posibilitatea menținerii stării de operativitate a acestora prin efort național. - Posibilitatea producerii munițiilor de cal. 155 mm, standard NATO pe plan local, în cadrul unor parteneriate cu firme consacrate în domeniu. (Curtifan 2024b) - Posibil acces la versiunile viitoare ale sistemului K9, mai performante din perspectiva angajării de ținte la distanțe de peste 80 km, în condiții autonome (fără echipaj uman). (Global Defense News 2024a) - Posibilitatea participării la exerciții multinaționale, valorificând statutul României de membru în comunitatea ASCA (Artillery System Cooperation Activities). (Orjanu 2023) - Asigură posibilitatea întrebunătăirii întregii game de muniții de cal. 155 mm, standard NATO, inclusiv a celor ghidate, de tip M982 Excalibur. (Orjanu 2024) 	<p>THREATS (Amenințări)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valorificarea parțială a potențialului sistemelor, cauzată de limitările actualelor capabilități ISR naționale (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance/Informații, Supraveghere și Cercetare). - Reducerea în timp a eficienței operaționale a sistemelor obuzier autopropulsat, ca urmare a lecțiilor identificate de potențiali actori ostili în conflicte recente, așa cum este conflictul ruso-ucrainean. (Newsweek 2024) - În situația în care nu se asigură de la nivel național elementele componente sau consumabilele necesare sistemelor (inclusiv muniții), exploatarea obuzierelor autopropulsate poate deveni dificilă, în situații de criză sau de conflict, când accesul la surse externe de aprovizionare va fi limitat sau prioritizat. - Anumite tipuri de muniții de calibru 152 mm, folosite de sistemele de artilerie din înzestrarea actuală, nu au un echivalent în gama munițiilor de calibru 155 mm, întrebunțate de sistemele obuzier autopropulsat K9 (de exemplu, proiectilele ruptură beton, cu efect perforant, cumulativ sau cele destinate difuzării de materiale tipărite).

întrebuința muniții de cal. 155 mm, standard NATO, am luat în considerare atât muniția explozivă de bază – cu bătaie maximă de 30 km, cât și alte tipuri de muniții de cal. 155 mm, standard NATO, așa cum sunt proiectilele ghidate de tip M982 Excalibur (Orjanu 2024), cele cu submuniții de tip dual (DPICM – Dual-Purpose Improved Conventional Munition) sau de tip RAP (Rocket-Assisted Projectile) –

cu o bătaie maximă de 40 km ([Global Defense News 2024b](#)). Conform altor surse ([European Security & Defence 2022](#)), unele versiuni de muniții de cal. 155 mm, de tip RAP pot avea bătaia maximă de peste 50 km.

Având astfel în vedere întreaga anvergură a capacității de sprijin prin foc, oferită de sistemul obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, am putut explora modalitatea de exploatare a acesteia, conform cadrului operațional descris de funcțiile luptei. Pentru început, am considerat utilă o perspectivă asupra înzestrării forțelor terestre naționale cu astfel de sisteme, sub forma unei analize SWOT.

Pentru abordarea contribuției sistemului obuzier autopropulsat de cal. 155 mm în cadrul funcțiilor luptei, am avut în vedere și posibilitatea de a perturba exercitarea aceluiași funcții ale luptei, din perspectiva inamicului, realizând, din punctul meu de vedere, o analiză mai cuprinzătoare a potențialului capacităților, obiectul de studiu al lucrării de față. Această abordare are ca fundament rolul elementar al oricărui sistem de sprijin prin foc – de a angaja cu foc ținte de mare valoare din dispozitivul de luptă al inamicului, care are ca efect diminuarea posibilităților sale de a-și îndeplini funcțiile luptei.

Comanda și controlul

Înzestrarea structurilor de forțe terestre cu obuzier autopropulsat de cal. 155 mm aduce cu sine unele avantaje în ceea ce privește exercitarea funcției luptei *comanda și controlul*. Bătaia maximă de angajare a țintelor, asociată cu performanța sistemelor automatizate de conducere a focului de care dispun obuzierele, determină o eficiență superioară în executarea focului de contrabaterie, asigurând astfel o protecție superioară pentru sistemele de comandă și control ale forțelor proprii. Afirmatia se bazează, în principal, pe posibilitatea obuzierelor autopropulsate de a combate eficient sistemele de sprijin prin foc inamice, întrucât aceste mijloace pot pune în pericol atât punctele de comandă, cât și alte elemente componente ale sistemelor informaționale sau ale centrelor de comunicații implicate în exercitarea comenzii și controlului structurilor de forțe proprii.

Disponerea de sisteme automatizate de conducere a focului, alături de posibilitatea executării rapide a misiunilor de foc cu obuzierele autopropulsate pot fi valorificate mai eficient, față de sistemele de artilerie tractată pe care le înlocuiesc, în mod deosebit în angajarea țintelor de oportunitate, apărute în dinamica acțiunilor de luptă, dar și împotriva țintelor clasificate ca fiind TST (Time Sensitive Target).

Dintr-o altă perspectivă, bătaia mărită, sistemul automatizat de conducere a focului și regimul de foc specific obuzierelor autopropulsate permit forțelor proprii angajarea eficientă a punctelor de comandă inamice – în special a celor de nivel tactic, precum și a elementelor sistemelor informaționale sau a centrelor de comunicații pe care aceste puncte de comandă le exploatează, asigurându-se astfel perturbarea exercitării de către inamic a funcției luptei *comanda și controlul*.

Informațiile

Înzestrarea și întrebuințarea în luptă a obuzierelor autopropulsate de cal. 155 mm presupun exploatarea sistemelor automatizate de conducere a focului de care acestea dispun. Astfel, funcția luptei *informații* este asistată prin contribuția subsistemelor de comandă și control al focului la conturarea imaginii operaționale, exploatându-se inclusiv capacitățile specifice de asigurare cu date, așa cum sunt completele destinate cercetării optice și acustice a spațiului de luptă – componente integrante ale sistemului obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. O altă contribuție în cadrul funcției luptei *informații* este materializată sub forma cercetării prin foc de artilerie, unde, avantajele oferite de mobilitatea crescută și de rapiditatea executării misiunilor de foc pot fi valorificate pentru culegerea oportună a datelor și informațiilor referitoare la structura operației inamicului sub toate aspectele sale – privind elementele de dispozitiv, sistemul de lovire sau amenajarea genistică întrebuințate de inamic.

Perturbarea funcției luptei *informații* a inamicului se realizează prin degradarea capacității sale de a înțelege situația operațională reală prin privarea de informații, executând sarcini specifice letale cu sistemele de sprijin prin foc proprii. Astfel, potențialul distructiv al obuzierelor autopropulsate poate fi valorificat împotriva elementelor sistemelor de cercetare ale inamicului (radare, stații de radiolocație, posturi de observare etc.), împotriva elementelor sistemelor de cercetare-lovire de înaltă precizie (de exemplu, platformele de lansare a dronelor, sistemele de dirijare laser a munițiilor ghidate etc.), precum și împotriva mijloacelor de război electronic ale inamicului. O altă modalitate de a perturba funcția luptei *informații* a inamicului constă în exploatarea sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm în cadrul planurilor de inducere în eroare, elaborate la nivelul grupărilor de forțe, pentru a-i „furniza” acestuia informații care descriu o imagine operațională alterată, favorabilă acțiunilor propriilor forțe.

Manevra

Unul dintre rolurile esențiale ale oricărui sistem de sprijin prin foc este sprijinul manevrei forțelor luptătoare, iar înzestrarea cu sisteme moderne de artilerie va avea un impact major asupra puterii de luptă a acestor forțe. Principalele caracteristici ale sistemului obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, precum bătaia maximă de angajare a țintelor, puterea de foc sau gradul ridicat de mobilitate, determină o capacitate sporită a sistemelor de a asigura sprijin prin foc permanent și oportun pentru structurile de manevră, în toate formele de luptă pe care acestea le adoptă în cadrul operației.

Un alt aspect care poate influența funcția luptei *manevra* constă în faptul că dispunerea de sisteme moderne de artilerie, așa cum sunt sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, va constitui, în opinia mea, și un imbold moral pentru structurile de forțe de manevră care vor beneficia de sprijinul prin foc, asigurat de aceste sisteme în atingerea obiectivelor stabilite.

Din perspectiva inamicului, dezorganizarea funcției luptei *manevra* este realizată prin interzicerea concentrărilor de forțe și, implicit, a efortului acestora pe anumite direcții importante sau la obiectivele vizate de forțele proprii. Dezorganizarea manevrei poate fi facilitată prin valorificarea potențialului sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm de a masa focul rapid, la distanțe considerabile și cu precizie ridicată asupra diverselor ținte din adâncimea tactică a dispozitivului de luptă inamic. Acest potențial distructiv ridicat al sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm este generat, în principal, de caracteristicile tehnico-tactice ale gurilor de foc și ale munițiilor folosite, dar și de dispunerea de sisteme automatizate de conducere a focului. Exploatarea acestor obuziere autopropulsate va asigura reducerea potențialului combativ al inamicului atât prin efecte generate în domeniul fizic – asupra personalului și echipamentelor militare –, cât și prin efecte care se manifestă în plan psihologic sau care se reflectă în starea moralului trupelor inamice.

Sprijinul prin foc

Sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm sunt sisteme destinate, în primul rând, asigurării sprijinului prin foc structurilor de forțe din a căror organică vor face parte. Ele vor constitui, totodată, baza sistemului de lovire disponibil grupării de forțe, prin care se planifică obținerea de efecte, în mod special letale, asupra personalului și mijloacelor de foc ale inamicului, conform nevoilor operative ale forțelor proprii. Contribuția obuzierelor autopropulsate de cal. 155 mm în cadrul funcției luptei *sprrijinul prin foc* este strâns legată de funcția luptei *manevra*, întrucât sistemele de sprijin prin foc disponibile grupării de forțe sunt un multiplicator de putere al forțelor de manevră în toate tipurile de operații. Fie că vorbim de o pregătire de foc a atacului într-o operație ofensivă, de executarea focului de baraj în fața unor poziții de apărare, fie că avem în vedere acoperirea cu foc a unei baze înaintate într-o operație de stabilitate, schema de manevră a structurilor de forțe are ca multiplicator al puterii de luptă sistemul de sprijin prin foc, în cadrul căruia posibilitățile superioare ale sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm pot fi oportunitate valorificate.

În ceea ce privește perturbarea funcției luptei *sprrijin prin foc* a inamicului, caracteristicile tehnico-tactice superioare ale obuzierului autopropulsat de cal. 155 mm pot fi valorificate pentru neutralizarea (distrugerea) sistemelor de sprijin prin foc ale inamicului pe toată durata operațiilor. Astfel, mobilitatea crescută a obuzierelor autopropulsate (în special pe tiparul *shoot and scoot*) și puterea mare de foc, aplicată cu precizie asupra țintelor la distanțe considerabile, asociate cu sisteme automatizate de conducere a focului și cu capacități moderne de detecție a artileriei inamice (incluse în același program de înzestrare sau deja existente la nivel național), vor permite ca aceste sisteme să fie folosite eficient în executarea focului de contrabaterie. Posibilitatea executării misiunilor de foc pe tiparul *shoot and scoot* asigură sistemelor de artilerie autopropulsată o rată ridicată de supraviețuire, în comparație cu cele tractate, iar acest aspect este evident, inclusiv în conflictul din Ucraina, unde obuziere autopropulsate de generație mai veche – precum M109

Paladin, donate de SUA – au asigurat cu succes sprijin prin foc forțelor de manevră, chiar și la distanțe mici față de aliniamentul de contact ([Altman 2023](#)), acestea fiind foarte greu de combătut de artileria inamică.

Interzicerea sau ineficiența focului artileriei inamice (terestre sau antiaeriene) este un deziderat major în toate tipurile de operații, iar aceste efecte pot fi obținute prin folosirea întregii game de muniții de cal. 155 mm, standard NATO, întrucât focul de contrabaterie nu presupune doar foc reactiv împotriva gurilor de foc inamice, în poziție de tragere, ci include și o componentă proactivă, care vizează aspecte, precum orbirea senzorilor inamicului (cu muniții fumigene sau de iluminare), lovirea punctelor de comandă sau dezorganizarea suportului logistic, aferente sistemului de sprijin prin foc inamic (cu muniții incendiare, de precizie sau care conțin diverse submuniții).

Mobilitatea și protecția

Contribuția sistemelor obuzier autopropulsat cal. 155 mm la *mobilitatea* forțelor proprii constă, în primul rând, în diminuarea potențialului inamicului de a crea obstacole explozive sau neexplozive în zona de operații, prin distrugerea/neutralizarea echipamentelor militare specializate sau a elementelor inamice special constituite pentru contramobilitate. Aici, am în vedere aspecte precum neutralizarea detașamentelor cu destinație specială ale inamicului – cum sunt cele destinate distrugerii elementelor de infrastructură din zona de operații –, distrugerea echipamentelor militare destinate creării câmpurilor de mine sau a celor utilizate, în general, la modelarea spațiului de luptă în scop de contramobilitate (tehnica de geniu, de exemplu). Comparativ cu artileria clasică pe care o vor înlocui, sistemele obuzier autopropulsat au anumite caracteristici tehnico-tactice superioare, care vor facilita angajarea prin surprindere a elementelor inamicului, menționate anterior, la distanțe considerabil mai mari, cu precizie și letalitate ridicată. O altă contribuție în domeniul mobilității poate fi distrugerea efectivă prin foc a unor obstacole explozive și neexplozive, unde pot fi valorificate diversitatea și potențialul distructiv al munițiilor de cal. 155 mm, standard NATO.

În ceea ce privește componenta de contramobilitate din cadrul acestei funcții a luptei, sistemele obuzier autopropulsat vor contribui la distrugerea la distanțe mari a echipamentelor militare și a elementelor inamicului implicate în asigurarea libertății de mișcare a structurilor sale de forțe. În acest sens, am în vedere aspecte precum distrugerea podurilor mobile de asalt și a altor capacități specializate ale inamicului, exploatate pentru trecerea cursurilor de apă sau pentru refacerea (consolidarea) căilor de comunicații din zona de operații. Distrugerea unor elemente de infrastructură (de exemplu, poduri, căi rutiere, feroviare etc.) poate, de asemenea, asista contramobilitatea, însă o contribuție importantă, din punctul meu de vedere, a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm la contramobilitate constă în folosirea munițiilor de cal. 155 mm cu submuniții destinate realizării câmpurilor de mine pentru crearea de obstacole atât în scop de protecție a forțelor proprii, cât și pentru a interzice, a canaliza sau a întârzia acțiunea inamicului pe anumite direcții sau în anumite raioane.

Principala contribuție a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm la protecția forței constă în capacitatea ridicată a acestora de a combate eficient și de la distanță elementele sistemului de sprijin prin foc inamic. Așa după cum am menționat mai sus, în cadrul funcției luptei sprijin prin foc, perturbarea acestei funcții a luptei din perspectiva inamicului are o contribuție importantă la eliminarea sau reducerea riscurilor și efectelor amenințărilor care ar putea diminua capacitatea de luptă, eficiența operațională sau libertatea de acțiune a forțelor proprii. Astfel, sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm vor fi valorificate cu precădere împotriva artileriei și rachetelor terestre ale inamicului, în special împotriva celor ce constituie arme de distrugere în masă, precum și împotriva sistemelor de cercetare-lovire de înaltă precizie ale acestuia, unde se regăsește, din punctul meu de vedere, combaterea platformelor de lansare a dronelor.

Sub un alt aspect, fiind sisteme performante și, așa după cum am menționat în analiza SWOT, reprezentând o capabilitate importantă a structurilor de forțe terestre în toate tipurile de operații, sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm vor „căpăta” statutul de țintă de mare valoare/țintă prioritară, iar inamicul va căuta cu orice mijloace să le scoată din luptă. Din acest punct de vedere, impactul înzestrării cu astfel de sisteme asupra protecției forței vine sub forma necesității alocării de resurse suplimentare în asigurarea protecției fizice a obuzierelor autopropulsate în mediul de confruntare modern, în special împotriva dronelor sau munițiilor de tip loitering. Ca argument, avem exemplul folosirii cu succes a dronelor Lancet pentru a vâna și a distruge obuziere autopropulsate Krab ([Technology.org](https://www.technology.org) 2024), similare celor din programul național de înzestrare.

Din perspectiva inamicului, perturbarea funcției luptei *mobilitatea și protecția* comportă două aspecte. În primul rând, cele prezentate mai sus privind mobilitatea și contramobilitatea forțelor proprii pot fi vizualizate în contrapartidă cu contramobilitatea și mobilitatea forțelor inamicului. În al doilea rând, protecția forței din perspectiva inamicului poate fi perturbată prin însăși existența, la nivelul structurilor de forțe proprii, a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. Acest aspect va impune un efort considerabil mai mare al inamicului în a-și asigura protecția forței pe o adâncime importantă a zonei de operații, unde pot fi întrebuițate aceste sisteme. Dintr-o altă viziune, eficiența obuzierelor autopropulsate de cal. 155 mm în focul de contrabaterie poate constitui un factor important în vulnerabilizarea structurilor de forțe de manevră inamice în anumite momente ale luptei, când acestea au o nevoie mai mare de sprijin prin foc – pentru înaintarea spre contact, pentru atacul unor poziții apărate, pentru executarea unui contraatac etc. Înzestrarea structurilor de forțe proprii cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm va constitui o amenințare permanentă la adresa capacității de luptă a inamicului, a eficienței sale operaționale sau la adresa libertății de mișcare a forțelor, amenințare care va trebui combătută sau atenuată prin măsuri active și pasive pe tot parcursul operației.

Operații informaționale (INFO OPS)

Înzestrarea structurilor de forțe cu sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm poate avea contribuții în cadrul funcției luptei *operații informaționale* sub diverse forme. În primul rând, dispunerea de astfel de sisteme moderne poate fi promovată și exploatată pentru stimularea moralului și voinței de luptă a forțelor proprii, aspecte cu impact direct asupra puterii de luptă a forței în ansamblul său. În al doilea rând, prezența sistemelor în zona de operații și eficiența operațională a acestora vor constitui elemente de propagandă pentru a descuraja inamicul sau pentru a-l influența din punct de vedere psihologic și moral. Un exemplu în acest sens este exploatarea bătăii maxime la care obuzierele autopropulsate de cal. 155 mm pot angaja ținte în dispozitivul inamic pentru a-l determina pe acesta să-și dispună concentrări de forțe sau de resurse la distanțe mărite de linia frontului, producând efecte asupra moralului forțelor sale din zona de operații la contact. Un astfel de rol au avut sistemele HIMARS în conflictul ruso-ucrainean (Kosoy 2024), iar din punctul meu de vedere, accesul la muniții de cal. 155 mm cu bătaie maximă de 50 km (European Security & Defence 2022) sau de 80 de km (Global Defense News 2024a) va permite, inclusiv obuzierelor autopropulsate, să „împingă” concentrările de resurse necesare inamicului în zona de operații de la contact.

Dintr-o altă perspectivă, în cadrul funcției luptei operații informaționale, s-ar putea valorifica „statutul” obuzierelor autopropulsate de țintă de mare valoare/țintă prioritară pentru inamic, cu scopul de a diminua capacitatea acestuia de a înțelege realitatea mediului operațional, stimulând senzorii acestuia prin acțiuni de foc și prin activități specifice, indicând multiple poziții de tragere, atacuri false sau noi direcții de efort la nivelul grupării de forțe proprii. Pot fi valorificate astfel caracteristicile tehnico-tactice superioare ale obuzierelor autopropulsate, în special în domeniul mobilității și al conducerii automatizate a focului. Menționez, ca exemplu de exploatare a statutului de țintă de mare valoare/țintă prioritară pentru inamic, rolul avut de sistemele HIMARS în inducerea în eroare a forțelor ruse prin concentrarea efortului, într-o primă fază, în regiunea Herson, urmată de o contraofensivă, executată în regiunea Harkov (Toroi 2024, 34).

În ceea ce privește perturbarea funcției luptei *operații informaționale* din perspectiva inamicului, obuzierele autopropulsate pot fi exploatate pentru a combate potențialul de propagandă al inamicului fie prin distrugerea fizică a unor componente, cum sunt sistemele de comunicații, fie prin anticiparea și contracararea dezinformării, în general, care are ca subiect sistemele obuzier autopropulsat de cal. 155 mm. Elementul esențial, din punctul meu de vedere, în perturbarea acestei funcții a luptei este conștientizarea ideilor susceptibile a fi folosite în propaganda inamicului, precum ineficiența operațională a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, distrugerea facilă a acestora sau utilizarea sistemelor de către forțele proprii într-un mod neconform legilor războiului, al normelor de drept internațional umanitar sau într-o manieră descrisă de operațiuni sub steag fals – desfășurate de inamic cu muniții de cal. 155 mm standard NATO. Conștientizarea acestor idei la

nivelul structurilor de forțe va facilita contracararea lor sau chiar exploatarea în cadrul funcției luptei *operații informaționale* proprii.

Sustenabilitate

Contribuția sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm în cadrul funcției luptei *sustenabilitate* constă, în primul rând, în protecția forțelor de sprijin logistic și a fluxurilor de resurse proprii prin combaterea sistemelor de sprijin prin foc ale inamicului. Așa după cum am precizat mai sus, mobilitatea crescută a obuzierelor autopropulsate (în special pe tiparul *shoot and scoot*), puterea mare de foc, aplicată cu precizie asupra țintelor la distanțe considerabile, existența sistemelor automatizate de conducere a focului, dar și a capabilităților moderne de detecție a artileriei inamice (incluse în același program de înzestrare sau deja existente la nivel național) vor permite ca aceste sisteme să fie folosite eficient în executarea focului de contrabaterie pentru a interzice lovirea elementelor sistemului logistic propriu sau perturbarea fluxurilor de resurse de toate tipurile.

Sustenabilitatea mai este asigurată și prin faptul că, așa după cum am menționat în analiza SWOT, noile sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm vor fi produse pe plan local, existând astfel posibilitatea menținerii stării de operativitate a acestora prin efort exclusiv național. Acest aspect este foarte important și a putut fi observat inclusiv în conflictul din Ucraina, unde posibilitatea asigurării continue cu subsamble sau cu diverse componente a făcut ca obuzierele autopropulsate de tip M109 să fie active și exploatate în luptă, în vreme ce alte sisteme similare mai moderne (PZH 2000 și Caesar) sufereau de anumite lipsuri privind menținerea lor în stare de operativitate (Hooper 2023).

Dintr-o altă perspectivă, având în vedere că sistemele de sprijin prin foc sunt, în general, mari consumatoare de resurse, în special din cauza munițiilor grele și voluminoase, ușurința în aprovizionarea (reaprovizionarea) acestor sisteme este benefică pentru întreg sistemul logistic al structurilor de forțe. De aici, rezultă o serie de contribuții ale noilor sisteme obuzier autopropulsat de cal. 155 mm pe linia sustenabilității, care constau în aspecte precum:

- reaprovizionarea automatizată (robotizată) cu muniții, datorită sistemelor K10, incluse în programul de înzestrare (Global Defense News 2024a);
- întrebuințarea munițiilor de cal. 155 mm, standard NATO, inclusiv a celor dirijate sau cu submuniții, ceea ce determină o eficiență potențial mai ridicată în angajarea țintelor;
- capacitatea de a executa misiuni de foc de tip MRSI (Multiple Rounds Simultaneous Impact) care poate îmbunătăți eficiența operațională a sistemelor în anumite situații.

Aceste contribuții privind întrebuințarea și reaprovizionarea cu muniții de cal. 155 mm facilitează exercitarea funcției luptei de sustenabilitate și, așa după cum am menționat mai sus, au potențialul de a influența ritmul și intensitatea acțiunilor atât la nivelul sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, cât și la nivelul structurilor de forțe de manevră pentru care acestea vor asigura sprijinul prin foc.

În ceea ce privește perturbarea funcției luptei *sustenabilitate* a inamicului, principala contribuție a sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm constă în „împingerea” surselor de aprovizionare și a concentrărilor de resurse de toate tipurile la distanțe mai mari față de zona de operații de la contact. Înzestrarea structurilor de forțe proprii cu astfel de sisteme va determina inamicul să-și dispună anumite elemente destinate sprijinului logistic dincolo de raza de acțiune a obuzierelor sau, în caz contrar, va fi nevoit să-și asume mai multe riscuri pentru a putea asigura continuitatea *sustenabilității* forțelor sale din zona de operații de la contact.

Concluzii

Cadrul operațional descris de funcțiile luptei este folosit, de regulă, ca un instrument aflat la dispoziția comandantului pentru a aborda în integralitate aspectele caracteristice unei operații. Prin intermediul funcțiilor luptei, se poate vizualiza modalitatea în care capacitățile disponibile structurii de forțe pot fi valorificate pentru îndeplinirea nevoilor operaționale. Totodată, funcțiile luptei pot fi exploatate pentru a identifica și a fundamenta noi cerințe ale structurilor de forțe în vederea îndeplinirii misiunii încredințate, în condițiile specifice confruntărilor moderne.

Utilitatea acestui instrument este evidențiată și prin faptul că este aplicabil și în analiza capacităților disponibile unui potențial inamic sau a capacităților existente la nivelul altui actor de interes din zona de operații. Acest aspect permite comandanților și statelor majore o mai bună înțelegere a mediului de confruntare, facilitând determinarea centrelor de greutate atât pentru forțele proprii, cât și pentru forțele inamicului sau pentru orice alt actor de interes prezent în zona de operații.

Modalitățile de îndeplinire a funcțiilor luptei într-o operație descriu capacitățile disponibile forței și, mai mult decât atât, facilitează înțelegerea întregului potențial al acestora care poate fi valorificat pentru îndeplinirea misiunii. Perspectiva contribuției sistemelor obuzier autopropulsat de cal. 155 mm, prezentată în cadrul acestei lucrări, vine ca o explorare a potențialului lor de a asista funcțiile luptei forțelor proprii, având, totodată, în vedere și potențialul acestor sisteme de a perturba funcțiile luptei la nivelul forțelor inamicului. În analiza realizată, am avut în vedere sistemul obuzier autopropulsat de cal. 155 mm ca o platformă de utilizare a întregii game de muniții de cal. 155 mm, standard NATO, fără a mă limita la tipurile de muniții prevăzute în contractul actual cu producătorul sistemelor. Am adus astfel și unele argumente privind utilitatea explorării întregului potențial al acestor capacități, atunci când sunt asociate cu sisteme de cercetare moderne, pe măsura posibilităților lor, și când întrebuințează muniții performante – muniții de precizie, precum M982Excalibur, de tip RAP cu bătaie mare sau de tip DPICM cu submuniții.

Referințe

- Altman, Howard.** 2023. "Ukraine Situation Report: M109 Paladins Are Proving Too Wily For Russian Gunners." <https://www.twz.com/ukraine-situation-report-m109-paladins-are-proving-too-wily-for-russian-gunners>.
- Curtifan, Tudor.** 2024a. „Offsetul pentru obuziere: K9 Tunetul va fi produs în colaborare cu industria din România. Dar într-o fabrică ridicată de la zero.” https://www.defenseromania.ro/offsetul-pentru-obuziere-k9-tunetul-va-fi-produs-in-colaborare-cu-industria-din-romania-dar-intr-o-fabrica-ridicata-de-la-zero_629372.html.
- . 2024b. „România vrea o linie proprie pentru muniția de 120 mm pentru Abrams, dar și 155 mm pentru K9. Doi giganți din industrie vor să se implice.” https://www.defenseromania.ro/romania-vrea-o-linie-proprie-pentru-munitia-de-120-mm-pentru-abrams-dar-si-155-mm-pentru-k9-doi-giganti-din-industrie-vor-sa-se-implice_629441.html.
- Department of the Army.** 2022. *FM 3-0 Operations*. USA: Department of the Army.
- European Security & Defence.** 2022. "Hanwha Defense & UK Team Thunder – The Future of Mobile Fires." <https://euro-sd.com/2022/09/sponsored-content/27272/hanwha-defense-uk-team-thunder-the-future-of-mobile-fires/>.
- Global Defense News.** 2024a. "Former US generals see Hanwha's K9 howitzer and K10 resupply vehicle as key assets for US Army modernization." <https://armyrecognition.com/news/army-news/army-news-2024/former-us-generals-see-hanwhas-k9-howitzer-and-k10-resupply-vehicle-as-key-assets-for-us-army-modernization>.
- . 2024b. "K9 Thunder." https://armyrecognition.com/military-products/army/artillery-vehicles-and-weapons/self-propelled-howitzers/k9-thunder-south-korea-uk#google_vignette.
- Hooper, Craig.** 2023. "New Ukraine Howitzers Make Headlines, While The M-109 Gun Toils In Obscurity." <https://www.forbes.com/sites/craighooper/2023/01/03/new-ukraine-howitzers-make-headlines-while-the-m-109-gun-toils-in-obscurity/>.
- Kosoy, Daniel.** 2024. "HIMARS, Ukraine's Original Game Changer." <https://united24media.com/war-in-ukraine/himars-ukraines-original-game-changer-1613>.
- Ministerul Apărării Naționale.** 2024. „Direcția Generală pentru Armamente.” <https://www.dpa.ro/programe-de-inzestrare/>.
- Namuwiki.** 2024. "K-9 self-propelled howitzer/operating bureau." <https://en.namu.wiki/w/K-9%20%EC%9E%90%EC%A3%BC%EA%B3%A1%EC%82%AC%ED%8F%AC/%EC%9A%B4%EC%9A%A9%EA%B5%AD>.
- NATO.** 2016. *Allied Joint Doctrine for Land Operations AJP-3.2*. NATO Standardization Office.
- . 2019. *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations AJP-3*. NATO: NATO Standardisation Office.
- . 2022. *Allied Joint Doctrine AJP-01*. NATO: NATO Standardisation Office.
- Newsweek.** 2024. "Strikes on Ukraine's Most Prized Assets Raise Alarm." <https://www.newsweek.com/ukraine-russia-strikes-helicopters-abrams-bradleys-1879148>.

Okoko, Janet Mola, Scott Tunison și Keith D. Walker. 2023. *Varieties of Qualitative Research Methods*. Saskatoon, Saskatoon: Springer Texts in Education.

Orjanu, Gheorghică. 2023. „HIMARS deschide uși. Artileria Armatei României a intrat în «clubul select» ASCA. SUA – rol cheie în primirea României în ASCA.” https://www.defenseromania.ro/himars-deschide-usi-artileria-armatei-romaniei-a-intrat-in-clubul-select-asca-sua-rol-cheie-in-primirea-romaniei-in-asca_622036.html.

—. 2024. „Reușită remarcabilă a obuzierelor K9 care vor intra și în dotarea României: Lovitură chirurgicală cu un proiectil sofisticat american Excalibur (Video).” https://www.defenseromania.ro/reusita-remarcabila-a-obuzierelor-k9-care-vor-ajunge-si-in-dotarea-romaniei-lovitura-chirurgicala-cu-un-proiectil-sofisticat-american-excalibur-video_629615.html.

SMFT. 2017. *Doctrina operațiilor forțelor terestre F.T.-1*. București: SMFT.

SMG. 2011. *Doctrina Armatei României SMG-103*. București: Ministerul Apărării Naționale.

—. 2014. *Doctrina pentru operații întrunite a Armatei României SMG/ PF-3*. București: Ministerul Apărării Naționale.

Soare, Andreea. 2024. „Monitorul Apărării și Securității.” <https://monitorulapararii.ro/romania-a-semnat-contractul-pentru-obuzierele-autopropulsate-k9-tunet-1-55050>.

Technology.org. 2024. ”Ukraine is very happy with the Krab howitzer, but it does have a weakness.” <https://www.technology.org/2024/05/09/ukraine-is-very-happy-with-the-krab-howitzer-but-it-does-have-a-weakness/>.

Toroi, George-Ion. 2024. ”A theoretical analysis of the art of deception.” *Strategic Impact* 25-47.

Ukrinform. 2024. ”Poland to sell 60 Krab self-propelled howitzers to Ukraine.” <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3497984-poland-to-sell-60-krab-selfpropelled-howitzers-to-ukraine.html>.

Rolul României în implementarea politicilor NATO și UE la nivel regional

Romania's role in implementing NATO and EU policies at the regional level

Col. (Rz.) prof.univ.Dr. Daniel DUMITRU*
Cpt.ing.Drd. Bogdan-Constantin PAGNEJER**

*Academia Tehnică Militară „Ferdinand I”, București
e-mail: daniel_dumitru64@yahoo.com

**Informații și securitate națională – Universitatea Națională de Apărare „Carol I” București
e-mail: bogdan.pagnejer@yahoo.com

Abstract

România joacă un rol esențial în implementarea politicilor NATO și Uniunii Europene (UE) la nivel regional, având în vedere poziția sa geostrategică, istoria sa recentă și angajamentele internaționale. Importanța misiunilor statului român, aflate în plină desfășurare, sunt reflectate de războiul declanșat de Rusia în Ucraina, dar și de presiunile externe asupra Republicii Moldova. România a demonstrat un angajament constant față de Ucraina atât din perspectiva umanitară, cât și din cea militară și economică, fiind un partener de încredere în acest context regional complex. Dezvoltarea relației cu Republica Moldova reprezintă o prioritate a politicii externe a României, fondată pe comuniunea de istorie, limbă, tradiții și cultură și pe susținerea aspirațiilor europene ale statului vecin. Putem concluziona că România are un rol proactiv în cadrul NATO și UE, contribuind la securitatea regională, promovând stabilitatea și cooperarea economică și susținând valorile fundamentale ale Uniunii Europene. Această implicare este esențială nu doar pentru România, ci și pentru întreaga regiune, în contextul provocărilor actuale de securitate și geopolitice.

Romania plays a key role in the implementation of NATO and European Union (EU) policies at regional level, given its geostrategic position, recent history and international commitments. The importance of Romania's ongoing missions is reflected in the war unleashed by Russia in Ukraine, as well as external pressure on the Republic of Moldova. Romania has demonstrated a constant commitment to Ukraine, both from a humanitarian perspective, on one hand, and from a military and economic perspective, on the other, being a reliable partner in this complex regional context. The development of our relationship with Republic of Moldova represents a priority of Romanian external affairs, forged on the communion of history, language, traditions and culture and on supporting the European aspirations of the neighboring state. We may conclude that Romania plays a proactive role in NATO and the EU, contributing to regional security, promoting economic stability and cooperation and supporting the fundamental values of European Union. This involvement is essential not only for Romania, but also for the entire region, in the context of the current security and geopolitical challenges.

Cuvinte-cheie:

NATO; UE; România; sprijin; relații; cooperare; parteneriat; stabilitate regională.

Keywords:

NATO; EU; Romania; support; relations; relations; cooperation; partnership; regional stability.

Info articol

Primit: 14 februarie 2025; Evaluat: 3 martie 2025; Acceptat: 10 martie 2025; Disponibil online: 2 aprilie 2025

Citare: Dumitru, D. și B.C. Pagnejer. 2025. „Rolul României în implementarea politicilor NATO și UE la nivel regional”.

Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 14(1): 101-116. <https://doi.org/10.53477/2065-8281-25-07>

Considerații preliminare

Carta Albă a Apărării, precum și *Strategia Națională de Apărare a Țării* și *Strategia Militară a României* fac referire, în conținutul lor, la rolul României în asigurarea securității laturii estice a Uniunii Europene și, implicit, a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord. Consolidarea caracterului de putere regională a României se realizează în raport cu o serie de factori de natură interstatală sau cu relațiile pe care aceasta le deține cu alte state aliatae, partenere sau concurente. Factorii de natură internă, precum activitatea politică, stabilitatea economică și dezvoltarea sistemului de securitate și apărare a țării influențează poziționarea României în cadrul organizațiilor din care face parte.

De asemenea, amenințările, riscurile și vulnerabilitățile la care statul român este supus reprezintă elemente care influențează în mod decisiv felul în care România își îndeplinește obiectivele pe care și le propune privind securitatea euroatlantică. Amplificarea competiției pentru resursele strategice, pentru căile de transport și piețele de desfacere a determinat reconsiderarea rolului sud-estului Europei în ecuația de securitate europeană și euroatlantică (Ministerul Apărării Naționale 2021).

În plus, războiul din Ucraina influențează securitatea nu doar a României, ci și a întregii Uniuni Europene, inclusiv a Alianței Nord-Atlantice. Tipurile de amenințări la care este supusă, în principal, România și în fața cărora trebuie să demonstreze capacitate de adaptare și reziliență, din postura de pol de stabilitate regional, sunt reprezentate de:

- proximitatea geografică – România și celelalte state care se învecinează cu unul dintre cele două țări beligerante resimt în mod direct efectul acțiunilor militare, desfășurate pe teritoriul Ucrainei;
- refugiați și criza umanitară – din momentul începerii conflictului armat dintre Federația Rusă și Ucraina, România a devenit un punct important de sprijin pentru statul și poporul ucrainean, prin acțiuni desfășurate pentru a limita pe cât posibil agravarea crizei umanitare sub care se regăsea Ucraina, primirea și găzduirea refugiaților devenind unul dintre obiectivele primordiale pentru România și pentru celelalte state membre ale Uniunii Europene;
- amenințări cibernetice și hibride – campanii de dezinformare privind subminarea sprijinului pentru Ucraina, în principal în mediul online;
- afectarea stării de securitate din regiunea Mării Negre și apariția de riscuri pentru navigație – așa cum regăsim într-un studiu, realizat de Institutul pentru Studiul Războiului (DIGI24.ro 2024), *Federația Rusă respinge posibilitatea înghețării liniei frontului și insistă pentru capitularea Ucrainei*. În acest sens, liniile de navigare la Marea Neagră suferă tot mai mult, iar România are rolul de a asigura pe cât posibil navigarea liberă prin realizarea de patrulare care să identifice eventualele mine care pot pune în pericol ambarcațiunile. Forțele Navale din Bulgaria, din România și Turcia cooperează pentru lupta împotriva minelor din Marea Neagră în cadrul misiunii MCM Black Sea. *Contribuția României la operațiunile militare, sub egida MCM Black Sea, se execută cu*

aprobarea ministrului apărării naționale, în funcție de cerințele operaționale și de evoluția activității misiunii acesteia (Parlamentul României 2024);

- criza energetică și alimentară – UE condamnă cu fermitate extinderea semnificativă a legislației restrictive și represiunea sistematică și tot mai intensă împotriva societății civile și apărătorilor drepturilor omului, precum și reprimarea neîntreruptă a mass-mediei independente, a jurnaliștilor și lucrătorilor din mass-media, a membrilor opoziției politice și a altor voci critice, active în Federația Rusă și în afara țării. Sancțiunile impuse au vizat interdicții de călătorie pentru persoanele fizice, înghețarea activelor pentru persoanele fizice și entități și interdicția de a pune fonduri sau resurse economice la dispoziția celor incluși pe listă. În plus, *acest regim introduce restricții comerciale asupra exportului de echipamente care ar putea fi folosite în scopul represiunii interne, precum și asupra echipamentelor, tehnologiilor sau produselor software, destinate, în principal, utilizării în securitatea informațiilor și în monitorizarea sau interceptarea telecomunicațiilor (Consiliul Uniunii Europene, fără an).*

Importanța misiunilor statului român, aflate în plină desfășurare, sunt reflectate de războiul declanșat de Rusia în Ucraina, dar și de presiunile externe asupra Republicii Moldova.

În cele ce urmează, vom defini o parte dintre acțiunile pe care România le-a întreprins și le întreprinde pentru sprijinirea țărilor din proximitate în vederea asigurării stabilității în regiune.

Sprijinul multidimensional al României pentru Ucraina

Din cauza continuării agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, în ultima perioadă România a desfășurat acțiuni de sprijinire pe multiple planuri a Ucrainei și a cetățenilor ucraineni, incluzând eforturi de natură politico-diplomatică, economică, financiară, umanitară sau sectorială, vizând, totodată, promovarea aplicării instrumentelor dreptului internațional sau combaterea crizei alimentare globale.

În cadrul tuturor formatelor de colaborare multilaterală, inclusiv la nivelul Consiliului de Securitate și al Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, România și-a menținut poziția exprimată anterior, de condamnare a agresiunii ruse împotriva Ucrainei. A fost reafirmat sprijinul ferm al României pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, precum și sprijinul acordat pe multiple paliere atât timp cât va fi necesar.

Până acum, România a oferit un sprijin semnificativ Ucrainei pe mai multe planuri, în contextul conflictului din estul acesteia și al anexării Crimeei de către Rusia:

- *Asistență umanitară:* România a trimis ajutoare umanitare, inclusiv alimente, medicamente și bunuri de strictă necesitate, pentru a sprijini populația ucraineană afectată de conflict;

- *Refugiați*: țara noastră este unul dintre statele care au primit un număr mare de refugiați ucraineni, oferindu-le adăpost, asistență medicală și alte forme de suport;
- *Srijin militar*: România a contribuit la eforturile internaționale de sprijin militar pentru Ucraina, prin exerciții comune și schimburi de informații, inclusiv prin furnizarea de echipamente și armament;
- *Cooperare diplomatică*: statul român a susținut și susține Ucraina în cadrul organizațiilor internaționale, pledând pentru găsirea unor soluții prin care să se ajungă la încheierea conflictului și la o pace justă și durabilă, care să asigure integritatea teritorială a Ucrainei;
- *Proiecte economice*: România a încercat să sprijine economia ucraineană prin intermediul unor proiecte de infrastructură și de cooperare economică și și-a manifestat dorința pentru implicarea în reconstrucția Ucrainei;
- *Securitate energetică*: statul român a întreprins demersuri pentru a diversifica sursele de energie și a sprijinit Ucraina în accesarea unor resurse energetice alternative, reducând astfel dependența de Rusia;
- *Solidaritate regională*: sprijinul României pentru Ucraina este parte a unei strategii mai largi de solidaritate în regiunea Europei de Est, având în vedere nevoia de a contracara influența rusă și de a promova stabilitatea.

România a sprijinit adoptarea, la 24 februarie 2025, a rezoluției Adunării Generale ONU, care identifică Rusia drept stat agresor și solicită retragerea trupelor de pe teritoriul Ucrainei. Rezoluția a fost adoptată în contextul evenimentelor organizate pentru marcarea a trei ani de la debutul agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei și urmărește întreprinderea demersurilor privind asigurarea unei păci cuprinzătoare, juste și durabile în Ucraina ([Consiliul de securitate al ONU 2025](#)). Totodată, țara noastră a continuat și continuă să exprime ferm sprijinul pentru formula pentru pace, care să aducă la aceeași masă, pe lângă beligeranți, atât Statele Unite ale Americii, cât și Uniunea Europeană, ale cărei state membre sunt direct interesate în asigurarea unui cadru de pace justă și durabilă, cu sublinierea necesității reaşezării granițelor la forma recunoscută internațional.

Ca urmare a deciziei unilaterale a Federației Ruse de a nu prelungi *Inițiativa privind Cerealele la Marea Neagră (17 iulie 2023)*, România, în coordonare cu Comisia Europeană, cu Statele Unite ale Americii, cu Ucraina și Republica Moldova, a implementat măsuri complexe în vederea creșterii sustenabile a capacității de facilitare a exporturilor de cereale ucrainene.

Printre măsurile concrete adoptate de România, s-au numărat:

- 1) creșterea capacității de tranzit la toate punctele de trecere a frontierei cu Ucraina și Republica Moldova;
- 2) reabilitarea și redeschiderea segmentelor de cale ferată cu ecartament larg de pe teritoriul României;
- 3) extinderea capacităților de preluare în portul Constanța și în porturile de la Dunărea Maritimă;

- 4) creșterea capacității de tranzit pe Canalul Sulina;
- 5) deschiderea de noi puncte de trecere a frontierei cu Ucraina.

Astfel, la finalul anului 2023, 70% din exporturile de cereale ale Ucrainei erau livrate prin coridoarele de transport ale României. De subliniat că, de la începutul conflictului până în prezent, un total de peste 55 de milioane de tone de cereale ucrainene și de produse derivate au tranzitat teritoriul țării noastre către piețele internaționale, inclusiv către regiunile cele mai vulnerabile ale globului.

În plus, România a participat activ la negocierile care au condus la adoptarea de către Comitetul Miniștrilor al Consiliului European, la 12 mai 2023, a Acordului parțial extins, privind instituirea *Registrului daunelor cauzate de agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei*.

Suntem de părere că România va rămâne un partener ferm al Ucrainei, continuând să susțină întărirea capacităților de apărare ale țării vecine, contribuind, astfel, la consolidarea securității regiunii Mării Negre, stabilitatea acestei zone fiind crucială pentru întreaga Europă. Țara noastră are un rol activ în consolidarea capacităților de apărare ale Kievului prin donarea unui sistem Patriot și, de asemenea, prin realizarea Centrului European de Instruire F-16 de la Fetești și începerea activităților în cadrul acestuia, unde se pot pregăti și piloți ucraineni. Considerăm că aceste eforturi sunt esențiale nu doar pentru capacitatea de apărare a Ucrainei, ci și pentru securitatea întregii regiuni.

În concluzie, putem afirma că România a demonstrat un angajament constant față de Ucraina atât din perspectivă umanitară, cât și din cea militară și economică, fiind un partener de încredere în acest context regional complex. Aceste acțiuni reflectă angajamentul României față de stabilitatea regională și solidaritatea cu poporul ucrainean, în fața provocărilor cu care se confruntă.

Sprijinul acordat Republicii Moldova

Dezvoltarea relației cu Republica Moldova reprezintă o prioritate a politicii externe a României, fondată pe comuniunea de istorie, limbă, tradiții și cultură și pe susținerea aspirațiilor europene ale statului vecin. Pe aceste baze, reperele fundamentale ale relației – strâns interconectate între ele – sunt:

- sprijin pentru parcursul european al Republicii Moldova;
- intensificarea cooperării concrete, pentru racordarea strânsă a Republicii Moldova la România și la spațiul european, în beneficiul cetățenilor Republicii Moldova.

Aprofundarea relațiilor privilegiate cu Republica Moldova se bazează pe aplicarea unui parteneriat cu vocație europeană atât în plan politic, cât și economic, încheiat între cele două țări în anul 2010, pentru integrarea europeană a Republicii Moldova ([Guvernul României 2010](#)).

Activitatea diplomatică a României s-a concentrat și se concentrează, în principal, pe acordarea de sprijin în plan bilateral, pe mobilizarea în continuare a sprijinului internațional pentru Republica Moldova și pe susținerea integrării europene a acesteia. Astfel, în contextul în care Republica Moldova a continuat să se confrunte cu efectele negative ale agresiunii ilegale și nejustificate a Federației Ruse împotriva Ucrainei și a trebuit să implementeze în mod accelerat reformele europene, necesare obținerii deciziei de începere a negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană, România s-a remarcat și se remarcă, în continuare, drept cel mai vocal susținător al Republicii Moldova la nivel european.

Un punct special pe agenda diplomatică a României l-a reprezentat obținerea de către Republica Moldova a deciziei de începere a negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană. Astfel, decizia favorabilă a Consiliului European din 14 - 15 decembrie 2023 constituie un succes cu adevărat istoric pentru Republica Moldova și o recunoaștere a eforturilor diplomatice și politice intense, depuse de România, pentru sprijinirea Chișinăului, în baza Parteneriatului strategic bilateral pentru integrarea europeană a Republicii Moldova.

România continuă să susțină soluționarea pe cale politică a dosarului transnistrean, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova, în cadrul frontierelor sale recunoscute internațional și fără afectarea orientării sale proeuropene.

Suntem de părere că trebuie evidențiată contribuția proiectelor de cooperare bilaterală, derulate de România în Republica Moldova, la îmbunătățirea condițiilor de viață ale tuturor cetățenilor Republicii Moldova (finanțarea renovării a peste 1.100 de grădinițe; donația a aproximativ 200 de microbuze școlare pentru instituții de învățământ; burse de studii; programe de pregătire pentru profesori; tabere de vară pentru elevi și profesori; renovarea de edificii culturale; operaționalizarea SMURD pe teritoriul Republicii Moldova; programe de colaborare, schimburi de experiență și bune practici la nivelul tuturor instituțiilor administrației publice centrale ș.a.).

Sprijinul României pentru integrarea europeană și euroatlantică a Republicii Moldova se manifestă printr-o serie de măsuri și inițiative, care pot fi structurate în următoarele categorii:

- *Asistență financiară și tehnică*: țara noastră oferă suport financiar sub formă de granturi și împrumuturi, destinate implementării reformelor necesare pentru integrarea europeană. De asemenea, se oferă asistență tehnică prin programe de formare și consultanță pentru instituțiile moldovenești;
- *Cooperare bilaterală*: România colaborează cu Republica Moldova în diverse domenii, inclusiv economie, justiție, educație și sănătate. Aceste colaborări sunt menite să ajute Moldova să se alinieze standardelor europene;
- *Sprijin diplomatic*: statul român promovează interesele Republicii Moldova în cadrul instituțiilor internaționale și europene, pledând pentru o mai mare integrare a Moldovei în structurile euroatlantice, cum ar fi Uniunea Europeană și NATO;

- *Proiecte de infrastructură*: România contribuie la dezvoltarea infrastructurii în Republica Moldova, inclusiv în domeniul transporturilor și energiei, pentru a facilita conectivitatea și integrarea în piața europeană;
- *Dialog cultural și educațional*: țara noastră sprijină programele de schimb cultural și educațional, inclusiv burse pentru studenții moldoveni, care facilitează accesul la educație în România și care promovează valorile europene;
- *Sprijin în procesul de reformă*: România oferă expertiză și suport în implementarea reformelor necesare în domenii precum justiția, administrația publică și lupta împotriva corupției, esențiale pentru progresele în drumul spre integrarea europeană;
- *Sprijin politic*: statul român își exprimă deschis sprijinul pentru parcursul european al Republicii Moldova, inclusiv prin declarații oficiale și angajamente în cadrul întâlnirilor bilaterale și multilaterale.

În plan instituțional, au fost dezvoltate instrumente noi pentru susținerea dialogului politic și a cooperării bilaterale, astfel:

- Comisia interguvernamentală România – Republica Moldova pentru integrare europeană;
- Comisia comună pentru integrare europeană între Parlamentul României și Parlamentul Republicii Moldova.

Concluzionând, apreciem că aceste acțiuni reflectă angajamentul României de a susține Republica Moldova în parcursul său european și de a contribui la stabilitatea și prosperitatea regiunii. România este ferm angajată în susținerea procesului de reforme democratice și de modernizare de ansamblu a statului vecin. Sprijinul României a facilitat, în momente-cheie, avansarea agendei europene a Republicii Moldova și atingerea obiectivelor de etapă, legate de liberalizarea vizelor și semnarea Acordului de Asociere.

Relațiile cu alte state europene

România urmărește consolidarea rolului și profilului său prin implicarea activă în procesul decizional la nivel UE, prin menținerea racordării la nucleul statelor care promovează consolidarea UE, în paralel cu menținerea dialogului cu toate statele membre, urmărindu-se teme de interes la nivel european pentru România.

Țara noastră a sprijinit recunoașterea calității de candidat pentru Georgia, deschiderea negocierilor de aderare cu Bosnia și Herțegovina, la momentul atingerii nivelului necesar de îndeplinire a criteriilor de aderare, alături de consolidarea viziunii la nivelul UE, în favoarea politicii de extindere în regiunea Balcanilor de Vest, evidențiind constant atât valențele geopolitice, cât și importanța menținerii unei dinamici pozitive, bazate pe calitatea reformelor și pe atașamentul față de valorile europene al statelor partenere.

Sprijinul României pentru integrarea în Uniunea Europeană a țărilor din Balcani se manifestă prin mai multe canale și inițiative:

- *Diplomație activă*: România a fost un susținător constant al extinderii UE în regiunea Balcanilor de Vest. Prin intermediul dialogului diplomatic, România promovează integrarea țărilor din Balcani în structuri europene și sprijină reformele necesare pentru îndeplinirea criteriilor de aderare;
- *Cooperare regională*: statul român participă la diverse inițiative regionale, cum ar fi *Procesul de la București*, care vizează consolidarea cooperării dintre statele din Balcanii de Vest și Uniunea Europeană. Aceste platforme facilitează dialogul și colaborarea în domenii precum economia, securitatea și dezvoltarea durabilă;
- *Asistență tehnică și financiară*: România oferă asistență tehnică și financiară țărilor din Balcani pentru a le ajuta să implementeze reformele necesare pentru integrarea europeană. Aceasta include sprijin în domeniul statului de drept, al buneii guvernări și dezvoltării economice;
- *Proiecte culturale și educaționale*: țara noastră încurajează schimburile culturale și educaționale cu țările din Balcani, promovând astfel înțelegerea reciprocă și cooperarea dintre popoare;
- *Participarea la misiuni internaționale*: România contribuie la misiuni internaționale în Balcanii de Vest, inclusiv în cadrul NATO și al altor organizații internaționale, pentru a sprijini stabilitatea și securitatea în regiune;
- *Susținerea reformelor europene*: țara noastră încurajează țările din Balcani să continue procesul de reformă, subliniind importanța respectării standardelor europene în domenii precum justiția, drepturile omului și economia de piață.

Considerăm că, prin aceste măsuri, România își afirmă angajamentul față de stabilitatea și prosperitatea regiunii Balcanilor de Vest, sprijinind, în același timp, parcursul european al acestor țări.

Relațiile dintre România și Franța sunt caracterizate de o istorie îndelungată și de o cooperare strânsă în mai multe domenii, inclusiv economic, cultural și militar, câteva aspecte relevante fiind reprezentate de:

- *Istorie*: relațiile bilaterale au început să se contureze în secolul al XIX-lea, iar Franța a avut un impact semnificativ asupra modernizării României, în special în domeniul educației, arhitecturii și administrației;
- *Cooperare economică*: Franța este unul dintre principalii parteneri comerciali ai României, iar mulți investitori francezi au activități în diferite sectoare, cum ar fi energia, telecomunicațiile și industria auto;
- *Cultură*: relațiile culturale sunt foarte puternice, cu un interes reciproc pentru limbile și tradițiile fiecărei țări. Franța a avut un impact considerabil asupra literaturii și artei românești, iar România este cunoscută pentru diversitatea sa culturală;
- *Politică și securitate*: România și Franța colaborează strâns în cadrul organizațiilor internaționale, cum ar fi Uniunea Europeană și NATO. Ambele țări împărtășesc valori comune legate de democrație, de statul de drept și de respectarea drepturilor omului;

- *Proiecte comune*: cele două țări lucrează împreună la diverse proiecte, inclusiv în domeniul infrastructurii, educației și cercetării. De asemenea, există inițiative comune pentru promovarea dialogului intercultural și mobilității tinerilor;
- *Diaspora*: comunitatea românească din Franța este una dintre cele mai mari din Europa, iar aceasta contribuie la consolidarea legăturilor dintre cele două țări.

În concluzie, apreciem că relațiile dintre România și Franța sunt solide și diversificate, bazate pe o istorie comună și pe interese economice, culturale și politice convergente. Aceste legături continuă să se dezvolte și să se adâncească, în contextul provocărilor internaționale contemporane. Legăturile tradiționale și cooperarea bilaterală eficientă au imprimat un nou dinamism Parteneriatului Strategic dintre România și Republica Franceză, în mod special pe fondul situației de securitate complexe în plan regional și al nevoii de unitate la nivel european și aliat, aspect reflectat în asumarea de către Franța a rolului de națiune - cadru a Grupului de Luptă al NATO în România.

Dialogul bilateral a fost intensificat pe multiple paliere și la diferite niveluri, un moment de referință fiind reprezentat de vizita oficială a ministrului afacerilor externe al României la Paris, la 20 noiembrie 2023. Aceasta a evidențiat importanța acordată de cele două state consolidării și extinderii relației bilaterale de Parteneriat Strategic, întemeiată pe dialog dinamic, cooperare economică și sectorială substanțială și pe legături istorice și culturale puternice între cele două popoare.

În egală măsură, România a acordat și acordă în continuare o atenție deosebită aprofundării dialogului și cooperării cu Republica Federală Germania, ținând cont de caracterul privilegiat, cu valențe strategice, al relației bilaterale. Vizitele la București ale Cancelarului federal și ale Președintelui federal, precum și vizitele la Berlin ale Președintelui și Prim-ministrului român au contribuit în mod semnificativ la consolidarea cooperării româno-germane și la promovarea inițiativelor de colaborare strategică.

A existat o foarte bună colaborare cu partea germană în organizarea celei de-a patra ediții a conferinței ministeriale a *Platformei de sprijin pentru Republica Moldova* (Chișinău, 17 octombrie 2023), eveniment important din perspectiva priorității majore de politică externă a României, respectiv susținerea parcursului european al Republicii Moldova. Totodată, în perioada 14-16 iunie 2023, a fost organizată, la Timișoara, cea de-a XVI-a ediție a *Comisiei guvernamentale româno-germane privind problematica etnicilor germani din România*.

Putem afirma că relațiile dintre România și Germania au o istorie complexă, caracterizată de interacțiuni economice, culturale și politice, manifestate printr-o serie de aspecte cheie, astfel:

- *Istoria și diaspora*: relațiile dintre cele două țări au fost influențate de migrarea comunităților germane în Transilvania și în alte regiuni ale României. Aceste

comunități au avut un impact semnificativ asupra dezvoltării culturale și economice a regiunii;

- *Politica*: după căderea comunismului în 1989, Germania a jucat un rol important în sprijinul procesului de integrare europeană a României. Germania a fost un susținător al aderării României la Uniunea Europeană, realizată în anul 2007;

- *Economia*: Germania este unul dintre cei mai mari parteneri comerciali ai României. Investițiile germane în România sunt semnificative, acoperind sectoare precum industria auto, tehnologia informației, construcțiile și energia. Relațiile economice au fost consolidate prin acorduri bilaterale și prin colaborări în cadrul Uniunii Europene;

- *Cultura și educația*: există o colaborare culturală activă între cele două țări, inclusiv schimburi academice și programe de cooperare. Limbile germană și română sunt studiate în școli, iar instituții culturale germane, cum ar fi Goethe-Institut, promovează limba și cultura germană în România;

- *Provocări și perspective*: deși relațiile sunt, în general, pozitive, există provocări, cum ar fi migrarea forțată a românilor în Germania, în căutarea unor oportunități mai bune de muncă. Cu toate acestea, cooperarea continuă să se dezvolte, cu accent pe sustenabilitate, inovare și dezvoltare economică.

În concluzie, considerăm că relațiile dintre România și Germania sunt caracterizate de o cooperare strânsă și diversificată, cu multe perspective de dezvoltare în viitor.

România continuă dezvoltarea relațiilor cu Polonia, sub auspiciile Parteneriatului Strategic, înregistrându-se progrese semnificative în implementarea *Planului de acțiuni 2022-2026*, cu scopul atingerii obiectivelor convergente în domenii prioritare, precum securitatea și apărarea, dezvoltarea economică și a infrastructurii ([Ministerul Afacerilor Externe 2022](#)). Ultimii ani au reflectat dinamica susținută a cooperării bilaterale la nivel înalt, prin desfășurarea, la București, a celei de-a patra runde de consultări interguvernamentale și prin întreprinderile la nivel de președinte și prim-ministru, care au prilejuit inclusiv avansarea obiectivelor comune în planul securității, în context bilateral, în cadrul NATO și la nivel regional.

Relațiile dintre România și Polonia au o istorie îndelungată și sunt caracterizate de o cooperare strânsă în diverse domenii, inclusiv politică, economică și culturală. Cele două țări sunt membre ale Uniunii Europene și ale NATO, ceea ce le oferă un cadru comun de colaborare, astfel:

- *Istoric*: atât România, cât și Polonia au avut perioade de colaborare în istoria lor, în special în contextul luptei pentru independență și suveranitate națională. După căderea comunismului, relațiile bilaterale s-au întărit, ambele țări având interese comune în promovarea democrației, stabilității regionale și integrării europene;

- *Cooperare economică*: România și Polonia au înregistrat progrese semnificative în cooperarea economică, cu un volum crescut al schimburilor comerciale. Ambele țări colaborează în cadrul inițiativelor regionale, cum

ar fi *Grupul de la Vișegrad*, și au încheiat acorduri bilaterale pentru a sprijini investițiile și schimburile comerciale;

- *Politică și securitate*: pe plan politic, România și Polonia colaborează strâns în cadrul organizațiilor internaționale, precum NATO și Uniunea Europeană. Ambele țări își împărtășesc viziuni similare în ceea ce privește securitatea regională, inclusiv în fața provocărilor externe, cum ar fi amenințările din partea Rusiei;

- *Cultură și educație*: relațiile culturale dintre România și Polonia sunt susținute prin diverse schimburi academice, prin proiecte culturale și evenimente comune. De asemenea, comunitățile poloneze din România și cele românești din Polonia contribuie la consolidarea legăturilor bilaterale.

Putem concluziona că, în general, relațiile dintre România și Polonia sunt solide și în continuă dezvoltare, bazate pe interese comune și pe valori similare. Colaborarea dintre cele două țări este esențială pentru stabilitatea și prosperitatea regiunii centrale și estice a Europei.

În relația cu Republica Bulgaria, un reper fundamental este reprezentat de semnarea *Declarației de Parteneriat Strategic*, la 15 martie 2023, de către președinții celor două state, cu prilejul vizitei oficiale a președintelui României la Sofia. Decizia a imprimat o dinamică accelerată dialogului bilateral la nivel înalt, în contextul interesului, manifestat de ambele părți, de avansare a cooperării sectoriale bilaterale, precum și al obiectivelor comune pe plan european, inclusiv din perspectiva aderării la spațiul Schengen (realizată, în totalitate, la începutul acestui an). O componentă importantă a dialogului bilateral a avut în vedere dezvoltarea interconectivității regionale, în special pe dimensiunile transporturi și energie, tematici abordate inclusiv în format trilateral, România – Republica Bulgaria – Republica Elenă, la nivelul șefilor de guvern (Varna, octombrie 2023).

Se poate afirma că relațiile dintre România și Bulgaria sunt caracterizate printr-o cooperare strânsă, dar și prin provocări istorice. Cele două țări sunt vecine, având o frontieră comună de aproximativ 608 kilometri, iar ambele sunt membre ale Uniunii Europene și ale NATO.

Dintre aspectele pozitive, putem enumera:

- *Cooperarea economică*: România și Bulgaria au avut progrese în colaborarea economică, incluzând comerțul bilateral și investițiile. Proiectele comune de infrastructură, cum ar fi cele legate de transport și energie, sunt esențiale pentru dezvoltarea regională;

- *Proiectele transfrontaliere*: există numeroase inițiative de cooperare în cadrul programelor transfrontaliere, care vizează dezvoltarea regională și îmbunătățirea condițiilor de viață pentru cetățenii din ambele țări;

- *Colaborarea în domeniul securității*: fiind membre ale NATO, România și Bulgaria colaborează strâns în domeniul securității regionale, participând la exerciții comune și la inițiative de apărare.

Principalele provocări sunt reprezentate de:

- *Problemele istorice*: relațiile dintre cele două țări au fost influențate de diverse evenimente istorice, inclusiv de conflicte teritoriale și tensiuni etnice. Acestea pot genera uneori neînțelegeri sau dispute;
- *Discuțiile pe teme de mediu*: unele proiecte de dezvoltare, cum ar fi cele legate de apărarea mediului și utilizarea resurselor de apă din Dunăre, pot genera neînțelegeri sau conflicte de interese;
- *Integrarea europeană*: deși ambele țări sunt membre ale Uniunii Europene, există unele diferențe în ceea ce privește nivelul de dezvoltare și integrare în structurile europene, ceea ce poate influența colaborarea.

În concluzie, suntem de părere că, în general, relațiile dintre România și Bulgaria sunt construite pe o bază de cooperare și interdependență, dar și pe provocări istorice și contemporane. Colaborarea continuă în domeniul economic, cultural și de securitate este esențială pentru consolidarea acestor relații și pentru promovarea stabilității în regiune.

În raporturile cu Ungaria, România promovează o abordare deschisă, transparentă, pragmatică, bazată pe încredere reciprocă, cu obiectivul edificării unei relații bilaterale pe o logică de respect reciproc și în spiritul unui parteneriat strategic autentic. Rezultatele înregistrate în ultima perioadă, în ceea ce privește relansarea dialogului bilateral, sunt pozitive și substanțiale, jalonate de discuții concentrate pe proiecte concrete și de substanță, reflectând interesul comun de a consolida cooperarea bilaterală în logica *Tratatului Politic* și a *Parteneriatului Strategic bilateral* (Ministerul Afacerilor Externe 2002). În contextul creșterii dinamicii dialogului bilateral, la toate nivelurile, la 11 octombrie 2023 a avut loc vizita Președintelui României la Budapesta, prima vizită a unui președinte român în capitala Ungariei în ultimii 14 ani, moment cu semnificație și simbolică aparte.

Putem spune că relațiile dintre România și Ungaria au fost caracterizate, de-a lungul istoriei, de o complexitate semnificativă, influențată de factori istorici, politici, economici și culturali. Dintre aspectele importante, putem enumera:

- *Istoric*: relațiile dintre cele două țări au fost influențate de perioada în care Transilvania a făcut parte din Regatul Ungariei. După Primul Război Mondial și Tratatul de la Trianon din 1920, Transilvania a fost cedată României, ceea ce a dus la tensiuni între cele două națiuni;
- *Minoritatea maghiară din România*: Ungaria are o comunitate semnificativă de cetățeni români de origine maghiară, în special în Transilvania. Aceasta a fost o sursă de tensiune, dar și de cooperare, în funcție de contextul politic;
- *Cooperare economică*: în ultima perioadă, România și Ungaria au dezvoltat relații economice strânse, cu multe investiții reciproce și cooperare în domenii precum infrastructura, energia și comerțul;
- *Aspecte politice*: politica externă a ambelor țări a influențat relațiile bilaterale. De exemplu, apropierea României de Uniunea Europeană și de NATO a fost, uneori, percepută cu suspiciune de partea ungară, în timp ce România a avut

îngrijorări legate de retorica naționalistă din Ungaria;

- *Colaborarea în cadrul Uniunii Europene*: România și Ungaria lucrează împreună în cadrul instituțiilor europene, dar au și viziuni diferite asupra unor probleme, cum ar fi migrația sau politica agricolă;
- *Tensiuni recente*: tensiunile pot apărea din cauza unor declarații politice sau a unor probleme legate de drepturile minorităților. De exemplu, discuțiile despre autonomia Ținutului Secuiesc pot genera reacții negative în România.

În concluzie, apreciem că relațiile dintre România și Ungaria sunt complexe și variate, cu momente de cooperare și de tensiune, influențate de o serie de factori istorici și contemporani. Colaborarea în diverse domenii, împreună cu provocările legate de identitatea națională și de minorități, continuă să definească această relație. În contextul securității actuale, s-a acordat o importanță specială cultivării relației României cu statele baltice, ca țări ale flancului estic al NATO.

Relațiile României cu statele baltice (Estonia, Letonia și Lituania) sunt caracterizate de o cooperare strânsă, bazată pe valori comune, cum ar fi democrația, statul de drept și integrarea europeană. Aceste relații s-au dezvoltat semnificativ după aderarea României la Uniunea Europeană.

Câteva aspecte importante ale relațiilor dintre România și statele baltice sunt reprezentate de:

- *Cooperarea în cadrul Uniunii Europene*: România și statele baltice colaborează activ în cadrul instituțiilor europene, susținând politici comune în domenii precum securitatea, economia și coeziunea regională;
- *Securitatea și apărarea*: având în vedere contextul de securitate din regiune, mai ales în urma anexării Crimeei de către Rusia în 2014 și invaziei Ucrainei în 2022, România și statele baltice au întărit cooperarea în domeniul securității, participând la exerciții comune și susținând inițiativele NATO pentru apărarea colectivă;
- *Relațiile economice*: există un interes crescut pentru dezvoltarea relațiilor economice dintre România și statele baltice, cu accent pe comerț, investiții și colaborare în domeniul tehnologiilor informaționale;
- *Cooperarea culturală*: România și statele baltice promovează schimburi culturale și educaționale, încurajând cunoașterea reciprocă și înțelegerea dintre popoare;
- *Inițiativele regionale*: țara noastră este implicată în inițiative regionale care includ statele baltice, cum ar fi *Grupul de la București (B9)*, care reunește țările din flancul estic al NATO, pentru a discuta despre securitate și provocări comune.

În concluzie, din punctul nostru de vedere, relațiile României cu statele baltice sunt bazate pe o cooperare solidă, având la bază interese comune în domeniul securității, economiei și valorilor europene. Aceste relații continuă să se dezvolte, în contextul provocărilor regionale și globale.

Concluzii

România joacă un rol esențial în implementarea politicilor NATO și Uniunii Europene (UE) la nivel regional, având în vedere poziția sa geostrategică, istoria sa recentă și angajamentele internaționale.

Dintre aspectele cheie ale acestui rol, putem enumera:

1) Parteneriatul cu NATO

- *Locație strategică*: România se află într-o poziție geografică importantă, la granița estică a NATO, având frontiere cu state care nu sunt membre ale Alianței, cum ar fi Ucraina și Moldova. Aceasta o face un punct de sprijin crucial pentru securitatea regională;
- *Baze militare*: țara noastră găzduiește baze militare NATO, cum ar fi cele de la Deveselu și Mihail Kogălniceanu, care sunt esențiale pentru desfășurarea operațiunilor de apărare și descurajare;
- *Participare la misiuni*: statul român contribuie activ la misiunile NATO, participând la exerciții comune și la operațiuni în teatre de conflict, demonstrând astfel angajamentul său față de securitatea colectivă.

2) Contribuția la Politica de Securitate și Apărare Comună a UE

- *Coordonare și colaborare*: România este un participant activ la discuțiile și inițiativele legate de politica de apărare a UE, contribuind la dezvoltarea capacităților de apărare europene și la inițiativele de cooperare în domeniul securității;
- *Proiecte regionale*: statul român susține inițiativele de securitate regională, cum ar fi cooperarea în cadrul *Inițiativei celor Trei Mări* și *Parteneriatul Estic* (Ministerul Afacerilor Externe 2009), care vizează întărirea relațiilor cu statele din vecinătate.

3) Stabilitatea regională

- *Diplomație și mediere*: România joacă un rol activ în promovarea dialogului și stabilității în regiune, mediind conflictele și facilitând colaborarea dintre statele vecine, inclusiv în contextul tensiunilor cu Rusia;
- *Sprijin pentru vecinătatea estică*: țara noastră sprijină integrarea europeană a țărilor din vecinătate, cum ar fi Republica Moldova și Ucraina, oferind asistență tehnică și financiară.

4) Politicile energetice și economice

- *Diversificarea surselor de energie*: România este implicată în proiecte de infrastructură energetică ce vizează diversificarea surselor de energie pentru statele din regiune, reducând dependența de resursele rusești;
- *Cooperare economică*: prin intermediul UE, statul român promovează cooperarea economică regională, facilitând schimburile comerciale și atragerea de investiții în domeniul infrastructurii și tehnologiei.

5) Angajamentele față de valorile democratice

- *Promovarea valorilor UE*: România se angajează în promovarea statului de drept, a democrației și respectării drepturilor omului atât la nivel intern, cât și în cadrul relațiilor externe, contribuind la stabilitatea și dezvoltarea regiunii.

Putem concluziona că România are un rol proactiv în cadrul NATO și UE, contribuind la securitatea regională, promovând stabilitatea și cooperarea economică și susținând valorile fundamentale ale Uniunii Europene. Această implicare este esențială nu doar pentru România, ci și pentru întreaga regiune, în contextul provocărilor actuale de securitate și geopolitice.

Pe parcursul ultimilor ani, România a urmărit cu prioritate consolidarea dialogului și promovarea securității regionale în Balcanii de Vest, dezvoltarea pe principii democratice și promovarea creșterii și integrării economice, elemente esențiale racordării țărilor din zonă la setul de valori și reguli ale Uniunii Europene. S-a urmărit permanent asigurarea unui echilibru între respectarea angajamentelor asumate față de țările din Balcanii de Vest și păstrarea caracterului bazat pe merite al procesului de aderare.

România își consolidează profilul de furnizor de securitate în regiune, honest broker și partener credibil și onest, profil recunoscut inclusiv de aliați și de partenerii likeminded. În ceea ce privește agenda europeană, țara noastră susține activ integrarea statelor din Balcanii de Vest, evidențiind contextul actual, marcat de războiul împotriva Ucrainei și de criza din Fâșia Gaza, care necesită, mai mult decât oricând, unitatea statelor care împărtășesc aceleași valori.

România a organizat, în septembrie 2023, cel de-al optulea Summit al *Inițiativei celor Trei Mări (I3M)*. Principalele rezultate ale Summitului I3M de la București sunt: extinderea I3M prin includerea Greciei în Inițiativă; redefinirea relației I3M cu vecinătatea sa prin acordarea calității de stat participant asociat la I3M atât Ucrainei, cât și Republicii Moldova; susținerea ideii de creare a unui Fond succesori al actualului Fond de Investiții I3M și agrearea perspectivei lansării unui Fond de Inovare al I3M. De asemenea, la inițiativa României, subiectul securității cibernetice a fost inclus în premieră pe agenda Summitului I3M.

În urma cercetării realizate, se poate aprecia faptul că România reprezintă un vârf de lance în ceea ce privește securitatea în estul Europei. Acțiunile militare, politice și diplomatice, pe care România le demarează în plan atât intern, cât și extern, au drept scop realizarea unui climat cât mai sigur la nivel regional, unde amenințările devin tot mai frecvente și mai diverse.

Referințe

Consiliul de securitate al ONU. 2025. ”Rezoluția Adunării Generale ONU care identifică Rusia drept stat agresor și solicită retragerea trupelor de pe teritoriul Ucrainei.”

Consiliul Uniunii Europene. fără an. „Sancțiunile UE împotriva Rusiei.” Accesat 26 februarie 2025. <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions-against-russia/>.

DIGI24.ro. 2024. „Institutul pentru Studiul Războiului: Rusia respinge posibilitatea înghețării liniei frontului și insistă pentru capitularea Ucrainei.” <https://www.digi24.ro/stiri/externe/institutul-pentru-studiul-razboiului-rusia-respinge-posibilitatea-inghetarii-linii-frontului-si-insista-pentru-capitularea-ucrainei-3022655>.

Guvernul Republicii Moldova. 2023. „Platforma de sprijin pentru Republica Moldova.” Chișinău.

Guvernul României. 2010. *Declarația privind instituirea unui parteneriat strategic între România și Republica Moldova pentru integrarea europeană a Republicii Moldova.* București.

Ministerul Afacerilor Externe. 2002. „Declarația privind cooperarea și parteneriatul strategic româno-ungar pentru Europa în secolul XXI.” Budapesta.

_____. 2009. *Parteneriatul Estic.* Praga.

_____. 2022. *Planul de acțiuni 2022-2026 pentru punerea în practică a Parteneriatului Strategic dintre România și Polonia.* Varșovia.

Ministerul Apărării Naționale. 2021. „Carta Albă a Apărării.” <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/03/CARTA-ALBA-A-APARARII-.pdf>.

Parlamentul României. 2024. „Raport comun asupra solicitării Președintelui României privind aprobarea participării Armatei României la operațiile desfășurate sub egide Grupului operativ pentru combaterea minelor marine din Marea Neagră – MCM Black Sea.” https://www.cdep.ro/pdfs/oz/oz_com_20240422/3%20MCM_BLACK%20SEA.pdf.

EDITOR

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
(Editură cu prestigiu recunoscut de Consiliul Național de
Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare)
Adresa: Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
e-mail: buletinul@unap.ro
Tel. 319.48.80 / 0365; 0453

Bun de tipar: 01.04.2025
Lucrarea conține 118 pagini.